

אספקלריה

ראי מבין כותלי המכון מדעי טכנולוגי להלכה | גליון מט | שבט תשפ"ג

עורך אחראי: הרב אברהם פורמן

באספקלריית השעה

מאת ראש המכון הגאון הגדול רבי אברהם משה הלפרין שליט"א

הואיל משה באר את התורה

בר"ח שבט החל משה ללמד החודש הנוכחי, חודש שבט, **לישראל את משנה-תורה** הבא עלינו לטובה, הוא חודש שיש בו מבחינת קבלת התורה וסגולתה.

בראש-חודש זה - שהוא אחד התאריכים היחידים המוזכרים בתורה בפירוש, כימים שאירעו בהם מאורעות מיוחדים - החל משה רבינו, מפי הגבורה, ללמד לבני-ישראל את משנה-תורה, הוא ספר דברים.

כך נאמר בתורה בתחילת ספר דברים (דברים א, א-ה): "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן... ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש באחד לחודש דיבר משה אל בני-ישראל ככל אשר ציווה ה' אותו אליהם... בעבר הירדן

בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר¹, וכפי שמתרגם זאת תרגום-יונתן (שם, ג): "והוה לסוף ארבעין שנין בחדסר ירח הוא ירחא דשבט בחד בירחא (- ויהי לסוף ארבעים שנה באחד-עשר חודש הוא חודש שבט באחד בחודש)" וכו'.²

1. והנה רש"י (שם, ה) פ': "הואיל, התחיל, כמו הנה נא הואלתי". וכו"ב בת"א (שם) ובת"י (שם): "שרי משה". ועי' במשאחז"ל (ספרי פר' דברים, פ"ס ד): "אין הואלה אלא התחלה, שנא' הואל נא ולין וייטב לבך, ואומר עתה הואל וברך את בית עבדך להיות לעולם לפניך, וכו"א אין הואלה אלא שבועה, שנא' ויואל משה לשבת את האיש, ואומר ויואל שאול את העם לאמר ארוו העם אשר יאכל עד הערב ונקמתי מאויבי".

אמנם הרמב"ן (שם, א) מפרש ככה"נ ד'הואיל' הוא מלשון רצון והסכמה, ומכאן זה כתב דבר מחודש ביותר, שביאור התורה נעשה מדעתו ומרצונו של משה רבינו, ללא ציווי השי"ת, וז"ל: "והנה הזכיר בכאן שני דברים, אמר שדיבר משה אל בני-ישראל ככל אשר ציווה ה' אותו אליהם, וזה רמז אל המצוות שיאמר להם בספר הזה שלא נזכרו עד הנה בתורה, ואמר שהם ככל אשר ציווה אותו השם לא הוסיף ולא גרע על מה שנצטווה... ואמר עוד כי הואיל משה באר את התורה, וזה רמז במצוות שנאמר וכו', שיחזור אותם לבאר אותם ולהוסיף בהם דברים, וטעם הואיל משה שרצה לבאר להם התורה, והזכיר כן להודיע כי מעצמו רצה לעשות כן, ולא ציווהו השם בזה, מלשון הואל נא ולין, ולא הואלנו ונשב, וכן רבים". ויש לזה לכאורה מקור בדברי חז"ל (זה"ק ח"ג רסא): "האי דאקרי משנה תורה משה מפי עצמו אמרן".

ומאידך עי' בפ"י החזקוני (שם, ה) שכתב: "הואיל משה באר, כל המצוות, גם עשרת הדברים ששמעו מפי הגבורה רצה הקב"ה שישמעו גם הנולדים במדבר מפי ציר נאמן". ועד"ז פ"י גם האב"ע (שם), אלא שלא הזכיר ש'רצה הקב"ה".

2. וכן איתא להדיא בגמ' (ר"ה ב:): "ויצ"מ גופה מנלן דמניסן מנינן, דילמא מתשרי מנינן, לא ס"ד, דכתבי ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על-פי ה' וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני-ישראל מארץ מצרים בחודש החמישי באחד לחודש, וכתבי ויהי בארבעים שנה בעשתי

בתוכן

באספקלריית השעה - הואיל משה באר את התורה.....1
מאת ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א

בראי ההלכה.....6
שאלות נבחרות משולחן רבני המכון

מכשיר איתור GPS לחולי אלצהיימר / סוכה תחת פרגולת תריסי אלומיניום פתוחים / הרבנת אבוקדו על כנת 'אשרות 17' / תפקיד 'חב' 'מקורות' הדרוש עבודה בשבתות וחגים / שימוש בשבת במחממי יד או רגל / החייאות לחולה סופני בעת קריסת מערכת / מיקום המזווחות בפתחים שמחדי הבית למרפסת / 'אסלה חכמה' בשבת / שימוש בשבת במיני-בר עומד / שימוש בכיריים אינדוקציה להטמנת מאכלים ותבשילים / לשבת / כתיבת תוכנה להרצה גם בשבתות / מערכת מיווג מרכזית לקירור וחימום / שימוש בשיש השראתי / פתיחת מכסה של 'מצית יום-טוב' / פתיחת דלתות וחלונות בשבת בחדר שיש בו מד-מעלות דיגיטלי / מנורת שבת / פתיחה בשבת של מערכת אינטרנטים המשולבת עם נעילה מכנית / 'ביפר' לשימוש אחיות רפואיות בתפקיד לקריאת הודעות בשבת / ניתוח משאבת מים ביתית בשבת / הסטת מתג של 'יונקרס' בשבת / שימוש במשדר מצוקה בשבת

באספקלריה המאירה.....19
הגאון רבי ישראל גנס שליט"א מיץ ענבים בתערובת מים / הגאון רבי אליעזר הלוי דינר שליט"א מעבר דרך מצלמות אבטחה בשבת / הגאון רבי יצחק לוקסנברג שליט"א חימום בשר בחלב במיקרוגל / הגאון רבי שלמה צוויבעל שליט"א הסרת משאבת אינסולין וחיבורה בשבת לצורך טבילה

על משמר ההלכה.....29
בישולי נכרים

באספקלריית העבר

יום מנוחה וקדושה (15).....35
עשרות שנות פעילות למניעת וצמצום חילולי שבת במפעלים ובמקומות הציבוריים

באספקלריית העתיד.....40
קפסולות מזון

על יסוד זה כתב הרמב"ם (בהקדמתו לסדר זרעים): "ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש בראש-חודש שבט הקהיל את העם, ואמר להם הגיע זמן

מותי, ואם יש בככם מי ששמע הלכה ושכחה יבוא וישאלני ואבאר אותה, וכל מי שנסתפקה עליו שאלה יבוא ואפרשנה לו, כמו שנאמר הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר, וכן אמרו חכמים בספרי כל ששכח הלכה אחת יבוא וישנה וכל מי שיש לו לפרש יבוא ויפרש, ולקחו מפיו בירור ההלכות ולמדו הפירושים כל הזמן ההוא מראש-חודש שבט עד שבעה באדר".

בדברי הגאון הקדוש ה'חתם-סופר' (תורת משה, פר' דברים, עה"פ 'בעשתי עשר חודש באחד לחודש') מצינו לשונות נפלאים על מעלתו של יום ראש-חודש שבט, היום בו הואיל משה באר את התורה, שהוא שווה ליום שניתנה בו תורה לישראל. הוא הרחיב שם על מעלתו המיוחדת של אותו יום, שלפי החשבון חל ביום שישי בשבוע, ובסוף דבריו כתב: "... אז היה שווה יום קהילתו של משה בערבות מואב למעלת יום הקהל של מתן-תורה...

עשר חודש באחד לחודש דיבר משה וגו', מדקאי באב וקרי לה שנת ארבעים וקאי בשבת וקרי לה שנת ארבעים מכלל דר"ה לאו תשרי הוא".

אספקלריה

באספקלריית השעה המשך מעמוד קודם

בפרשה שלאחריה, פרשת בשלח, רמזות המצוות שנצטוו עליהן ישראל במרה, עוד קודם מתן-תורה, כמו שנאמר (שמות טו, כג-כה): "ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים... ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים שם שם לו חוק ומשפט ושם ניסהו", שעל כך מפרש רש"י (שם, כה): "שם שם לו, במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם, שבת ופרה אדומה ודינין".

מוסיף על כך הרמב"ן (שם) לפי דרכו של רש"י: "ולשון רש"י שאמר פרשיות שיתעסקו בהם, משמע שהודיעם החוקים ההם, ולימד אותם עתיד הקדוש-ברוך-הוא לצוות אתכם בכך, על הדרך שלמד אברהם אבינו את התורה, והיה זה להרגילם במצוות ולדעת אם יקבלו אותם בשמחה ובטוב לבב, והוא הניסיון שאמר 'ושם ניסהו', והודיעם שעוד יצווים במצוות, זהו שאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלוקיך והאזנת למצוותי אשר יצווה אותך בהם".

פרשת יתרו היא כל כולה פרשת קבלת התורה במעמד הר סיני. גם פרשת משפטים שלאחריה, מלבד מה שהיא אחת מן הפרשיות עם מספר המצוות הגדול ביותר, היא מסתיימת בפרשת מתן-תורה, בה מספרת התורה הקדושה על כך שמשם רבינו הכניס את עם ישראל בברית בחמישי בסיון, ערב יום קבלת התורה, כמו שנאמר (שם כד, א): "ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל וגו', ומפרש רש"י (שם): "ואל משה אמר עלה, פרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות, ובארבעה בסיון נאמרה לו עלה". ועוד נאמר (שם, ד) על היום שלמחרת: "ויכתוב משה את כל דברי ה' וישכם בבוקר ויבן מזבח תחת ההר" וגו', שעל כך מפרש רש"י (שם): "וישכם בבוקר, בחמשה בסיון".

בהמשך הפסוקים שבסיומה של פרשת משפטים (שם, יב-יח) מסופר על

4. ועי' בשפ"ח (שם) שכתב לפרש דמצוות שבת נפקא לן מדמפרש אח"כ בקרא מצוות שבת, או משום דבדברות אחרונות כתיב גבי שבת "כאשר ציוויתך", דהיינו כאשר ציוויתך במרה, ואילו מצוות פרה אדומה רמוזה בהא דכתיב 'חוק' ומצוות דינין בהא דכתיב 'משפט'. אמנם יעויין בפירש"י בפר' משפטים (שם כד, ג) שהוסיף על המצוות שניתנו במרה גם את מצוות כיבוד אב ואם, וז"ל שם: "ואת כל המשפטים, שבע מצוות שנצטוו בני-נה, ושבת וכיבוד אב ואם ופרה אדומה ודינין שניתנו להם במרה".

ובאמת שבדברי חז"ל (סנהדרין נז:) איתא למצוות כיבוד אב ואם וליתא למצוות פרה אדומה, ועוד מבואר התם דגם ז' מצוות בני-נה ניתנו לישראל במרה, וכדאמרין: "התניא עשר מצוות נצטוו ישראל במרה, שבע שקיבלו עליהן בני-נה, והוסיפו עליהן דינין ושבת וכיבוד אב ואם, דינין דכתיב שם שם לו חוק ומשפט, שבת וכיבוד אב ואם דכתיב כאשר ציוון ה' אלוקיך, וא"ר יהודה כאשר ציוון במרה".

ועוד אחז"ל במק"א (מכילתא פר' בשלח, פר' א): "שם שם לו חוק ומשפט, חוק זה השבת ומשפט זה כיבוד אב ואם, דברי רבי יהושע, רבי אלעזר המודעי אומר חוק אלו עריות, שנאמר לבלתי עשות מחוקות התועבות, ומשפט אלו דיני אונסין ודיני קנסיות ודיני חבלות".

5. וכן אחז"ל (שבת פח.): "בחמישי בנה מזבח והקריב עליו קרבן", ופירש"י (שם): "ובחמישי בנה מזבח, כדכתיב ויבן מזבח תחת ההר".

אמנם דעת האב"ע בפר' משפטים (שם, א-א) והרמב"ן (שם, א) שנכנסו בברית זו למחרת מ"ת. ומ"גם לפי דבריהם היה זה המשך של קבלת התורה.

ועי' במשאחז"ל (כריתות ט.) לענין קבלת גרות: "דבי אומר ככם כאבותיכם, מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דם אף הם לא יכנסו לברית אלא כו', בשלמא מילה דכתיב כי מולים היו כל העם היוצאים, א"נ מהכא ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך ואומר לך בדמך חיי וגו', הרצאת דמים דכתיב וישלח את נערי בני-ישראל, אלא טבילה מנלן, דכתיב ויקח משה חצי הדם ויזרוק על העם, ואין הזאה בלא טבילה". ויעויין היטב בדברי הרמב"ם (פי"ג מהל' איסור"ב הלכות א-ג) בזה.

אבל משה היה סבור בדעתו שמעלת יום זה שווה למעלת יום מתן-תורה, לכן נאמר ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש באחד לחודש דיבר משה אל בני-ישראל ככל אשר ציווה ה' אותו אליהם, כלומר שיהיה יום זה שווה ליום אשר נתן הקדוש-ברוך-הוא התורה וכו'.

ארבע הפרשיות הנקראות בד"כ בחודש זה הן פרשיות של מ"ת (פרי-צדיק, לר"ח שבט, אות ב) כבר רמז

בקצרה כי כל ארבע הפרשיות הנקראות בארבע שבתותיו של חודש שבט, שהן בדרך-כלל פרשיות בא, בשלח, יתרו ומשפטים, הן פרשיות של מתן-תורה.

ונבאר זאת ביתר הרחבה: בפרשת בא מופיעה המצווה הראשונה שנצטוו בה ישראל כאומה, והיא מצוות קידוש החודש, כמו שנאמר (שמות יב, א-ג): "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר, החודש הזה לכם ראש חודשים ראשון הוא לכם לחודשי השנה", אשר כתוב זה הוא אכן מקור המצווה לדורות לקדש חודשים, כדברי הרמב"ם (סה"מ, מ"ע קנ; במנין הקצר שבירש הל' קדוה"ח) במניין המצוות.³

על כך כבר כתב רש"י בתחילת פירושו על התורה (ד"פ בראשית, ומקורו ביל"ש פר' בא, רמז קפז): "אמר רבי יצחק: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצווה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח מבראשית? משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים (תהילים קיא, ו), שאם יאמרו אומות-העולם לישראל: ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גויים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקדוש-ברוך-הוא היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

בנוסף על מצווה זו, מופיעות בפרשת בא עוד מצוות נוספות, שניתנו לבני-ישראל כבר בתורת אומה, העם הנבחר, כמו: מצוות הקרבת קרבן פסח וכל המצוות הקשורות באכילתו; איסור חמץ ומצוות מצה; מצוות סיפור יציאת-מצרים; מצוות תפילין ומצוות בכור אדם ובכור בהמה ופטר חמור.

3. ועי' במש"כ הרמב"ן בפר' בא (שם, א): "החודש הזה לכם ראש חדשים, זו מצווה ראשונה שציווה הקב"ה את ישראל ע"י משה, ולכן אמר בארץ מצרים, כי שאר מצוות שבתורה היו בהר סיני וכו'. ועד"ז פירשו גם הרשב"ם (שם) והחזקוני (שם) דמאחר שכאן נתפרשה מצווה זו של קידוש החודש הוצרך לפרש שנאמרה במצרים, אבל שאר מצוות יש מהם שנאמרו בהר סיני ויש מהם באהל-מועד ויש מהם בערבות מואב.

ומדברי הרמב"ם (שם) נראה דגם מצוות חשבון עיבורי השנים היא בכלל מצווה זו שנצטוו ישראל "החודש הזה לכם" וגו', אלא שהוסיף (סה"מ שם): "והנה באו רמזים בכתוב יורו על שרשי המלאכה שישמכו בהם בדיעת ראשי-חודשים ועיבור שנים, מזה אמרו ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה, אמרו מלמד שאין מעברין את השנה אלא בפרק הסמוך למועד... ואמרו שמור את חודש האביב, הורה כי שנתנו ראוי שנשמור בה פרקי השנה, ולכן תהיה שמשית". וכ"נ עוד מדבריו (ריש הל' קדוה"ח, ורפ"ד שם) דקרא דכתיב בפר' ראה (דברים טז, א): "שמור את חודש האביב" וגו' לאו למצווה אתא, אלא לאשמועינן שהשנים שאנו מחשבים הם שני החמה.

אבל הרמב"ן (בהשגותיו על דברי הרמב"ם בשורשים לסה"מ, שורש ראשון; ובהשגותיו לסה"מ שם) נחלק עליו, והסכים לדעת הבה"ג ששתי מצוות הן, דמצוות קידוש חודשים ילפינן לה מקרא ד"החודש הזה לכם", ואילו מצוות עיבור שנים ילפינן מקרא ד"שמור את חודש האביב" או מקרא ד"ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה". וכן משמע קצת גם ממש"כ הרמב"ן בפירושו עה"ת בפר' בא (שמות יג, ב): "וטעם קדש לי... והוסיפה הפרשה מצוות רבות, שיזכרו היום והחודש שהיה אביב, וישמרו את החוקה הזאת למועדה, וזה רמז לעיבור השנה, כי לא נעשה פסח רק בחודש האביב". ועי' במש"כ המלבי"ם בפר' בא (שם יב, ב, אות י, בסופו) לתלות הך פלוגתא לטעמייהו אם לילה זמן תפילין הוא או לאו.

סוף - רש"י... צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום⁸. כמוכן שהארה זו מתעוררת בזמן ההתרחשות, בהגיע יום שביעי של פסח, שבו נקדע הים לפני בני-ישראל בצאתם ממצרים. כיוצא בזה היא מתעוררת גם בבחינת 'נפש', כאשר קוראים בתורה את פרשת בשלח. גם הארת מתן-תורה מתעוררת בכל אחד משלושת הממדים, במקומו של הר סיני, בחג השבועות זמן מתן תורתנו, ובשבת של פרשת יתרו, בה קוראים בתורה את פרשת יתרו⁹.

לאור האמור, הרי בכל שנה ושנה, לאורך כל חודש שבט, מתעוררת הארת מתן-תורה ב'נפש'.

אם נרצה לחפש אחר השוואות בין חודש **המשותף לחודש שבט ולחג שבט**, בו 'הואיל משה באר את התורה', **מתן-תורה הם 'פירות האילן'** אשר בשבתותיה נקראות הפרשיות של מתן-תורה, לבין זמן מתן תורתנו בחג השבועות, נוכל למצוא זאת במה שנוגע לפירות האילן.

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א בשיחת תורני עם כ"ק מרן האדמו"ר מרחמסטריווקא שליט"א

לגבי חודש שבט שנינו במשנה (ריש מס' ר"ה): "באחד בשבט ראש-השנה לאילן כדברי בית-שמאי, בית-הלל אומרים: בחמשה-עשר בו", שעל כך מפרש רש"י (שם, ד"ה לאילן): "לענין מעשר, שאין מעשרין פירות האילן שחנטו קודם שבט על שחנטו לאחר שבט, שבאילן הולך אחר חנטה" וכו'¹⁰.

גם לגבי חג השבועות שנינו במשנה (שם טז): "בארבעה פרקים העולם נידון... בעצרת על פירות האילן" וכו'. וכן אמרו חז"ל (שם): "תניא אמר רב יהודה משום רבי עקיבא: ...ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת? מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקדוש-ברוך-הוא הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן".

8. והוא שנינו (שם): "הרואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל אומר ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה", ופירש"י (שם): "הרואה מקום שנעשו ניסים לישראל, כגון הנך דקתני לקמן מעברות הים והירדן ונחלי ארנון כו".

9. וראה זה חידוש שכתב בעל האמרי-יוסף (שם): "ושמעתי ממורי הקדוש זללה"ה, כי בסוד הנפש שהוא ע"י התורה הוא יותר גבוה במעלה מן הזמן שהוא בשנה, ע"כ שמעתי ממורי זללה"ה". ועיי"ש שהוסיף להביא ראיה לדברי רבו ממה שבחג השבועות מפטירין במרכבה שראה יחזקאל ואילו בפרשת יתרו מפטירין במרכבה שראה ישעיהו.

10. ואמרינן עלה בגמ' (שם יד): "באחד בשבט ר"ה לאילן, מ"ט, אר"א א"ר אושעיא הואיל ויצאו רוב גשמי שנה (שכבר עבר רוב ימות הגשמים, שהוא זמן רביעה, ועלה השרץ באילנות, ונמצאו הפירות חונטין מעתה - רש"י) ועדיין רוב תקופה מבחוץ (עדיין רוב התקופה לבוא - רש"י), מאי קאמר (ועדיין רוב תקופה מבחוץ, כ"ש דכיון דרוב תקופה מבחוץ עדיין לא הגיע זמן החנטה, ולא היה להם לקבוע ר"ה עד אדר - רש"י), ה"ק אע"פ שרוב תקופה מבחוץ הואיל ויצאו רוב גשמי שנה".

עלייתו של משה להר סיני לקבלת הלוחות הראשונות, ככתוב: "ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצווה אשר כתבתי להורותם, ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר האלוקים... ויעל משה אל ההר... ויבוא משה בתוך הענן ויעל ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה".

'הקריאה מעוררת את הזמן' ידועה האמרה השגורה בשפתי צדיקים לאורך כל חודש שבט ובלשון חסידים ובמקהלות רבבות עמך בית

ישראל (כפי שמובא: בס' 'בוצינא דנהורא', מהרה"ק רבי ברוך ממעז'בו', על מתנ" דברכות ט; בס' 'עירין-קדישין' השלם, פר' בשלח, מהרה"ק רבי ישראל מרוז'ין; ויש מקור לזה בדברי השלה"ק, מסכת פסחים, פרק נר-מצוה, בתחילתו, לגבי קריאת פרשת הנשיאים בחודש ניסן, וכן בס' 'זכר-דוד', מ"ג, ר"פ צח, לגבי שבת שירה, שהביא כן בשם חכמי האמת; וראה גם מש"כ בס' 'פרי-צדיק', פר' בא, אות יא) כי "הקריאה מעוררת את הזמן", אשר לפיה בכל חודש שבט, בו נקראות הפרשיות של מתן-תורה, מתעוררת הארת קבלת התורה.

הסבר מופלא ליסוד זה, ש'הקריאה מעוררת את הזמן', מובא בספרו של הגאון הקדוש בעל ה'אמרי-יוסף' מספינקא (אמרי-יוסף, פר' יתרו, עה"פ 'והר סיני עשן כולו') בשם רבותיו⁶, על יסוד הידוע ממקורותיה הקדמונים של חכמת האמת (ראה: ספר יצירה, פ"ג, ג', פ"ו, א; ועד"ז לאורך כל הספר) כי הבריאה כולה מתנהלת בשלושה ממדים, שהם: עולם (ממד ה'מקום'), שנה (ממד ה'זמן') ונפש⁷.

לדבריהם, כל מאורע שהטביע את חותמו בתולדות עם ישראל מתעורר שוב ומאיר בכל אחד משלושת הממדים האמורים, במקום ההתרחשות (עולם), בזמן ההתרחשות (שנה) ובזמן שכל עם ישראל (נפש) מתאחד סביב המאורע בקריאת-התורה של פרשת השבוע. כך ניתן לעורר את הארת קריעת ים סוף במקום ההתרחשות, על-דרך שאמרו חז"ל (ברכות נד): "תנו רבנן: הרואה מעברות הים (מקום שעברו ישראל בים

6. הלא הוא רבו המובהק הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב, תלמידו המובהק וממשיך דרכו של דודו הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב, שהיה מכונה בשם 'שר בית הזהור'.

7. וכבר הובא בפירושי הקדמונים (הרא"ד בהקדמתו, הרמ"ק, ובפ' המיוחס למהרה"ו) לספר יצירה, כי הדבר נרמז בכתוב האמור בפרשת יתרו (שמות יט, יח): "והר סיני עשן כולו" וגו', ד'עש"ן ר"ת של עולם שנה נפש. ועי' בס' 'אמרי-יוסף' (שם) שכתב לבאר מפני מה נרמז יסוד זה של עולם שנה נפש בהר סיני.

ובאמת שבפ' המיוחס למהרה"ו כתב: "והרמזו ור סיני עש"ן כולו ר"ת עולם שנה נפש, והוא שבמ"ת נתגלה הו"א הנקרא עולם בכל הבחינות והשורשים הנזכרים".

וזה מכבר אמרתי, כי מצינו לכאורה שציווה הקב"ה בהכנה ובמצוות הגבלה למ"ת בשלושת הממדים של עולם שנה נפש, דבתחילה כתיב (שם, י-יב): "ויאמר ה' אל משה לך אל העם... והיו נכונים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני, והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו" וגו', שהיתה זו הזמנה והכנה בהגבלת הזמן (שנה), כדכתיב "והיו נכונים ליום השלישי", יחד עם הגבלה בנפש כדכתיב "והגבלת את העם", ובהמשך הפרשה כתיב (שם, כג): "ויאמר משה אל ה' לא יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העדותה בנו לאמר הגבל את ההר וקדשתו", שזו היתה ההגבלה במקום (עולם). ועי' בפ' האב"ע (שם, יב) שעמד על כך דבתחילה כתיב הגבלה בעם ואח"כ כתיב בהר.

ועוד מצינו לשון 'חודרה' הן בעם והן בהר, דבתחילה כתיב (שם, טז): "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד ויחיד כל העם אשר במחנה", ואח"כ כתיב (שם, יח): "והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחיד כל ההר מאד".

דלפ"ז י"ל שכל זה גם בכלל "והר סיני עשן כולו", שבמ"ת, שיא ההתגלות האלוקית במשך כל ימות עולם, התאחדו כל שלושת הממדים האמורים של עולם שנה נפש.

חלוקה. לעומת זאת, מלשון חז"ל במקור אחר (סע"ר פ"ג) נראה יותר כי הן אכן התפרסו על-פני שנים-עשר חודש, כפי שאמרו: "מכות מצרים שנים-עשר חודשים, שנאמר (שמות ה, יב) ויפץ העם וגו', אימתי דרכו של תבן באייר, והם יצאו בניסן, לקו המצריים עשר מכות כל שנים-עשר חודש"¹¹.

לפי אחת הדרכים בנושא זה (כפי שעולה מפ"ר רבינו בחיי, שמות י, ה; וכו"נ מדברי הריעב"ץ בביאורו לסע"ר שם, ובס' 'לחם-שמים' עמ"ס עדיות שם, וכו"נ לכאורה ממש"כ בחי' חת"ס עה"ת, פר' וארא, עה"פ "נטה את ירך על השמים", משנת תצד"ק, וכדלהלן) היתה מכת ברד בחודש שבט.

אנו מוצאים אכן קשר ברור וזיקה אדוקה בין מכת ברד, שאירעה לפי דרך זו בחודש שבט, למתן-תורה כשלושה חודשים לאחר מכן.

במכת ברד מדגישה התורה הקדושה פעמים **ה'קולות' שבמכת ברד** מספר את ה'קולות' שהיו עם המכה, כאשר נראה לכאורה מן הכתובים כי הם היו גורם חשוב ומרכיב משמעותי ביותר במכה זו, למרות שלא נתפרש ואיננו יודעים כל-כך את טיבם ומשמעותם.

כך נאמר בפרשת וארא (שמות ט, כג): "ויט משה את מטהו על השמים וה' נתן **קולות** וברד ותהלך אש ארצה וימטר ה' ברד על ארץ מצרים". בהמשך הכתובים (שם, כז-כח) נאמר: "וישלח פרעה ויקרא למשה ולאהרן ויאמר אליהם... העתירו אל ה' רוב מהיות **קולות** אלוקים וברד" וגו'. על כך אכן נאמר (שם, כט): "ויאמר אליו משה כצאתי את העיר אפרוש את כפי אל ה' **הקולות** יחדלון והברד לא יהיה עוד" וגו'. וכפי שנאמר בהמשך (שם, לג-לד): "ויצא משה מעם פרעה את העיר ויפרוש כפיו אל ה' ויחדלו **הקולות** והברד ומטר לא ניתך ארצה, וירא פרעה כי חדל המטר והברד **והקולות** ויוסף לחטוא" וגו'.

מובא בדברי רבינו 'בעל-הטורים' (שם, כט) לגבי הבטחת משה רבינו לפרעה: "הקולות יחדלון והברד לא יהיה עוד, אבל לא אמר על הקולות שלא יהיו, כי יהיו במתן-תורה.

הוא יוצר בדבריו את הזיקה הישירה שבין מכת ברד למתן-תורה, שם גם נזכרים ה'קולות' כמרכיב משמעותי במעמד הר סיני, כפי שנאמר בפרשת יתרו (שם יט, טז): "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר ויהי **קולות** וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד" וגו', וכך נאמר גם בהמשך הפרשה (שם כ, טו), לאחר עשרת הדברות: "וכל העם רואים את ה'קולות' ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן" וכו'.

ידועים דברי חז"ל (ברכות ו): "ואם משמחו (- לחתן) מה שכרו? אמר רבי

אין ספק, כי כשם ש'אין מקרא יוצא מידי פשוטו' כך גם דברי חכמים במשנה ובברייתא אינם יוצאים מידי פשוטם. אך עם כל זאת מצאנו, הן לגבי ראש-השנה לאילן שבחודש שבט והן לגבי זמן פירות האילן בעצרת, שפירשו זאת על-דרך הדרוש והרמז כי בפנימיות הדברים הכוונה היא גם להשפעות רוחניות נוספות.

לא נאריך בדברים אלו יותר על המידה, אלא נצטט אותם, ככתבם וכלשונם, מפי אומרם.

על חג השבועות מביא השל"ה הקדוש (מסכת שבועות, פרק נר מצוה): "כי היום הקדוש הזה הוא יומא דדינא, וזה-לשון 'תולעת יעקב' דף נח: ודע, כי כמו שבראש-השנה רצה הקדוש-ברוך-הוא להשיג ולדרוש מעשה בני-אדם, כי הוא יום הבריאה וחידוש העולם... כן רצה ביום מתן-תורה, שהוא מורה על חידוש העולם, להשיג ולדרוש על מעשה העולם ולדונו על פירות האילן, כדאיתא בפרק קמא דראש-השנה בארבע פרקים העולם נידון כו' בעצרת על פירות האילן, וכבר ביארנו כי הפירות ההם הם הנשמות הפורחות מאילנו של הקדוש-ברוך-הוא, והעולם נידון ביום זה על התורה שניתנה בו שביטלו עצמה ממנה, והוא אמרם על פירות האילן, בלא השלימם בתורה ובמצוות כראוי" וכו'.

ואילו על ראש-השנה לאילן שבחודש שבט כתב הגאון הקדוש בעל ה'חידושי הרי"ם' מגור (ספר הזכות, בסופו): "בט"ו בשבט ראש-השנה לאילן, ומבואר בגמרא שאילן שחנט קודם ט"ו בשבט הוא ממי גשמים של שנה הקודמת קודם ראש-השנה, ומאי שחנט אחר הוא ט"ו בשבט הוא ממי גשמים שאחר ראש-השנה, ומבואר דגשמים נקראים כל מיני השפע שיורד מן השמים, וחיים הנגזר בראש-השנה כפי זכות הדור, ושפע חיים ההוא נגמר מראש-השנה עד שמיני-עצרת להתחלק לכל בריה די מחסורו, הן ברוחניות פרנסת צרכי הנפש הן בגשמיות חיי בני ומזוני, והתחלת היגלות בשפע הוא בט"ו בשבט... ולבית-שמאי אחד בשבט, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, רק דברי בית-שמאי ליחידי גדולי הדור ובית-הלל לכללות ישראל, דיחיד ורבים הלכה כרבים כמו שהוא לרוב, ובאחד בשבט הרגשה, ומהאי-טעמא נקט באחד בשבט ראש-השנה לאילן כדברי בית-שמאי, כיון שהאמת כן הוא גם-כן, ועיקר התגלות עץ החיים שהוא התורה, ומשם נשפע לכל עצי אילן... ולכך אמר בשבט הואיל משה באר כו', שהוא התגלות התורה נראש-השנה שעבר שעד שנת ארבעים היה מקבל תורה-שבכתב, ובראש-השנה שנת ארבעים נשפע בו מובע תורה-שבכתב עם תורה-שבעל-פה, והוא באר מים חיים, ואחד בשבט נגמר להיגלות באר התורה כנ"ל... באחד בשבט הואיל משה באר כו' התורה, ועדיין הדברים חיים וקיימין בכל נפש מישראל, שנפתחים בו מעיינות של באר התורה" וכו'.

דעת הסוברים שמכת ברד במצרים היתה בחודש שבט ידועה המבוכה בין גדולי הדורות על העיתוי המדויק של כל אחת ואחת מעשר המכות

שהביא הקדוש-ברוך-הוא על המצריים במצרים, שכן אמרו חז"ל (עדיות פ"ב מ"י): "אף הוא היה אומר: חמשה דברים של שנים-עשר חודש... משפט המצריים שנים-עשר חודש", אלא שלא נתפרש בדיוק אם אכן התפרסו כל עשר המכות על-פני שנים-עשר חודש ובאיזו צרת

11. ועי' בפ"י הראב"ד (עדיות שם) ובתוס' שאנץ (שם) שהביאו מקור זה מקרא ד'לקושש קש לתבן'. וע"ע בדברי התוס' (ר"ה יא. ד"ה בר"ה) שכתבו: "ואע"פ שהתחילו המכות מניסן, דמשפט המצרים י"ב חודש, כדתן בעדיות, מ"מ לא פסקה עבודה עד תשרי". וראה מש"כ ע"ז המהרש"א (ר"ה שם ע"ב, בחדא"ג, ד"ה בר"ה).
ועיוני עוד בס' 'פענח-רזא' (שמות ט, לא) ובס' 'שפתי כהן' עה"ת (שם ז, ב-ד) ובס' 'זרע-ברך' (פר' בא, דרוש שני), שמדבריהם ולפי חשבונם עולה שמכת ברד היתה בין חודש חשון לחודש טבת, כ"א לפי דרכו.

אחת אתנו יודעים, כפי שגילה לנו 'בעל- הטורים', כי אותם קולות אלו קיימים נשגבים שהיו במתן-תורה - כפי שגם התבטא פרעה עליהם "מהיות קולות אלוקים" - הם המשכם של הקולות שהיו במכת ברד. על הזיקה שבין מכת ברד, שהיתה בחודש שבט, לבין מתן-תורה, אשר מכוחה נקבע חודש שבט כחודש סגולי, שיש בו את כוחו וסגולתו של מתן-תורה, עמד כבר בקצרה רבינו ה'חתם-סופר' (ה' חת"ס עה"ת, פר' וארא, עה"פ "נטה את ירך על השמים", משנת תצד"ק), ואלו דבריו: "נטה את ירך על השמים, וכן כתיב בחושך, ופירש רש"י שהגביהו הקדוש-ברוך-הוא למשה רבינו עליו-השלום למעלה מן השמים. ונראה לי רמז ליום מתן-תורה, כי הגשם אשר ניתן בין שמים לארץ נשאר לגשם נדבות ביום מתן-תורה, ואבני ברד נעשו מהם אבני אלגביש, וכן בחושך היה אור במושבותם מאור מתן-תורה, ועל-כן הגביהו למשה רבינו עליו-השלום למעלה מן השמים. ולהיות התראת ברד בשבט וארבה באדר, כמו שכתב רמב"ם¹⁵, על-כן כבר התנוצץ בשבט ניצוץ ממתן-תורה, לכן בשנת הארבעים בעשתי עשר חודש באחד לחודש הואיל משה באר את התורה הזאת".

וכמו שביארו החכמים במקום אשר העידותיך עליו" וכו'. וראה עוד מש"כ הרמב"ן בפר' יתרו (שם יט, כ): "ומזה תבין מה שאמרו רבותינו תמיד במדרשי הגדות כי בשבעה קולות ניתנה התורה, והם שהזכיר דוד במזמור הלה ב' בני אלים, והוא המנין הנרמז בפרשה הזאת... והכוונה כי למשה רבינו ניתנה בשבעה הקולות, והוא השומע ומתבונן בהם, אבל לישראל בקול אחד ישמעו, כמו שאמר קול גדול ולא יסף, ונאמר קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם רואים זולתי קול, ואף כאן רמז וכל העם רואים את הקולות, בחסרון וי' אחד, כי כל הקולות יראו אחד, והוא מה שנאמר אחת דיבר אלוקים שתיים זו שמענו, על-דרך האמת" וכו'. וע"ע בדברי הרמב"ן (שם, יג, טו) מש"כ עוד בדבר הקולות דמ"ת.

ועוד יש לציין לעניינו, למה שפי' הרשב"ם (שם, כ, טו): "רואים את הקולות, הברד והאבנים, כדכתיב קולות אלוקים וברד".

15. וכבר ציין שם המהדיר על שולי הגיליון לדברי הרמב"ן בר"פ א (שם י, ד) שכתב: "אמרו המפרשים שהיו ימים הרבה בין מכת הברד למכת הארבה, בעבור הצומח לכם מן השדה, ועל דעת לא היו ימים רבים ביניהם, רק מעט, כי בידוע הוא שלא נמשך דין המצריים יותר משנה, כי משנות משה רבינו יודע זה, כמו ששינוי במס' עדיות משפט המצרים במצרים שנים-עשר חודש, וכן אמר יתר הפליטה הנשאת לכם מן הברד, וכתב אשר השאיר הברד, כי היתה השנה ההיא בעצמה, א"כ היה הברד בחודש אדר בשנה ההיא, לא מקודם לכן, כי השעורה אביב, והחיטה אפלה ולא יזיק אליה הברד מה שצמח ממנה, כי תשוב ותצמיח, ועדיין לא פרחו הגפן ולא הניצו האילנות, ולכן אמר הכתוב ואת כל עץ השדה שיבר, כי שיבר הענפים והפירות, ואח"כ בחודש ימים בניסן צמחה החיטה והכוסמת, והיא הפליטה הנשאת להם מן הברד, והתחילו העצים להוציא פרח והניצנים נראו, וזה טעם הצומח, כי בא הארבה ואכל פרחיהם והשחית הכל אשר לא השאיר להם פרח או ציץ ובחודש הזה עצמו נגאלו" וכו'.

ואולי י"ל בדוחק קצת, בדקדוק לשון החת"ס, דכוונתו שלדעת הרמב"ן היתה התראת מכת ברד בחודש שבט, אבל המכה עצמה היתה כבר בחודש אדר, כפי שמפורש בדברי הרמב"ן, וה"ה למכת ארבה, שהתראתה היתה בחודש אדר והמכה עצמה היתה בניסן. אמנם ע"י בדברי החת"ס במק"א ('תורת-משה', סו"פ וארא, לשבת ר"ח, ד"ה ולא יכלו) שכתב באופן אחר לגמרי, וז"ל בתו"ד: "וי"ל כי ב"ה בטלה עבודה, ש"מ שמכת דם היתה בר"ה, וא"כ צפרדע בר"ח חשוך, כינים ר"ח כסלו, ערוב ר"ח טבת, דבר ר"ח שבט, ולפ"ז ע"כ היה שנת עיבור, והיה שחין ר"ח אדר ונברד ר"ח אדר שני וארבה ר"ח ניסן, וכ"כ רמב"ן בפר' בא, וחושך סמוך לפסח ממש" וכו'.

היושע בן לוי: זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות, שנאמר ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר וגו', ויהי קול השופר וגו', והאלוקים יעננו בקול"¹², אשר בחשבון זה, של 'תורה שניתנה בחמשה קולות', נמנים ה'קולות' הנזכרים בראשונה בלשון רבים כשנים, שכן מיעוט רבים שנים, ועליהם נוספים עוד שלוש פעמים שנזכר בהן לשון 'קול' בלשון יחיד.

כנראה, שה'קולות' היו לא רק מרכיב משמעותי במעמד הר סיני, אלא שהם מהווים חלק בלתי נפרד מצורתה של נתינת התורה, כפי שעולה לכאורה מפירושו של רש"י על מה שאמרו חז"ל (תענית כא.): "רבי יוסי אומר: לא מקומו של אדם מכבדו, אלא אדם מכבד את מקומו, שכן מצינו בהר סיני, שכל זמן שהשכינה שרויה עליו אמרה תורה גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא, נסתלקה שכינה ממנו אמרה תורה במשך היובל המה יעלו בהר" וכו', שעל כך הוא מפרש: "נסתלקה השכינה במשך היובל וגו', ואף-על-גב דהאי קרא בלוחות ראשונות כתיב, לא נסתלקה שכינה עד לוחות האחרונות שניתנו ביום-הכיפורים, וגם כל ימות החורף שעסקו במלאכת המשכן שהתה שכינה בהר, ומשם ניתנו כל המצוות בקולי קולות"¹³ ולפידים ביום [לכאורה צ"ל: כיום] קבלת עשרת הדברות, עד אחד בניסן שהוקם המשכן ונסעה וזזה שכינה מן ההר וישבה לה על הכפורת... ועל אותה שעה היה מתיר להם בלוחות הראשונות לעלות" וכו'.

למעשה, אף לגבי אותם קולות של מתן-תורה אין לנו כל מושג ברור בפשרם ומהותם, למרות היותם משמעותיים מאד. שכן בוודאי שאין הכוונה ל'קול השופר', אשר נזכר עמם תמיד כקול נוסף ונפרד¹⁴.

12. ואמרינן עלה (שם): "איני, והא כתיב וכל העם רואים את הקולות, אותן קולות דקודם מ"ת הוה, ופירש"י (שם, ד"ה אותן קולות): "הנן קולות בתראי היינו הנן דאירי בהו לעיל, וקאמר דנראין הו, ואע"פ שקול אינו נראה זה נראה".

13. אמנם מתו"ד התוס' (ביצה ה: ד"ה מכדי) עולה בבירור דלא סבירא להו הכי, ולפי דעתם לא היו הקולות אלא במתן לוחות ראשונות ותו לא, וז"ל בתו"ד: "דהא במשך היובל משמע שגם בו ביום דמ"ת הותרו לעלות כשימשוך היובל, שלא היו קולות רק בלוחות הראשונות בסיון.. הא לא אפשר לומר, דמכדי כתיב גם הצאן והבקר אל ירעו בלוחות האחרונות אע"פ שלא היה שם קולות" וכו', ועייש"ה בדבריהם.

14. והנה על הקולות שנזכרו בפר' יתרו (שם יט, טז) קודם עשרת הדברות, כדכתיב "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר ויהי קולות וברקים" וגו', תרגם בת"י: "הוה ביומא תליתאה בשיתא בירחא בעידוני צפרא והוה קלין דרעים וברקים" וכו', דמשמע לכאורה שהוא מפרש דהקולות הללו שסמכם הכתוב ל'ברקים' היו קולות של 'רעמים' המתלווים עם הברקים. אמנם לגבי הקולות שנזכרו בכתוב (שם, כ, טו) לאחר עשרת הדברות תרגם: "וכל עמא חמיין ית קלייא היך הוה מתהפכין בשמעהון דכל חד וחד" וכו', דמשמע טפי שהוא מפרש דאותם הקולות היו קולות הדיבור מפי הגבורה.

ובאמת דכך פירש"י (שם) על הקולות שנזכרו לאחר עשרת הדברות: "רואים את הקולות, היוצאין מפי הגבורה". וע"י במש"כ השפ"ח (שם, אות ח) ע"ז. אלא דלכאורה אין זה עולה בקנה אחד עם מה שהבאנו לעיל בהע' 12 ממה שפירש"י בסוגיית הגמ' במס' ברכות דהקולות שנזכרו לאחר עשרת הדברות הם אותם הקולות דקודם מ"ת, דהיינו שהיו כבר ביום השלישי בהיות הבוקר קודם שניתנה התורה.

וע"ע במש"כ הרמב"ם (מו"נ ח"ב, פל"ג): "הוה יראו האש וישמעו הקולות, אשר הם קולות וברקים ברעם וקול שופר חזק, וכל מה שתמצאוהו מזכרון שמע קולות רבים, כמ"ש וכל העם רואים את הקולות וגו', אמנם הם קול השופר ורעם וכיוצא בהם, אמנם קול ה', ר"ל הקול הנברא אשר ממנו הובן הדיבור, לא שמעוהו אלא פעם אחת לבד, כמו שאמרה התורה

אספקלריה

בראי ההלכה

שאלות נבחרות משולחן רבני המכון

מטבע הדברים, משמש המכון כתל תלפיות וכתובת מרכזית לכל השאלות ההלכתיות המתעוררות חדשים לבקרים.
על שולחן רבני המכון, מצטברות מדי יום ביומו עשרות פניות, משואלים מרחבי הארץ והעולם. כמה מן האקטואליות והמעניינות שבהן, מהחודש האחרון, מוגשות לפניכם:

מכשיר איתור GPS לחולי אלצהיימר

שאלה: נשאלתי הלכה למעשה האם יש בעיה לאדם מבוגר חולה אלצהיימר לענוד שעון איתור GPS בשבת במקום שיש עירוב? ולכאורה אין לדון להתיר מצד פיקוח נפש, שהרי ניתן ללוות את הזקן בשבת לכל מקום רק שיש בזה טירחה

להלן הסבר שקיבלתי: במידה וההורה יוצא מהבית אך לא יודע לחזור, רכיב ה-GPS שבשעון מאפשר לראות את מיקומו במפה של האפליקציה שלנו. הורה שמאבד את דרכו חזרה הביתה, לא מפסיק ללכת ו"המרדף" אחריו יכול להמשך במשך שעות

ארוכות. השעון שלנו הוא היחיד שעונה אוטומטית לאחר 30 שניות. ואז ניתן לקרוא להורה מהמקול של השעון ולבקש ממנו להמתין לנו עד שנגיע לאסוף אותו. הגדרת אזור בטוח מאפשרת לקבל התראה מיידית כאשר ההורה יוצא מהאזור הבטוח שהוגדר. האזנה שקטה לעונד השעון. כדי להיות בטוחים שמטפלים יפה בהורינו ניתן להוסיף בשעון תזכורות לנטילת תרופות.

האם ידוע לכם האם יש בעיה הלכתית לענוד שעון זה במקום שיש עירוב? במצב שהחולה נאבד יש להפעיל את האפליקציה ויש בזה איסור בשבת. אבל השאלה האם נחשב שמכניס עצמו למצב שידחה שבת משום פיקוח נפש? וגם במצב רגיל האם יש בעצם טלטול השעון איסור?

בברכת יש"כ

הרב אברהם ר.

רב קהילת...

קרית-הרצוג בני-ברק

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

באשר לאיסורים הכרוכים בענידת שעון שכזה: ככל שמדובר באמת בשעון יד אמיתי, שניתן לראות בו את השעה, אלא שיש לו שימושים נוספים לצורך המבוגר החולה, הרי שאין

בו משום מוקצה. במידה ולא, יש לחוש בו למוקצה. לגבי עצם הפעילות שלו, יש לבדוק אם הוא קולט נתונים ומשדר באופן רצוף, או שהוא נכנס לפעילות רק כאשר יש קריאה וכדומה.

בכל מקרה, כאשר אותו אדם נמצא לבדו, בוודאי שאין לחוש לכל האמור, ומותר ומצווה במצב שכזה לענוד לו זאת על-ידו.

אם יש בו פונקציות פעילות, שאין בהן צורך מיוחד בשבת עצמה, כדאי למצוא את הדרך, אם הדבר ניתן, לנטרל אותן בשבת.

בברכה מרובה

סוכה תחת פרגולת תריסי אלומיניום פתוחים

לרבנים שלום

האם ניתן לבנות סוכה במרפסת, שהגג מעל הוא פרגולה מאלומיניום שתריסי הרפרפה פתוחים?

באשר לשאלות שהצגתם בפנינו:

מה הרוחב המדויק של כל פס אלומיניום כאשר התריסי פתוחים והם זקופים כלפי מעלה? 1.8 ס"מ רוחב התריס כאשר הוא מאונך.

מה המרחק המדויק שבין כל פס אחד למשנהו, כלומר האוויר שביניהם? 16 ס"מ מרחק אוויר בין 2 רפרפות סמוכות (רוחב התריס במצב אופקי).

האם מדובר רק בפסי תריסי אלומיניום שכולם נוטים לכיוון

אחד, או שיש גם קורות אלומיניום או דבר דומה גם בכיוון המקביל לאורך או לרוחב? כל הרפרפות פונות לאותו הכיוון, ואין עוד קורות, חוץ מההיקף, שזו מסגרת קבועה.

לשאלתכם הנוספת: התכנון הוא כ-9 שלבים סה"כ (150 ס"מ חלקי 16).

נשמח גם לדעת מה מקסימום השלבים שניתן שיהיו, כדי שעדיין הסוכה תהיה כשרה.

אספקלריה

בראי ההלכה
המשך מעמוד קודם

לא היתה כל שאלה כלל. כלומר, אם הייתם מניחים את הסכך ברווח של האוויר שבין פסי הרפרפות הזקופים, הרי שבמקרה זה הסכך שבין הפסים מבטל את רווח האוויר, ואין כאן כל חשש של 'לבוד', וממילא כל שהסכך הכשר רב יותר על הפסול הסוכה כשרה, כפי שנפסק במפורש בשולחן-ערוך (או"ח, סי' תרלא ס"ח): "סיככה בשפודין שהם פסולים לסכך בהם (כגון שהם של ברזל, דפסולים לכולי-עלמא - מ"ב שם סקט"ז), ואין בהם ארבעה (- טפחים)... אבל אם העדיף סכך הכשר מעט על הפסול... כשר". ובוודאי במקרה זה שלכם, שאם תעשו כפי התוכנית המקורית 9 פסי רפרפות יהיה מקום הסכך הכשר פי עשרה בערך ממקום הסכך הפסול, וגם אם תוסיפו עד ל-16 פסי רפרפות יהיה מקום הסכך הכשר פי חמשה ויותר ממקום הסכך הפסול.

גם אילו תניחו את הסכך על פסי הפרגולה מלמעלה, הן אם זה סכך של מחצלת הכשרה לסיכוך והן אם זה כל סכך כשר אחר, תהיה הסוכה כשרה לכתחילה, שאנו מתייחסים במקרה זה גם לסכך שמלמעלה כאילו הוא מפסיק בין פסי הפרגולה הפסולים ומבטל את האוויר שביניהם, כמבואר בדברי ה'מגן-אברהם' (שם, סי' תרכו סק"ו), וכן פסקו להלכה בשו"ע הרב (שם ס"ד) ובי'משנה-ברורה' (שם סק"ז), ובשעה"צ (שם סק"ד). ועיי' בשו"ת 'שבט-הלוי' (ח"ג, סי' עד) לגבי סכך כשר המונח על קורות בטון, אשר רוחב כל אחת מהן כשני טפחים, וביניהן רווח של אוויר פחות משלושה טפחים. במקרה שכזה, שמניחים את הסכך הכשר על הסכך הפסול, ראוי לכתחילה להניח תחילה קורות (לייסטים) של עץ, ועליהן להניח את הסכך/מחצלת. וראה מש"כ בזה בשו"ת 'אגרות-משה' (או"ח ח"ג, סי' עה).

אולם כפי שהבנו מדבריכם, בכוונתכם לבנות מבנה של סוכה שלמה מסוככת מתחת לפרגולת האלומיניום, שלא בשילוב עמה כלל, וגם לא מעליה, אלא מתחתיה, כאשר במקרה זה אנו מקבלים אכן סוכה המסוככת כהלכתה, אלא שעליה כביכול סוכה נוספת של פסי רפרפת של פרגולת אלומיניום הפסולה לסיכוך, שבין כל פס למשנהו אוויר פחות משלושה טפחים, שנחשב במקרים מסוימים כ'לבוד', אם כסתום ואם כמחבר.

לגבי צירוף של סכך פסול בסוכה, שמפוזר במרחקים קטנים זה מזה באמצע הסוכה, באופן שאין בכל אחד ואחד מהם שיעור של ארבעה טפחים לפסול את הסוכה, אלא שיש ביניהם רווח של אוויר פחות משלושה טפחים, אנו מחמירים שאולי הם נחשבים כולם כמחברים זה לזה מדין 'לבוד', כמו שנפסק בשולחן-ערוך (שם, סי' תרלב ס"ד): "אם יש סכך פסול שני טפחים ועוד סכך פסול שני טפחים, ואוויר פחות משלושה (- טפחים) מפסיק ביניהם יש להסתפק אם שני

התכנון לבנות את הסוכה מתחת לפרגולת אלומיניום זו. נשמח לתשובה בהקדם, תודה רבה רבה!!

נופר ואליסף ש. קרית-שמואל

תשובת רבני המכון:
שלום וברכה

בתשובה לשאלתכם, עלינו להקדים ו'לתרגם' תחילה את הנתונים ששלחתם לנו להגדרות הלכתית, כדלהלן: מדובר בערך בכ-9 רצועות/פסים/רפרפות של תריסי אלומיניום זקופים, אשר הם פסולים לסיכוך כמובן, על פני אורך כל המרפסת המיועדת לסוכה. רוחב כל אחד מהם, כאשר הם פתוחים וכל אחד מהם הוא כאמור זקוף במצב מאונך, הוא 1.8 ס"מ. גם אם נחשב את רוחב כולם גם יחד נגיע רק לרוחב של 16.2 ס"מ, שהוא רחוק משיעור רוחב של ארבעה טפחים סכך פסול, הפוסל את הסוכה כשהוא במקום אחד באמצע הסוכה ולא בצידה, אשר גם לפי שיעורו של הגרא"ח נאה מדובר בשיעור של 32 ס"מ לפחות, כך שאפילו יניחו שם בסופו של דבר 16 פסי רפרפות צרים יותר, באופן שהרוחב של כולם כשהם פתוחים וזקופים יהיה קרוב ל-29 ס"מ, עדיין אין בהם בכולם יחד שיעור של ארבעה טפחים.

מאידך, הרווח של האוויר שבין פסי הרפרפות, כאשר הם זקופים במצב מאונך הוא 16 ס"מ, שהוא לכל הדעות פחות משלושה טפחים, שכן גם לפי שיעורו של הגרא"ח נאה שיעור שלושה טפחים הוא 24 ס"מ, וממילא יש מקום לדון במקרה זה מדין 'לבוד', שהיא הלכה למשה מסיני לגבי הרבה מדיני התורה שרווח של אוויר פחות משלושה טפחים נחשב כאילו הוא סתום או כמחבר, הכל לפי העניין, כאשר נבאר בהמשך. כמובן, שגם באמצעות תוספת פסי רפרפות לא נרוויח כלום לעניין זה, מאחר שככל שיתרבו פסי הרפרפת כך יקטן רווח האוויר שביניהם, כאשר הם זקופים. אך לעומת זאת, אם תקטינו את מספר פסי הרפרפות, ותתקינו שם רק 6 פסים רחבים יותר, באופן שכאשר יפתחו אותם במצב מאונך הרווח שביניהם יהיה 24 ס"מ, נרוויח שלפי שיעורו של הגרא"ח נאה יהיה ביניהם רוחב של שלושה טפחים, כך שכבר אין לחוש כלל מדין 'לבוד'.

ועתה, ננסה להרחיב יותר בהסברת הדברים: אילו הייתם משלבים את הסוכה עם פרגולת האלומיניום

בכל אופן להחמיר לצאת ידי כל הדיעות, ויש באפשרותכם לעשות זאת, תוכלו להקטין את מספר פסי הרפרפות לששה פסים רחבים, באופן שכאשר יהיו פתוחים, במצב מאונך, יהיה ביניהם רווח של אוויר ברוחב 24 ס"מ, שהם שיעור שלושה טפחים לדעת הגרא"ח נאה, כפי שהזכרנו לעיל בפתח הדברים.

ונסכם את כל העולה מן הדברים בצורה ברורה ומובנת:

א. אם תסככו בסכך כשר בין פסי הרפרפות של פרגולת האלומיניום, או אפילו אם תניחו את הסכך עליהם, בוודאי תהיה הסוכה כשרה לכתחילה בכל מספר של פסי רפרפות שתחליטו עליהם. במקרה של הנחת הסכך על פסי הרפרפות ראוי לכתחילה להניח תחילה קורות (לייסטים) של עץ, ועליהן להניח את הסכך/מחצלת.

ב. במידה ואתם רוצים לבנות את הסוכה מתחת לפרגולת האלומיניום תהיה הסוכה כשרה לכתחילה עד ל-16 פסי רפרפות.

ג. במקרה זה, שאתם בונים את הסוכה תחת הפרגולה, ואתם רוצים להחמיר לפי כל הדיעות, תוכלו - אם יש באפשרותכם - אדרבה להקטין את מספר פסי הרפרפות לששה פסים רחבים, באופן שרווח האוויר בין כל אחד למשנהו יהיה לפחות 24 ס"מ.

ד. בכל מקרה, ובכל אופן שתעשו, עליכם לזכור כי חובה לפתוח את פסי הרפרפות לפני הנחת הסכך הכשר, על-מנת שלא תיפסל הסוכה מדין 'תעשה ולא מן העשוי', ותהיה 'תחילת עשייתה בהכשר'.

בברכה מרובה

הרכבת אבוקדו על כנת 'אשדות 17'

שלום רב לרבנים

בחוה של הטוב והמיטיב רוצים לשתול אבוקדו מורכב על אשדות 117. האם יש בעיה של כלאים? אני מצרף מה שמצאתי באינטרנט.

תודה רבה

הרב דוד ש.

אשקלון

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

מדובר בוודאי בשתילה שגרתית של אבוקדו על גבי כנת אשדות 17.

שורשיהם של זני האבוקדו האכילים הם פגיעים מאוד, ולכן מרכיבים ענפים שיוצא מהם פרי משובח (רוכב) על

הפסולים מצטרפים לפסול הסוכה". ולהלכה מבואר במשנה-ברורה (שם סק"ט) כי לכתחילה יש לתקן את הסוכה, באופן שלא יהיה בו סכך פסול אפילו בצירוף שכזה, ובמקרה שאי-אפשר לתקן, ואין לו סוכה אחרת לאכול בה, ישב בסוכה זו מספק, אך לא יברך על ישיבה זו ברכת 'לישב בסוכה', משום שיספק ברכות להקלי.

אמנם במקרה שלכם, עליו אנו דנים, אין כלל את החשש הזה, שהרי אפילו אם נצרף זה לזה את כל רוחב פסי ורצועות הסכך הפסול, של הרפרפות כשהן פתוחות במצב מאונך, ואפילו אם תוסיפו עד ל-16 פסי רפרפת, לא נגיע לשיעור ארבעה טפחים, כפי שכתבנו בתחילה.

לא נותר לדון אלא מצד דין 'לבוד' שהוא כסתום, ולא רק כמחבר, כפי שמצינו בהרבה הלכות, גם בדיני סוכה, שאם יש רווח אוויר של פחות משלושה טפחים בסכך, או בשיעור המחיצות, או

במרחק זה מזה, נחשב הדבר תמיד כסתום, מכח ההלכה למשה מסיני של 'לבוד' כסתום. אלא שדין זה נאמר 'להקלי', כלומר להחשיב כ'סתום' את מה שצריך להיות סתום כדי להכשיר את הסוכה, ונחלקו הפוסקים אם אנו אומרים גם 'לבוד להחמיר', כלומר להחשיבו כ'סתום' גם בשביל לפסול את הסוכה, כמו במקרה זה, שאם מכח דין 'לבוד' נתייחס לפרגולת האלומיניום כאילו היא סתומה כולה, מאחר שהרווח שבין כל פס למשנהו הוא פחות משלושה טפחים, הרי נמצא שהסוכה שנבנית תחת הפרגולה היא כאילו תחת קורת גג סתומה, וממילא היא פסולה.

יש מגדולי הפוסקים הקדמונים (ש"ג סוכה, בדף ד: מדפי הרי"ף, אות ב, בשם ריא"ז; ב"ח סי' תרכו) שהחמירו באופן זה. אך הלכה למעשה נוקטים כדעת התוס' (סוכה יז. ד"ה אילן) והרא"ש (שם, פ"א סי' לג) והטור (סו"ס תרלב) דלא אמרינן לבוד להחמיר, וכן פסקו להלכה המג"א (סי' תרלב סק"ה), ובעקבותיו גם ה'משנה-ברורה' (שם סק"כ). אכן צ"ע ממש"כ המ"ב (סי' תרכו סק"יז) ובשעה"צ (שם סק"ג) דמשמע שחשש קצת לסברת המחמירים, ואכמ"ל. ועיי גם במה שכתבו בשו"ת 'מנחת-שלמה' (ח"א, סי' צא, אות יט) ובשו"ת 'מנחת-יצחק' (ח"ח, סי' נו) לגבי סיכוך מתחת לחבלי כביסה.

לפיכך הלכה למעשה בוודאי ניתן לסמוך על כך שאין אומרים 'לבוד להחמיר', והסוכה תהיה כשרה לכתחילה גם באופן זה, שיבנו אותה תחת פרגולת האלומיניום. אבל אם ברצונכם

כיצד ניתן לבצע את התפקיד בדרכים הישירות ביותר במסגרת התנאים הקיימים.

בברכה מרובה

שימוש בשבת במחממי יד או רגל

מה דעת הרבנים על שימוש במוצר זה בשבת?

מצו"ב ההנחיות לשימוש במוצר...

בברכה

אליהו ל.

ביתר-עילית

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

מדובר במחממי יד או רגל ארוכי טווח, כלומר כעין כפפות או גרביים המתלבשות על כפות הידיים או הרגליים, ומחממות אותן באמצעות תגובת שרשרת של ריאקציה כימית, הנוצרת כאשר מסירים את האריזה וחושפים את המחמם לחמצן שבאוויר. כתוצאה מכך היא מייצרת אנרגיה בצורת חום, המחזיקה מעמד במשך כמה שעות. משתמשים במחממים אלו בעיקר כציוד ליציאה לסקי וכדומה.

בשו"ת 'מעשה-חושב' (ח"ג, סי' טו) מאת ראש המכון המנוח הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצוק"ל התפרסמה תשובה

הלכתית על שאלה דומה קצת, של שימוש בשבת בכרית חימום רב-פעמית, שנכתבה על-ידו לפני שלושים שנה ומעלה, כאשר שם היה מדובר על כרית חימום שנועדה להקלה על כאבי שרירים, להרפיית שרירים נוקשים, למניעת כוויות קור ולשימוש נכים הסובלים מליקוי בזרימת הדם באיבריהם המשותקים.

כפי המתואר שם בשאלה היה זה בשעתו פרי פיתוח מדעי חדש, של כרית חימום שיובאה ארצה, המכילה תמיסה של סודיום אצטט (סוג של מלח) ההופך למוצק (- קיפאון) במיכל פתוח, וכתוצאה מנתינתה במיכל אטום, ללא אוויר, ניתן לקררה במצב נוזלי עד לטמפרטורה של 10 מעלות צלזיוס. לצורך הפעלתה של הכרית, היה צורך ללחוץ על כפתור עשוי בריליום (- נחושת), המהווה כהדק (טרזגר). לחיצה זו גורמת למולקולה אחת של נוזל להתגבש, כאשר בעקבותיה מתחילה תגובת שרשרת, הגורמת לכל התמיסה להשתנות מנוזל למוצק. שינוי פאזה זה גורם להתחממות הכרית על לטמפרטורה של 54.5 מעלות צל'.

הוא דן שם בנוגע לשימוש בכרית החימום בשבת מצד איסורי בישול או מצד איסורי, בונה, תיקון-מנא ומכה-

גבי גזע אבוקדו (כנה) שיש לו שרשים חזקים אבל פריו אינו משובח, ואין כאן כל שאלה של כלאיים כלל, שכן מדובר באותו מין ממש מזן שונה, ועפ"י מה שנפסק להלכה בשו"ע (יו"ד, סי' רצה ס"ו) ובדברי הרמ"א (שם) עיי"ש.

בברכה מרובה

תפקיד בחב' 'מקורות' הדורש עבודה בשבתות

וחגים

שלום רב

יהודי שומר תורה ומצוות, העובד בחברת מקורות, קיבל הצעה לתפקיד: בקר/מפעיל חדר בקרה לאספקת מים בחברת מקורות שכולל עבודה בשבתות וחגים.

אופי העבודה כולל קבלת פניות מצרכנים והעברתם לצוותים הרלוונטיים, לצורך פתרון בעיות וכדומה.

רציתי לדעת אם יש רב מרבני המכון שמכיר את אופי הפעילות הזו, ויכול להדריך בעניין.

תודה

יאיר פ.

אופקים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

איננו מכירים את אופי הפעילות לפרטי פרטים, למרות שבעבר עסקנו בין היתר גם בזאת, וגם הזדמן לנו להישאל לא פעם שאלות דומות.

לא הצלחנו להבין מתוך השאלה, אם הכוונה לשאול האם הוא יכול ורשאי לקבל את הצעת התפקיד המוצעת לו או שהוא רק מבקש הדרכה לכשיקבל את התפקיד?

באופן כללי, יש לדעת כי מצד אחד מדובר, מטבע הדברים, בעבודה הכרוכה בהרבה חילול שבת, אך מצד שני יש בה גם היבטים מסוימים

של פיקוח-נפש וצורך חיוני.

אם השאלה היא האם לקבל את התפקיד, היינו ממליצים ליהודי שומר תורה ומצוות

להימנע מראש מלקבל על עצמו תפקיד מורכב זה, והשי"ת ישלח לו את קידומו בדרך אחרת.

אם מנוי וגמור אצלו לקבל עליו את התפקיד, הרי לאחר שנקבל פרטים נוספים על מיקום חדר הבקרה והאזורים עליהם הוא חולש (שעשויה להיות לכך משמעות הלכתית רבה) והאם משולבים שם גם עובדים שאינם מבני ברית? ומה תפקידיהם המדויקים? יתכן שאולי נוכל להדריך אותו

איננו יודעים מה להחליט ומה לענות לצוות המטפל, ונודה מאד לכב' הרב שליט"א אם יואיל להדריך אותנו בעניין.

הקב"ה ישלם לכם כגמולכם הטוב על כל החסד והעזרה שאתם מגישים תמיד לציבור.

ברוב תודות

משפחת ס.
ירושלים

תשובת ראש המכון:

שלום וברכה

אתם מבינים בעצמכם בוודאי כי השאלה אותה שאלתם, למרות שכיחותה היחסית, היא מן החמורות שבחמורות, שכן היא נוגעת לדיני נפשות ממש.

למעשה, על-מנת להשיב עליה באופן מדויק יש להכיר טוב יותר את הנתונים הרפואיים, וגם לאחר מכן הנתונים עשויים להשתנות לא פעם, באופן שההתייחסות ההלכתית למצב רפואי אחד אינה דומה להתייחסות למצב אחר.

אולם בכדי להדריך אתכם באופן כללי אכתוב לכם את עיקרי הדברים שעליכם לדעת באופן כללי, תוך הסתייגות כי ככל שיתאפשר לכם בשעת מעשה לשאול שאלת חכם מובהק ופוסק הלכה נודע, בהצעת הנתונים המדויקים לאותה שעה, יהיה עליכם לעשות כן:

- א. תמיד חשוב לדעת ולזכור כי כל רגע ורגע מחיי יהודי, בכל מצב שהוא, אין ערך לחשיבותו. אם הוא במצב שבו יתכן כי הוא מסוגל עדיין לשמוע דבר שבקדושה, ובוודאי משפט של התעוררות לתשובה, אזי ללא ספק שאותו הרגע לא יסולא מפז, כמו ששנינו במשנה (אבות פ"ד מ"ז): "יפה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם-הזה מכל חיי העולם-הבא". אך אנו מאמינים באמונה שלמה כי גם במצבים חמורים יותר יש חשיבות עליונה לכל רגע מחייו של כל יהודי, הן בעבור נשמתו, והן לקידוש שם שמים, שכן לאחר פטירתו של כל יהודי אומרים "יתגדל ויתקדש שמה רבא", להשלים את מה שנחסר מכבוד שמים בהעדרו מהעולם.
- ב. אסור באיסור חמור לנתק חולה מכל מכשיר החיאה, או כל מכשיר אחר שהוא כבר מחובר עליו ומחזיק אותו בחיים, עד לאחר שנקבע מותו באופן מוחלט וסופי.
- ג. כמו כן, עד לרגעיו האחרונים יש להמשיך להזין אותו בכל הדרוש לו במצבו באורח שגרתו, כמו: תזונה, נוזלים, תרופות וכיו"ב.
- ד. במקרה שהוא נזקק להחייאה נשימתית ו/או לפרוצדורות רפואיות שונות להסדרת הנשימה, יש לעשות זאת כל עוד הדבר אפשרי. במקרים קיצוניים ביותר, כאשר יש

בפטיש, ומסיק שאין מקום לחוש לאיסורים אלו בשימוש בכרית האמורה.

החשש היחיד הקיים לדעתו בשימוש בכרית הוא מצד איסור 'מולידי' דרבנן, שהרי יש כאן לכאורה הולדת חום חדשה בשבת, והוא מסתפק אם אכן יש לחוש לזה או לא.

לפיכך הוא מסיק שם כי במקום צער וצורך גדול, כמו לאנשים משותקים, או למי שנפגעו אורטופדיית וסובלים מכאבים חזקים, או לחולים ראומטיים הסובלים מכאבים חזקים שלא ניתן לשככם בדרך אחרת, וכל כיוצא בזה, ניתן להקל להשתמש בכרית החימום אם היא הוטענה מערב-שבת. אבל שלא במקום צורך וצער כגון אלו אין להשתמש בה.

נוסף על כך, הוא מוסיף בתשובתו ובמסקנותיו ההלכתיות, כי השימוש בכרית החימום, במקום צער וצורך גדול כאמור, הוא רק לשימוש חד-פעמי במשך השבת, אבל באיסור גמור לחזור ולהטעינה בשבת עצמה, באמצעות חימומה במים חמים, לאחר שהתקשתה ושוב אינה מפיקה חום. אלא שנקודה זו אינה שייכת לגבי שאלתכם, שכן מחממי היד או רגל הם מוצרים לשימוש חד-פעמי שלא ניתן כלל לעשות בהם שימוש חוזר.

אגב, הגר"י הלפרין זצוק"ל כתב עוד קודם לכן תשובה הלכתית אודות יצירת חום בשבת, באמצעות פתיחת אריזות באופן הגורם לריאקציה כימית של ערבוב מים עם חומר כימי מסויים. התשובה התפרסמה בשעתו בספר 'אוצרות-השבת' (ח"א) ומשום מה עדיין לא נדפסה בספריו, ועוד חזון למועד בעז"ה.

בברכת שבוע טוב ומבורך

החייאות לחולה סופני בעת קריסת מערכות

שלום וברכה לכבוד רבני המכון ובראשם הגאון הגדול הרב הלפרין שליט"א

אבינו בן השבעים וכמה מאושפז כבר כחצי שנה עם שורת מחלות סופניות. מצבו הרפואי משתנה חליפות, עולה ויורד ונע כבר זמן ממושך בין מצב קריטי למצב קשה אך יציב.

אתמול נשאלנו על-ידי הצוות הרפואי המטפל לעמדתנו בכל הנוגע לביצוע החייאות במקרה של קריסת מערכות חלילה, שלדעת הרופאים עלולה להתרחש לפי מצבו בכל רגע.

אבינו אינו מחוסר הכרה. אך הוא במצב אפאטי מוחלט ואינו מתקשר עם הסביבה, כך שאין לנו כל אפשרות לשמוע את דעתו.

מהבית למרפסת, והן כפתח כניסה מן המרפסת הביתה, שהיה ניתן תמיד להיכנס למרפסת דרך הפתח הנוסף, ומשם להיכנס הביתה דרך אותו פתח שעליו אנו דנים. וממילא במקרה

כזה היה עלינו לכאורה לקבוע את 'דרך ביאתך' של הכניסה באמצעות 'היכר ציר', ע"ד שנפסק בשו"ע (שם, ס"ג) לענין פתח במחיצה החולקת את

ביתו לשנים שלכל חלק מהם יש פתח פתוח לרה"ר, שצורת פתיחת הדלת היא שקובעת לנו את כיוון הכניסה מחדר לחדר להחשיבה כ'דרך ביאתך'.

אך דא עקא, שבמקרה המדובר לא קיימות דלתות נפתחות עם צירים, שניתן לקבוע לפיהן את כיוון הכניסה ל'דרך ביאתך', אלא דלתות אלומיניום להזזה, וממילא אנו באים למחלוקת גדולה בדברי הפוסקים כיצד יש לנהוג בפתח שכיוון הכניסה שלו צריך להיקבע באמצעות 'היכר ציר' אך למעשה אין שם 'היכר ציר', כגון שאין שם דלת כלל (כפי הדיעה הראשונה בסתמא בשו"ע שם ס"י רפו סט"ו שגם חדר ללא דלת חייב במזוזה, ועיי"ש בדברי הש"ך סקכ"ה) או שיש שם דלתות הזזה כמו במקרה עליו אתם שואלים.

דהנה בשו"ת שאלת יעב"ץ (ח"א, ס"י ע) דן בזה, והעלה דבכה"ג יש לקבוע שתי מזוזות (בכל פתח), אחת מימין ואחת משמאל, על-מנת לצאת מכל ספק אם כיוון הכניסה הוא מצד זה או מצד שני. ועיי" בשו"ת 'אגרות-משה' (י"ד ח"א, ס"י קפא) שדעת השואל שם היתה שבאופן זה, שצריך לקבוע את כיוון הכניסה באמצעות 'היכר ציר' ואין שם דלת לקבוע זאת, יקבעו המזוזות באיזה צד שירצו. אבל הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בעצמו לא ניח"ל בהוראה זו, ולדעתו במקרה שכזה הפתח פטור לגמרי ממזוזה, כפי שדייק והוציא מדברי הראשונים בסוגיית הגמ' (מנחות לג.), והוא חידוש גדול מאד לדינא.

ולדינא יש להתחבט הרבה כיצד לנהוג למעשה, דלקבוע שתי מזוזות משני צידי הפתח לא שמענו שנוהגים כן. ועיי" בזה בשו"ת מהר"ם שיק (חאו"ח, ס"י רפז) שחשש בזה לאיסור כל-תוסיף, ובמש"כ בזה בשו"ת 'בנין-ציון' (ח"א, ס"י צט), ומה שהביא (שם, ס"י ק) ממש"כ לו המהר"ם שיק והשיב עליו, ובשו"ת 'מנחת-יצחק' (ח"א, ס"י ט), ובמש"כ עוד (שם, ס"י פט, אות א) "שאנחנו לא נהיגן בשני מזוזות מטעם שכתבתי במק"א". ולפטור את הפתח לגמרי ממזוזה הוא חידוש גדול מאד, כאמור, שיש לדון בו הרבה. לפיכך נראה להורות במקרה זה לקבוע בכל פתח את

סיבות כבדות משקל להימנע מכך, חובה לשאול על כך את דעתו של פוסק הלכה מובהק.

ה. במקרים של קריסת מערכות, כאשר לדעת הרופאים המטפלים שעותיו של החולה ספורות ממש, ניתן להימנע מהחייאה לבבית אגרסיבית, הכרוכה לעיתים בייסורים איומים של שבירת צלעות וכדומה, גם אם אולי תאריך את חייו בעוד שעות ספורות.

ושוב, אלו כללים עקרוניים בלבד, על-מנת שתדעו את אשר לפניכם באופן כללי, וכיצד לנהוג במקרים בהם לא מתאפשר לשאול שאלת חכם. אבל ככל שמתאפשר לשאול על מצב ספציפי נתון חובה לעשות כן.

בברכת רפואה שלמה לכל חולי עמך בית ישראל

הרב אברהם משה הלפרין

ראש המכון

מיקום המזוזות בפתחים שמחדרי הבית למרפסת

שלום רב לרבני המכון הטכנולוגי בהלכה שליט"א שיפצנו את דירתנו והרחבנו אותה ב"ה. במסגרת ההרחבה בנינו מרפסת סגורה באורך של 6.5 מטר על 2.5 מטר רוחב. למרפסת שתי כניסות מפתחי שני חדרים, שיש בהן דלתות הזזה מאלומיניום. היכן עלי לקבוע את המזוזות, בימין היציאה מהחדרים למרפסת או מימין הכניסה מהמרפסת לחדרים. תודה מראש על תשובתכם.

בכבוד רב צבי יחיאל ג.

אשדוד

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

ראשית, יש לדעת, כי מרפסת סגורה דינה כאחד מחדרי הבית לכל דבר, ואם גודלה הוא כפי שכתבתם של 6.5 X 2.5 מטר הרי שיש בה ללא ספק ד' אמות על ד' אמות ממש (ללא צורך של 'כדי לרבע'), כך שלכל הדיעות היא חייבת במזוזה מן התורה.

גם לגבי מקום קביעת המזוזה, דינה כדין חדר סתום, שאם אין לו כניסה נוספת הרי במקרה זה הפתח היחיד הוא שמשמש כפתח הכניסה אליו, ונחשב תמיד כ'דרך ביאתך' מן הבית לאותו חדר או מרפסת לעניין קביעת המזוזה בימין הכניסה אליהם, וכמש"כ הט"ז (י"ד, ס"י רפט סק"ד) לגבי פתח שמן הבית לחצר סתומה מכל צדדיה.

אמנם במקרה עליו אתם שואלים יש למרפסת זו שני פתחים, וממילא כל פתח כשלעצמו יכול להיחשב הן כפתח לכניסה

אספקלריה

בראי ההלכה
המשך מעמוד קודם

סמך החומר והתיאורים, אך כמובן שאיננו יכולים לקבל כל אחריות על כך.

בברכה מרובה

שימוש בשבת במיני-בר עומד

שלום וברכה

קיים ברשותי מיניבר של חברת WATER BAR עומד. מחובר לברז ע"י צינור. שעל פניו נראה שבהפעלת המים הקרים לא נגרמת שום פעולה חשמלית (שום נורה לא נדלקת).

האם יש לחשוש בשימוש בשבת? מה צריך לבדוק כדי להתיר את השימוש בשבת?

תודה רבה

דני ג.

חיפה

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

שאלתך מתייחסת כמובן למכשיר מיני-בר עומד עם גלון מים מתחלף, ולא למכשיר בר מים הממוקם בדרך-כלל על משטח השיש במטבח.

למרות שלא נגרמת כל פעולה חשמלית ניכרת, כגון הדלקת נורה, הרי שכל צריכת מים מהמכשיר גורמת מידית לכניסת מים אחרים מן הרשת למיכל הקירור, ובמידה והמדחס אינו פועל בדיוק באותה שעה היא ללא ספק תזרז ותקדים את הפעלתו, כאשר בעקרון זה נידון הלכתי דומה לפתיחת מקרר - מן המקררים הישנים שהיו בעבר, שלא היו בהם בעיות נוספות - בשעה שהמדחס/מנוע אינו פועל, עם צד חומרא נוסף למכשיר המיני-בר, שמיכל הקירור שלו הוא קטן מאד יחסית, וכל הוצאה של 2-3 כוסות מים בערך בפעם אחת עלולה לגרום באופן ודאי ומיידי להפעלת המדחס.

במידה וניתן לשמוע את המדחס כאשר הוא בפעולה, הרי שהדרך הטובה והמהודרת ביותר היא להוציא ממנו מים אך ורק בשעה ששומעים אותו כשהוא פועל.

אם לא ניתן לשמוע זאת, או שמסיבה מסוימת לא ניתן להמתין לכך, ראוי מאד להקפיד שלא לצרוך יותר מכוס אחת בכל פעם, ולא למלא שתי כוסות או יותר בבת-אחת.

בברכה מרובה

המזוזה בימין הכניסה מן הבית למרפסת. אולם יש להימנע מלברך על קביעת מזוזות אלו, ומאחר שמתוך השאלה אנו מבינים לכאורה שלאחר שיפוץ הבית נוספו לכם חדרים ופתחים חדשים, ומן הסתם גם הסרתם בזמן השיפוצים גם את המזוזות של חלק מפתחי הבית הישנים, כאשר עתה עליכם לחזור ולקבוע אותם בברכה, הרי שהדרך הניאותה היא לברך תחילה על קביעת מזוזה כדינה בפתח אחר ולכוון לצאת בברכה גם על מזוזות פתחי המרפסת, שיקבעו מיד לאחר המזוזה שבירכו עליה ללא שהות והפסק, וע"ד שכתב הש"ך (שם, סי' רפו סקכ"ה) לגבי פתח שאין לו דלת.

בברכה מרובה

'אסלה חכמה' בשבת

לרבני המכון שלום,

לאחרונה רכשתי את האסלה החכמה של חברת אינווסט.

זו אסלה ייעודית שמורכבת על ניאגרה סמויה, ויש בתוך האסלה מפוח ייעודי ששואב את האוויר והריחות מתוך

האסלה ישירות למערכת הביוב, כך שבחלל השירותים לא נשאר ריח לאחר שמתפנים. מצורף קישור לאתר של החברה... באתר מופיע הסבר על יתרונות האסלה ביחס לאסלה רגילה.

החברה פרסמה שיש באסלה מצב שפועל 24 שעות ללא הפסקה, כך המערכת יכולה לפעול בשבת ואפשר להשתמש.

שאלתי היא: האם אתם מכירים את המערכת? והאם המערכת מאושרת לשימוש בשבת באופן שבו מפעילים מערב שבת את המערכת ללא הפסקה? בתודה,

אבי א.צ.

מודיעין

תשובת רבני המכון

שלום וברכה

ככל הנראה מן הקישור ומן התיאור ששלחת אכן מסתבר כי אין כל בעיה להשתמש עמה בשבת.

איננו מכירים את המערכת מקרוב, לא בדקנו אותה והיא אינה מאושרת על-ידינו. בעבר, פנו אלינו מטעם החברה בבקשה לבוא לבדוק אותה, במטרה לקבל עליה אישור הלכתי, אך משהגיע הדבר למעשה הם חזרו בהם משום מה בתואנות שונות.

כל זמן שהיא לא נבדקה על-ידינו כיאות ולא קיבלה את אישורנו ההלכתי, אנו יכולים לחוות את דעתנו אך ורק על

שימוש בכיריים אינדוקציה להטמנת מאכלים ותבשילים לשבת

שלום וברכה

יש"כ על הגיליונות המלאים בתוכן רב איכותי ומגוון. כהמשך למה שכתבתם בעבר לגבי השימוש באינדוקציה ביו"ט.

אשמח לדעת האם יש אופן בו יהיה ניתן להשתמש בו בשבת, וכגון כעין המקרה הנ"ל ליתן עליו מתאם אינדוקציה, וכן לכסות את הלחצנים כך שלא יהיה ניתן לשינוי כלל, האם אז יהיה אפשר ליתן עליו סיר תואם אינדוקציה ולא תואם? ובעיקר שאלתי היא: האם ניתן להשתמש במתאם (אחד או שנים) וליתן עליו את הבלעך (פח) הרגיל שמשמשים בו לכירים גז ואז ליתן עליו כל דבר (ויהיה בו שימוש רגיל ככל בלעך) ללא כל חשש של שהיה וחזרה?

תודה

מרדכי י.

אלעד

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

בנוגע לשאלתך אכן ניתן לנסות להשתמש בדרך זו, שכן ברגע שמניחים על הכיריים מתאם הוא פועל כל הזמן, ולא משנה למעשה אם מעליו יש סיר מותאם לאינדוקציה או סיר שאינו מותאם.

ניסינו אמנם בעבר לבדוק אם נוצרים שינויים מגנטיים מסוימים במוליכות האינדוקציה בתחתית של סירים תואמי אינדוקציה המונחים על-גבי מתאמים, ולא קיבלנו תוצאות ברורות חד-משמעיות, באופן שגם אם זה קורה מדובר בתופעה זניחה למדי עד בלתי מורגשת, שבוודאי אין לה כל משמעות ואין בה כל תועלת, מה גם שבלאו-

הכי לא ברור כלל ועיקר אם יש איסור בדבר ומהו, כך שאין כל צורך לחוש לכך. הרוצה בכל

זאת להחמיר על עצמו, יכול להשתמש לצורך כך בסירים שתחתיתם אינה מותאמת לאינדוקציה.

אם אתה רוצה להניח על מתאם האינדוקציה גם כיסוי של 'בלעך' - הדבר אפשרי טכנית.

רק צריך לזכור:

א. שבכיריים אינדוקציה יש תוכנה קבועה של כיבוי לאחר זמן מה באופן אוטומטי, על-מנת להגן עליהן מחום יתר או משכחה של המשתמשים. משך הזמן תלוי בדרך-כלל בעוצמת החום, ולכן כדאי לבדוק מערב-שבת אם זה לא

יכבה בטרם הזמן שתוצה להשתמש בהן.

ב. לבדוק היטב שבאמת לא קורה משהו לכיריים ו/או ליבלעך, כי זה לא משהו שבנוי לדבר הזה, ויכול להיות שעוצמת חום בצורה שכזו עלולה לגרום לעיוות ה'בלעך'.

בקיצור, יש לבדוק ולנסות תחילה מערב-שבת את כל מה שאתה רוצה לעשות, ולעקוב במשך זמן ממושך כדי לראות ולוודא שהכל מתנהל באופן תקין.

בברכה מרובה

כתיבת תוכנה להרצה גם בשבתות

ברכה ושלום

אני צריך לכתוב תוכנית שתרוץ בכל יום. השאלה היא, האם מותר לתכנת אותה היום ולומר לה שתרוץ בכל 24 שעות, דהיינו כולל שבת. התוכנית אמורה לאסוף נתונים מקבצים אחרים (שייתכן שגם הם נוצרו בשבת), לעבד אותם ולייצר קבצים אחרים (שאני מקווה שלא יבואו לשימוש בשבת, אבל קשה לדעת).

במציאות של ימינו (ענן), קשה לדעת היכן התוכנית תרוץ, דהיינו איזה מחשב בפועל יריץ אותה, למי הוא שייך ובאיזה אזור זמן הוא. מסתמא המחשב שכור לחברה, או לפחות משועבד לה, אבל זה כנראה כל שאפשר לומר. חלק ממניות החברה מוחזקות ע"י יהודים, וזו כמובן שאלה אחרת, האם חברה חייבת בכלל בשמירת שבת.

אני מעצמי גם לא בטוח מה הדין לגבי שביתת כלים (שאני בעצם גורם שהמחשב יפעל בשבת, וזו שאלה קשה, משום שגם אם לא הייתי עושה כלום, המחשב לא היה שובת אלא עושה דברים אחרים, וקשה למדוד את השפעת המדוייקת), ולא בטוח מה הדין לגבי להשתמש אחר שבת בפלט שנוצר בשבת.

לבקשתכם, אני מוסיף פרטים נוספים להבהרה.

התוכנית הנידונה אמורה כאמור לאסוף נתונים מכמה מקורות (קבצים מסוימים, שנוצרו ע"י אנשים או תהליכים אחרים בחברה זו), לעבד אותם ולהנגיש אותם ללקוחות מסוימים (בתוך החברה. קבוצות אחרות או תהליכים אחרים שזקוקים לנתונים אלו). הקלט של התוכנית (דהיינו הקבצים אותם היא קוראת) משתנה לעיתים קרובות, בערך פעם ביום, ואני צריך לדאוג שתמונת המצב תהיה עדכנית, דהיינו שתמיד הלקוחות שלי יראו תשקיף של הנתונים המעודכנים.

לכן, הרצוי הוא שהתוכנית שלי תרוץ בערך פעם ביום.

במצב אידיאלי, התוכנית אמורה לרוץ תמידין כסדרן ללא התערבות ידנית. אולם במידה ומתעוררת בעיה, או שצריך לשפר או לעדכן אותה, האחריות לכך היא מסתמא עלי. כלומר, אני יכול בכל עת להתערב בתוכנית ולשנות את זמני הריצה, אופן הריצה וכד'.

שמה יהיו עובדים מתוך החברה או מחוצה לה, בארץ או בחו"ל באזורי זמן שונים, אין האחריות מוטלת עליך ואין צורך לחשוש לכך.

אמנם אם ידוע מראש שיש עובדים יהודים, שממתינים בשבת לתוצאות הפלט, על-מנת לעשות בהם שימוש, והרצת התוכנית גם בשבת היא גם כדי לשרת את אותם יהודים ולתת בידם את הכלים הדרושים להם לעבודתם רח"ל, אין לתת לכך יד, ועליך לשנות את מועדי הריצה, באופן שלא תסייע לחילול שבת.

גם אם לא מדובר ביהודים שהחברה אמורה לספק להם את הנתונים העדכניים, הרי במידה ומדובר בנתונים שכוחם יפה אך ורק למשך השבת, ובמוצאי השבת כבר לא יהיו עדכניים, ובמקומם יופיע פלט נתונים חדשים, עדכניים יותר, כך שלא יהיה כל צורך ותועלת בנתונים שנאספו במשך השבת, יש להימנע מהרצתם בשבת, ככל שיש סבירות שבין המשתמשים בשבת יש גם יהודים ל"ע, שכן במקרה כזה הרי כל הרצת הנתונים בשבת נועדה מראש לשימוש בשבת עצמה דווקא.

אנו מקווים, כי הצלחנו להבין, פחות או יותר, את התהליך ואת הנתונים האמיתיים, ותשובתנו אכן מתאימה ועונה על המציאות בשטח.

אם הנתונים, עליהם התבססנו, עדיין אינם תואמים לגמרי למציאות, או

שיש לך שאלות נוספות או צורך בהבהרות, אנא כתוב לנו שוב, ונשתדל בשמחה להשיב על כך.

בברכה מרובה

מערכת מיזוג מרכזית לקירור וחימום

ב"ה

אני שליח חב"ד שפותח בית חב"ד חדש בעיירה wheeling שבמדינת illinois בארצה"ב.

ב"ה שכרנו דירה סוף סוף והשכירות כבר התחילה.

מפני החיפזון לא עיינתי מספיק באופן הקירור/חימום לפני שחתמתי. הם עובדים במתכנת די חדשה בארצה"ב vif, למרות שכתוב שם שזה נשאר דלוק גם כשיוצאים מהבית ולא מתחדש לפי הנוכחות. שלחתי לרב את המסמך שעליה חותמים דיירי הדירות (בבניין כ-300 דירות) כשמתחילים שכירות, לוודא שהכל בסדר, והוא הפנה אותי אליכם. המסמך מצורף בזה. אם תועלו לעיין בזה ולהורות מה לעשות. בפרט שכבר חתמתי והתחלתי לשלם.

תודה רבה

מענדל ש.

אילינוי, ארה"ב

הפלט של התוכנית נגיש רק ללקוחות מסוימים בתוך החברה (מסתמא הם יהודים, אבל יש גם גויים המועסקים בחברה, ויש גם הנמצאים בחו"ל באיזורי זמן שונים, ובכל אופן קשה לצפות את העתיד, כלומר אינני יודע מי בעתיד ישתמש בפלט של התוכנית).

התוכנית רצה על ענן (AWS kubernetes cluster). אינני יודע היכן המחשבים הפיזיים שיריצו אותה, וזה גם יכול להשתנות מהרצה להרצה ואפילו תוך כדי הרצה. האחריות להרצה היא על מפעילי הענן (AWS), אלא שהם מחויבים להעמיד שירותי מחשב לרשות החברה שלנו. הם אינם מחויבים למחשבים מסוימים, או למחשבים שנמצאים באיזור זמן מסוים.

כרגע לכאורה החשש שיהודים יעשו בפלט שימוש בשבת הוא די נמוך. בעקרון החברה לא עובדת בשבת, אבל כמוכן שכל עובד בביתו יכול להתחבר למערכת מתי שהוא רוצה ולעשות מה שהוא רוצה. די שכיח שאנשים כאן מחוברים לרשת (ועובדים) גם בשעות לילה מאוחרות וכד'. אז אי אפשר באמת לדעת.

תודה רבה!

אריאל ק.

בית-שמש

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

לאחר כל תשובות ההבהרה שקיבלנו ממך על סדרת השאלות שהצגנו בפניך, ולאור כל הנתונים שפרסת בפנינו לבקשתנו, הננו לחוות את דעתנו כדלהלן:

לגבי שביתת כלים נפסק להלכה (שו"ע או"ח, סי' רמו ס"א) כדעת רוב רובם של הראשונים שהלכה כבית-הלל שאין אנו מצווים על שביתת כלים בשבת, מה גם שבמקרה זה מדובר על פעילות וירטואלית בלבד של המחשב, ובנוסף לכך הוא בבעלות של חברה ולא בבעלות פרטית, אשר בהחלט יש מקום לדון כי באופן זה גם לדעת בית-שמאי (שמדברי הרוקח סי' מא וסי' שד נראה שהוא נוקט כן להלכה, ועיי במה שכתבו ע"ז הבי"י והב"ח באו"ח שם) אין אנו מוזהרים על שביתת כלים.

בכל אופן, מצד שביתת כלים בוודאי אין כל מקום לחוש. כמו כן אין כל מקום לאסור ולהשתמש במוצאי-שבת בפלט שנוצר בשבת בצורה אוטומטית.

ממילא כל החשש הוא רק שמה בין המשתמשים יהיו גם יהודים שיעשו בו שימוש בשבת עצמה. ככל שלא מדובר ביהודים ידועים הקשורים ישירות לחברה, שמחוייבת לספק להם נתונים בכל יום ובכל רגע נתון, אלא אך ורק בחשש

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

מבלי להיכנס יותר מדי לפרטים טכניים, מדובר במערכת חימום מרכזית של מזגני V.R.F. לכל הבניין, אשר אכן אין בה חיישני וגלאי תנועה/נפח וכיוצא באלו שמנתקים או מפעילים את מכשירי המיזוג

שבבית בהתאם לנוכחות הדיירים.

גם מבחינת ההשפעה של הדיירים על המערכת, בעקבות פתיחת או סגירת

חלונות ודלתות ועצם שהות האנשים במקום, המערכת עליה שאלתם טובה מבחינה הלכתית הרבה יותר מהמערכות אותן אנו מכירים, שכן מערכת זו משותפת במנוע מרכזי למספר גדול של דירות, כך שהשפעתה של כל פעולה כשלעצמה על המנוע היא רחוקה מאד וזניחה לחלוטין וכמעט שאיננה מורגשת כלל, ואין צורך לחוש אליה.

לפיכך אתם יכולים בהחלט להשתמש במערכת זו בשבת הן לחימום והן לקירור, כאשר ההפעלה בבית תיעשה כמובן מערב-שבת או באופן אוטומטי באמצעות שעות שבת.

בברכת יישוב טוב והצלחה רבה בעבודת הקודש

שימוש בשיש השראתי

השאלה: אני מעוניין לקנות שיש השראתי, ברצוני לשאול האם אפשר להשתמש ב"שיש השראתי" של חברת iqk לבשרי, חלבי ובתור פלטת שבת? והאם תהיה לי בעיה להכשיר או להשתמש בו בפסח?

כלומר, רציתי לדעת האם יש בעיה גם בשיש וגם במכשיר, או כל שאלה אחרת או בעיה, או פתרון לבעיה, כי אני מעוניין לרכוש.

תודה רבה

מאיר צ.

עפולה

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

משטחי השיש עצמם לא נבדקו על-ידינו, ולמיטב ידיעתנו הם אינם שונים מכל משטחי שיש אחרים, אשר לגבי בשר

וחלב מחמירים כל שומרי הכשרות להקצות משטח מיוחד לבשר ומשטח מיוחד לחלב, ולא להשתמש באותו משטח לשני המינים, ולקראת פסח יש שמכשירים

את השיש בהגעלה, אך מאחר שקשה מאד לבצע זאת כדת וכדין נוהגים בדרך-כלל לכסות את השיש בכיסוי של פ.ו.י. סי./טפט/נייר אלומיניום וכיוצא בזה.

לגבי המשטחים המכסים את נקודות האינדוקציה - הם בוודאי אינם עדיפים מבחינה הלכתית ממשטחי אינדוקציה רגילים, שאינם משולבי שיש, לא לגבי בשר בחלב ולא לגבי פסח, ואולי במידה מסוימת יש מקום להחמיר בהם יותר. העצה שלנו כיום לשימוש במשטחי אינדוקציה היא להשתמש עליהם במתאמי אינדוקציה או במשטחי סיליקון מתאימים לכיסוי המשטחים.

באשר לשימוש בהם כ'פלטת שבת' - כרגע לא ניתן להשתמש בהם להנחת סירים עליהם מערב-שבת, כמו שלא ניתן לעשות כן בכל משטחי אינדוקציה קיימים, שכן כל הסרה של הסירים תגרום לכיבוי האינדוקציה, אלא אם כן יניחו תחתם מתאמי אינדוקציה, שישאירו את האינדוקציה פועלת, וכן יכסו את כל הלחצנים, באופן שלא יהיה ניתן לעשות בהם כל שינוי.

זה מכבר היו אצלנו מטעם החברה, וניסינו למצוא דרכים לאפשר שימוש במשטחי הבישול של השיש ההשראתי לשבת ו/או ליום-טוב. במשך זמן ממושך נבדקו על-ידינו

כמה וכמה אפשרויות, ולשם כך גם נסעו מטעמנו לבדוק זאת עם מהנדסי המפעל בספרד, שם מייצרים את המוצר. היום

בדיוק התבררנו כי סוף-סוף הצליחו לפתח את המוצר לפי הנחיותינו ההלכתיות. אב-טיפוס של המוצר אמור להגיע אלינו לבדיקה בימים הקרובים, ובמידה שיקבל את אישורנו, לאחר כל הבדיקות הקפדניות אצלנו, הוא יישלח לייצור סופי.

מצו"ב:

1. הביטאון החודשי של המכון לחודש כסלו אשתקד, שם בעמודים 8-9 סופר מעט על המגעים הראשונים לבדיקת המוצר.
2. הביטאון החודשי של המכון לחודש אייר אשתקד, שם בעמ' 10 סופר על המשך ההתקדמות.
3. הביטאון החודשי של המכון לחודש ניסן תשפ"א, שם התפרסם מאמר מקיף על השימוש באינדוקציה, מכלול הבעיות והשאלות ההלכתיות, לצד כל הפתרונות המומלצים על-ידינו.

בברכה מרובה

פתיחת מכסה של 'מצית יום-טוב'

ב"ה,
לכבוד

המכון הטכנולוגי להלכה,
שלום וברכה,

יש לי מצית יום-טוב (עם אישור הלכתי של המכון שלכם), רציתי לשאול קרה לי מקרה שהמצית נסגר ביו"ט האם אני יכול לפתוח את זה או לא?

כמובן שבערב החג כיוונתי את המצית לפרקי זמן מדויקים שיידלק מפעם לפעם. אודה לתשובתכם,

אלי ב.
הר-נוף, ירושלים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

מדובר מן הסתם על ה'מצית ליום-טוב', המיוצר על-ידי חברת 'להבה כחולה פתרונות בע"מ', באישורנו ההלכתי לשימוש ביום-טוב לכתחילה למהדרין מן המהדרין ללא כל

חשש ופקפוק. מצית זה נדלק מעצמו באופן אוטומטי בכל זמן קצוב מראש, לפי פרקי הזמן המדויקים שנקבעו מערב החג, כאשר בראשו מופיע

למשך מספר שניות ניצוץ שלהבת של אש ממש, הנוצרת כתוצאה מניצוץ חשמלי, שממנה ניתן להדליק ביום-טוב נרות חג או כיריים של גז וכדומה. למכשיר יש תצוגה דיגיטלית המורה את הזמן המדויק שנותר עד להדלקת ניצוץ השלהבת.

באישור ההלכתי שלנו מופיעה פיסקה: "ראוי להקפיד מאד, להשאיר את מכסה המצית פתוח מכניסת החג, ולא לסגור אותו לאחר השימוש, כל עוד מתכוונים להשתמש בו במהלך החג להדלקה ממנו". וזאת, בשל החשש שמא סגירת המכסה עלולה לגרום ל'חניקת' ניצוץ השלהבת, מחוסר אוויר וחמצן, כך שגם בהגיע הזמן הוא לא יוכל להידלק, וממילא פתיחת המכסה היא שגורמת בעקיפין לאפשרות הדלקתו.

לאמיתו של דבר, כשבררנו נקודה זו, אמרו לנו היצרנים כי מבדיקות שהם ערכו התברר בוודאות כי הניצוץ נדלק גם כאשר המכסה מכוסה. נוסף על כך, מבחינה הלכתית, גם אם החשש קיים, הרי מדובר בגרם הבערה ביום-טוב, באמצעות הסרת מונע בפני כח שעדיין לא נוצר, שבוודאי ניתן להתיר זאת, ובפרט כאשר החשש הוא לכל היותר בגדר ספק שמא הדבר יקרה.

מטעם זה, הקפדנו שלא לכתוב כי חובה להקפיד על כך, וניסחנו זאת בלשון כי 'ראוי להקפיד מאד' על כך, כלומר: לכתחילה. אך כמובן שאם אירע שהמכסה נסגר ביום-טוב מותר לפותחו ואין צורך להימנע מכך.

בברכה מרובה

פתיחת דלתות וחלונות בשבת בחדר שיש בו מד-מעלות דיגיטלי

לרבני המכון שליט"א

ברצוני לברר בדין מד מעלות דיגיטלי שיש לי בביתי ומודד חום וקור וכן לחות, האם מותר לפתוח דלת ולהיכנס לחדר כשיש הפרשי חום וקור בין החדרים, כגון בחדר מחומם ופותחים הדלת ונכנס קור?

ראיתי בגיליון חודש חשון שאסרתם במזגן נייד שיש בו מד, אבל השאלה באמת בכל מד כזה, ואיני יודע אם לקרוא לזה פסיק רישא מידי, ולא עשיתי ניסיונות, ולא מתכוין לשינוי הזה ודאי.

אשמח בתשובתכם.

יעקב ג.

ביתר-עילית

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

אם מדובר במד דיגיטלי רגיש מאד, שמגיב מידית, או כמעט מידית, לכל תנועה ושינוי במידת החום, ובמיוחד במדים חדישים ומתקדמים שמגיבים גם לשינויים של כל עשירית

המעלה, ראוי מאד להחמיר שלא להשתמש בהם בשבת.

אבל אם מדובר במדים רגילים, שלא מגיבים על כל שינוי, ותגובתם אינה

מידית, יש כמה סברות הלכתיות, לפיהן ניתן בהחלט להקל בכך. ובכל זאת ראוי גם במקרה זה, במיוחד כאשר מד המעלות ממוקם סמוך או מול הדלתות או החלונות להשתדל למעט בפתיחת וסגירת דלתות וחלונות שלא לצורך, ובמקרה הצורך לא לפתוח דלת או חלון לרווחה ולזמן ממושך כאשר יש שינוי טמפרטורה משמעותיים בין החדר לחוצה לו.

בברכה מרובה

מנורת שבת

שאלה: קניתי נורת לילה באישור... זה כמו עיגול קטן. ואני רציתי לשאול אם יש בזה חשש? תודה וברכה

דוד ה.

בני-ברק

אספקלריה

בראי ההלכה
המשך מעמוד קודם

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

על פניו לא אמורה להיות בזה בעיה. אם כי כדאי לבדוק בימות החול אם הוא מקובע היטב לשקע, ואין חשש שבסגירת/ פתיחת התריס המנורה תזוז ממקומה קצת ותתנתק ותתחבר שוב.

מצו"ב הבטאון החודשי של המכון לחודש תשרי האחרון, שם התפרסם מאמר מיוחד על השימוש ב'מנורות שבת' ועל מה שיש להקפיד בהן.

בברכה מרובה

פתיחה בשבת של מערכת אינטרקום המשולבת עם נעילה מכנית

בס"ד

שלום וברכה

האם מוכרת לכם מערכת אינטרקום דיגיטלית של חברת וידרום ? אם לא, מה צריך לבדוק ?

אין לי מידע נוסף. מה שנאמר בחברה הוא: "אין מנגנון מגנטי. אין בקרת פתיחה. ושחרור נעילת תפס הלשונית לפני שבת הוא מכני לחלוטין". האם די במידע זה בהנחה שהוא אמין?

בתודה

רפאל ש.
ירושלים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

המערכת הספציפית זו, עליה שאלת, אינה מוכרת לנו לכאורה. קשה מאד לקבוע מסמרות לאור הנתונים הללו שנמסרו לך, ובפרט כאשר הם גם לא נבדקו. אם תנסה להשיג עבורנו יותר חומר ו/או פרטים נוכל לחוות את דעתנו.

בדלת אינטרקום מהסוג הנפוץ, אכן ה"זיז" הקטן הוא מכני לחלוטין, ומותר גם בשבת עצמה להזיז אותו.

כאשר מזיזים אותו לפני שבת, זה מאפשר שלא תהיה כל פעילות עם השפעה חשמלית בעת הפתיחה והסגירה.

אם המערכת קיימת כבר אצלכם, תוכלו לבדוק אותה, אם תרצו, באמצעות ניתוק החשמל ממנה, ובדיקה האם יש

שינוי בצורת פתיחת הדלת, או כל תגובה אחרת, כאשר היא נפתחת בשעה שהחשמל מנותק, מאשר כשהיא נפתחת בעודה מחוברת לחשמל ומכוונת לפתיחה מכנית קבועה.

מצו"ב גם הביטאון החודשי של המכון לחודש תמוז תשפ"א, שם התפרסם מאמר מקיף על מנעולים חשמליים, עם התייחסות מיוחדת לדלתות אינטרקום עם נעילה אלקטרו-מגנטית בשילוב עם אפשרות נעילה מכנית והבעיות העלולות להיות שם.

בברכה מרובה

'ביפר' לשימוש אחיות רפואיות בתפקיד לקריאת הודעות בשבת

בוקר טוב,

אנחנו מחפשים ביפר שאפשר לקרוא ממנו הודעות בשבת עבור האחיות שצריכות לקבל הודעות מהדיירים של חירום.

מה יש לכם להציע לנו?

תודה ויום טוב!

דבורה פ.

מזכירה רפואית

בית טובי העיר

ירושלים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

לצערנו הרב אין בידינו כרגע להציע פיתוח מתאים לצורך זה.

דומנו, כי ב'איחוד הצלה' משתמשים היום במכשירי ביפר שאינם דורשים כל לחיצה לקריאת הודעות, המופיעות ישירות על הצג גלויות לקריאה.

(מתוך ויקיפדיה)

לעת עתה, הדבר היחיד שאנחנו יכולים להציע, בהנחה שמתוך הקריאות ישנן בוודאי כאלה העלולות להיות גובלות במקרים של פיקוח-נפש, הוא לתרגל עם האחיות לבצע את כל הפעולות הנדרשות לפתיחה/לחיצה בדרך שינוי מהדרך הרגילה, כגון לחיצה בפרק אצבע כפופה ולא בכרית האצבע, כאשר הכלל הוא שככל שהשינוי מהדרך הרגילה והשגרתית גדולה יותר כך חומרת האיסור קטנה יותר.

דרך השינוי הטובה והמהודרת ביותר היא באמצעות החזקת קיסם עץ גדול בין השיניים ולחיצה באמצעותו. אלא שכמובן לא בכל מקרה ולא לכל אחד ואחת מתאימה דרך זו.

בברכה מרובה

את המכשיר של היונקרס? כמוכן במקרה ובו שכחתי לכבותו בערב שבת.

בהמשך לפנייתכם אליי להלן הסרטון המבוקש. בתודה מראש ובכל דבר ועניין הנני עומד לרשותכם. אודה לתשובתכם בנושא. בכבוד רב,

הראל ד. עו"ד ונוטריון בת-ים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

מתוך השאלה אנו מבינים כי מדובר במצב שבו שכחת לסגור את ה'שיברי' של היונקרס, בשעה שאינו פועל, באמצעות

הסטת המתג, כפי שנראה מהתמונה ומהסרטון, בשל החשש שמא בפתירת ברז מים חמים אתה עלול חלילה להפעיל ולהדליק את היונקרס.

אם אכן המטרה בהסטת המתג היא להימנע מחשש הדלקת האש בעת פתיחה בטעות של ברז המים החמים, עדיף לסגור את ברז ההזנה של היונקרס, כי פעולת הסטת המתג יתכן שהיא מביאה לכיבוי ה"אש תמיד" שיש בחלק מדגמי היונקרס, דבר שאין לנו דרך לדעת זאת דרך הסרטון.

בכל מקרה ראוי לעשות בשינוי, מחשש 'מוקצה'.

בברכה מרובה

שימוש במשדר מצוקה בשבת

שאלה: רציתי לשאול האם אפשר להשתמש בשבת במשדר מצוקה מק"ט-90320 הכולל תליון+חיישן נפילה מדגם joy עבור קשישה בת 90, אך עצמאית. במידה והתשובה חיובית נא לציין בתשובה האם ההיתר הוא לכתחילה.

יצחק ק. ירושלים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

אם היא מתגוררת בגפה הרי שניתן בהחלט לכתחילה לענוד את משדר המצוקה גם בשבת, בתקווה שלא יזדקקו לו.

בברכת שבת שלום

ניתוק משאבת מים ביתית בשבת

שלום וברכה

יהודי שיש לו בית של 3 קומות ולהגברת זרם המים יש לו מדחס/משאבה.

האם כשאין שם נורה אין חיבור חשמלי וניתן לנתק את התקע (בלי להיכנס למחמירים שזה נקרא בונה)? אולי כתבתם כבר בעבר על הנושא?

ייר כח

יגדיל תורה ויאדיר

אפרים ב.

ביתר-עילית

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

מן הסתם השאלה היא לגבי מי ששכח לנתק את המשאבה הביתית מערב-שבת, והוא רוצה לנתק אותה בשבת עצמה, כאשר איננה פועלת כמוכן, על-מנת שכל שימוש שלו במים לא יפעיל אותה בשבת.

אלא שגם אם קיימת נורת חיווי המורה אימתי המשאבה פעילה ואימתי איננה פעילה, עדיין החיישנים פעילים כל הזמן, כולל בזמן שהמשאבה איננה פעילה, כך שניתוקה מן החשמל בהוצאת התקע - ללא התייחסות לחשש 'סותר' ולשאלת 'מוקצה' - משביתה ומנתקת לכאורה את החיישנים ואת המחשב הפנימי אליה הם מחוברים.

יתכן כי מדובר במערכת פשוטה ביותר של מדחס/משאבה עם חיישן מכני, שאז אכן אין כל בעיה מצד זה לנתק מן החשמל כאשר המשאבה איננה פעילה, אלא שמערכות שכאלו מאד לא מצויות.

אם רוצים בכל זאת לבדוק אם מדובר במערכת מכנית, הרי שהדרך הפשוטה ביותר היא לבדוק זאת מול החברה המתקינה/המטפלת. במידה שאין גישה אליהם, ניתן לבדוק אם יש לוח חשמל הכולל את בקר המערכת. ככל שיש כזה לוח, אזי הלוח מוזן ברציפות מהחשמל כאמור. המערכות המכניות הפשוטות הם לרוב מתקן קטן, ללא לוח חשמל, הנמצא בנקודה כלשהי לאורך קווי המים, בדרך-כלל על הגג.

בברכת שבוע טוב

הסטת מתג של 'יונקרס' בשבת

היי שלומת

אודה לתשובה לשאלה האם אני יכול בשבת עצמה לכבות

אספקלריה

באספקלריה המאירה

מפי כתבם של גדולי התורה וההוראה שליט"א בנושאים אקטואליים באור ההלכה

מדור זה מיועד לתשובות ובידור הלכה קצרים, בנושאים אקטואליים של טכנולוגיה ורפואה וכיו"ב לאור ההלכה, מפרי עטם של רבנים, מורי הוראה ויושבי על מדין, המשמשים בקודש בפועל להורות לעם ה' את המעשה אשר יעשון ואת הדרך ילכו בה. אנו מודים בכל לב למעכ"ת הגאונים גדולי התורה וההוראה שליט"א שכיבדו אותנו במאמריהם ותשובותיהם ההלכתיות בגיליון זה. אנו שבים וקוראים בזאת לרבנים ומורי הוראה ומזמינים אותם בכל הדרת הכבוד לפרסם את חידושיהם ההלכתיים, הלכה למעשה, בשאלות הלכתיות שהזמן גרמן, בבמה נכבדה זו של בטאון 'אספקלריה' המופץ בתפוצת מייל רחבה של רבבות עותקים.

1. המדור פתוח בפני רבנים ומורי הוראה בפועל מכל חוגי ומגזרי היהדות הנאמנה.
2. הוא יכלול בעז"ה תשובות הלכתיות קצרות, בירורים ומחקרי הלכה, חידושי דינים והערות למעשה, בנושאים אקטואליים הקשורים להתפתחויות וחידושי הטכנולוגיה, הרפואה ושאר ענפי המדע.
3. לטובת הצלחת המדור ומטרותיו אנו מבקשים מאד לשלוח מאמרים קצרים בלבד, שלא יעלו על 700 מילים.
4. כמובן, שניתן במסגרת מדור זה לכתוב ולהגיב גם על נושאים הלכתיים אקטואליים שעלו ונידונו בבטאון 'אספקלריה', אם במדור זה ואם במדורים אחרים, בדרך כבוד כדרכה של תורה.
5. המערכת שומרת לעצמה את הזכות להכניס תיקוני לשון קלים בלבד המתבקשים במידת הצורך.

הגאון רבי ישראל גנס שליט"א

מראשי ישיבת 'קול-תורה' ורב ומורה הוראה בשכונות רוממה, מטרסדורף ובית-וגן ירושלים

מיץ ענבים בתערובת מים

עם התפתחות הטכנולוגיה, אזי נתרבתה האפשרות ליתן חומרים כימיקליים במים, שטעמם יהיה כטעם היין ממש, ללא יכולת להבחין בזה כלל, וכיום אף במיץ ענבים ניתן לעשות כן שלא יורגש כלל ריבוי המים.

והנה ידועה המחלוקת בין גדולי ההוראה זצ"ל בנידון מיץ ענבים שהוסיפו בו מים, שדעת הגרש"ז אויערבאך (מנחת שלמה ח"א ס"ד) וכן הגר"ש אלישיב שבכה"ג ברכתו שהכל, דכיון שטעמו של המיץ ענבים חלש אין אפשרות למוזגו במים כלל, ודעת הגר"ש וואזנר והגר"ח קניבסקי שאם עדיין יש טעם, שייך למוזגו בכמות מים כזו שיהיה עדיין מורגש טעם המיץ ענבים. וכיום עיקר הנידון הוא מחמת החומרים הכימיקליים אשר גורמים שיישאר הטעם, שבזה אף לדעת המקילים לא חשיב כטעם יין, שהרי הטעם אינו מחמת המיץ ענבים.

עובדא הוה בחתן, שבחופתו הובא מיץ ענבים המוזג במים, והחתן סובר כדעת המחמירים שאין מוזיגה במיץ ענבים, והרב מסדר הקידושין סובר כדעת המקילים וחפץ לברך הגפן על מיץ ענבים זה, אי שפיר יוצא החתן ידי חובתו בברכת מסדר הקידושין. [ובפרט שכל ברכת האירוסין היא ברכת החתן, שמדינא היה צריך שיברכנה החתן בעצמו, ורק מפני שלא לבייש את מי שלא יודע לברך תיקנו שיברך זאת הרב ויוציא את החתן ידי חובתו, א"כ נמצא איפוא שכל הברכה בעבורו, היאך יצא ידי"ח בברכת הרב, כשדעתו אין זו הברכה הראויה של מיץ ענבים זה.]

והנראה בזה, דאיתא בביאור הלכה (רצ"ו ד"ה אם הוא חמור מדינה) משמיה דהפמ"ג (רצ"ט א"א סקי"ז) ד"אותן הנוהרין משתיית שכר משום חדש, צ"ע כשאינו לו יין כי אם שכר איך יבדיל ויברך עליו דלדעתו אסור, ואיך יברך עליו ויתן לאחרים לשתות, על כן ישמע מאחרים", דמבואר בפמ"ג דמי שלגביו חדש הוא איסור גמור יכול לשמוע הבדלה בשכר חדש ולצאת ידי חובתו, ברם הביאור הלכה גופיה תמה, דאם הוא חושש שזה כוס של איסור, היאך יצא ידי חובתו מאחר, ולפי"ז אינו יכול לשמוע הבדלה מאחר. וא"כ בנידון דידן

לכאורה תליא בפלוגתא הנ"ל, דלדעת הפמ"ג הכא נמי יצא החתן ידי חובתו, ולדעת הביאור הלכה לא יצא החתן ידי חובתו. אמנם יש לדחות דלא דמי, דהתם אף דעובר באיסור שתיית שכר החדש (לשיטתו) מ"מ איסור צדדי הוא, ושכר קיים כצורתו, משא"כ כאן המיץ ענבים אינו נחשב מיץ ענבים כשמזוג במים, אלא מים.

והנה פליגי המחבר והרמ"א (קס"ח ס"ז) לענין פת שאפאה עם מעט דבש או תבלינים שניכר טעמם בעיסה, דדעת המחבר דא"ז פת, ודעת הרמ"א דהוי פת גמור.

ונפק"מ בחלה מתוקה, אי חשיבא פת ללחם משנה וברכתה המוציא, או דאינה פת וברכתה מזונות, ואף בזה יש לדון כנידון דידן, אם הנוהג כדעת המחבר דלא חשיבא פת, ומתארח אצל הנוהג כדעת הרמ"א, והמארח בוצע על חלה מתוקה, אי יכול הנוהג כדעת המחבר לצאת ידי חובתו מהנוהג כדעת הרמ"א. [ובשלמא אם הנוהג כהמחבר קובע סעודתו על פת זו, ובדעתו לאכול שיעור ד' ביצים, דודאי יצא, או בדיעבד דדינא הוא שאם ברך המוציא על פת הבאה בכיסנין יצא, אכן הנידון הוא לכתחילה] ושמעתי ממרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל שיצא ידי חובתו, וא"כ ה"ה כאן, דכיון דכלפי המברך הוא מיץ ענבים שפיר מהני שיצא החתן ידי חובתו, וכן הורה מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל שכל שאצל המקדש חשיב מיץ ענבים, יצא השומע ידי חובתו. וביותר דהא כוס בברכת אירוסין לא מעכב, כמבואר בשו"ע (אבה"ז סי' ס"ב ס"א) ובח"מ שם, אכן לברכת נישואין כן מעכב לדעת העצי ארזים, אולם גם בזה יצא כאמור.

(נכתב ע"י הרה"ג ר' יצחק שפירא שליט"א מח"ס 'אבני טוהר')

הגאון רבי אליעזר הלוי דינר שליט"א

אב"ד דק"ק "עדת ישראל" באה"ק ורב ביהכנ"ס "מעייני הישועה" ב"ב

מעבר זהך מצלמות אבטחה בשבת

שאלה מצויה היא, במקומות ציבוריים אשר מותקנות בהם מצלמות אבטחה המתעדות כל הבא בקרבתם, כגון בתי חולים וכיו"ב, האם שרי להיכנס לאותם מקומות, וללכת ולעבור שם במקומות המצולמים (באופן שאי"ז פיקוח נפש), דלכאוי' עובר בזה על מלאכת כותב מדרבנן [כן דעת פוסקי זמנינו, דמעשה זה נחשב כותב מדרבנן, ואכ"מ]. והנה יש מקום להקל בזה, מצד מלאכת מחשבת, דמאחר שהאדם המצולם אינו מעונין כלל בצילומו, והוא הולך לפי תומו והצילום נעשה מאליו, על כן אין כאן מלאכת מחשבת.

אכן נראה לדון אף לולי כן, מצד דבדרך כלל הוי רק שוגג, כיון שקשה לדעת היכן הוא מקום המצולם והיכן לא, ולכן אי"ז נחשב שבמזיד נכנס הוא אל המקום המצולם.

ונבוא לעסוק בעז"ה בענין רחב זה, האם בעובר על איסור דרבנן בשוגג יש איסור וצריך כפרה או לאו.

בנידון האחרונים בעובר על איסור דרבנן בשוגג אי צריך כפרה

א. הנה כתב החיי אדם בהלכות שבת (כלל ט' סי"ב): 'המחלל שבת בשוגג, אפילו באיסור דרבנן, יתענה מ' יום ואפילו אינם רצופים, ולאחר התענית, אסור בבשר ויין, ואם אינו יכול להתענות, יתן בעד כל יום כפי השגת ידו וכו'. ומבואר מדברי החיי אדם שהעובר על איסור דרבנן בשוגג, צריך כפרה.

ב. אמנם ידוע בזה שיטת הנתיבות המשפט, שכתב (סי' רל"ד סק"ג) שהעובר על איסור דרבנן בשוגג אי"צ כפרה. (עי"ש בנתיבות המשפט שכתב כן בלשון 'אפשר'). וכן צידד בשו"ת חתם סופר (ח"מ סי' ק"פ. דברי הנתיבות הובאו בשערי יושר ש"א פ"ז, ועי"ש בשערי יושר שהסכים לזה. ובאור שמח הלכות גירושין פ"א ה"ז הביא מדברי הרמב"ם בענין מתעסק באיסור שניות לעריות, דיש לו עבירה, כיון דנהנה, וכמו בכל מתעסק בעריות, ומבואר דצריך כפרה. והוכיח מזה האור שמח שם דלא כהנתיבות. וע"ע בזה בקובץ הערות סי' ח' אות ט"ו).

הוכחות מכמה סוגיות ומדברי הראשונים כשיטת הנתיות דא"צ כפרה

ג. והנה יש להוכיח כיסוד הנתיות דהעובר על איסור דרבנן בשוגג אי"צ כפרה, מהא דאמרין בגמ' ראש השנה (דף טו, ב) על אחד האמוראים שהיה שותק למי שטעה בדין מעשר דרבנן, אבל לא היה שותק אם היה טועה בדין דאורייתא, ע"ש. ובפשטות מבואר מזה כיסוד הנתיות דהעובר על איסור דרבנן בשוגג אי"צ כפרה.

ד. עוד יש להוכיח כיסוד הנתיות, מדברי רש"י ביצה (דף לד, ב) שכתב דבטבל לא אמרי' מיגו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולא יומא, כיון דכל האיסור להגביה תרומות ומעשרות בשבת אינו אלא מדרבנן, ע"ש בכל דבריו. ובפשטות אינו מובן מה לי אם הוא איסור דאורייתא ומה לי אם הוא איסור דרבנן, הא סו"ס מקצה זאת מדעתיה מחמת איסור.

ולפי יסוד הנתיות נוכל לפרש דברי רש"י, דכיון דאם יהיה אדם שלא ידע מאיסור זה ויגביה תרומות ומעשרות בשבת, הרי שלא יעבור על איסור כלל, דהעובר על איסור דרבנן בשוגג אי"צ כפרה, ולפיכך לא אמרי' ביה מיגו דאתקצאי.

ה. עוד יש להוכיח מדברי התוס' בחגיגה (דף יח, א ד"ה חולו), דע"ש שהאריכו בענין איסור מלאכה בחול המועד האם הוא איסור דאורייתא או דרבנן, וכתבו שם בתו"ד דאין איסור לפני עור אם מכשיל את חבריו באיסור מלאכה בחול המועד, ע"ש בכל דבריהם. והנה בגליון שם העיר מדברי התוס' בעבודה זרה (דף כב, א ד"ה תיפוק), דמבואר שם דגם באיסור דרבנן איכא איסור לפני עור. (וע"ע ברש"ש שם).

והנה לפי יסוד הנתיות נחא שפיר, דהתוס' בע"ז איירו היכא דהנכשל הוא מזיד, אבל התוס' בחגיגה איירו במכשיל היכא שהנכשל הוא שוגג (ע"ש בדבריהם לענין כותים), ולא נחשב שעבר עבירה כלל, ולפיכך אין בזה איסור לפני עור.

ו. והנה לפי יסוד הנתיות נבין היטב הא דאמרין בכל דוכתי, ע"י ביצה (דף ג, א) ועוד, דאין גוזרים גזירה לגזירה. והנה בפשוטו הטעם בזה הוא, משום דכל גזירות חכמים הוא בכדי להרחיק את האדם מן העבירה, וא"כ בגזירה על איסור דרבנן לא נרויח כלום בגזירה זו, דכך לי אם יעבור על גזירה זו כמו אם יעבור על גזירה זו.

אמנם לפי דברי הנתיות אתי שפיר בפשיטות טפי, דבשלמא בדאורייתא חיישינן שמא ישל בשוגג ולפיכך גוזרים גזירה ועושים לו הרחקה, אבל באיסור דרבנן, הרי גם אם ישל בשוגג לא יעבור על שום איסור, ולפיכך אי"צ לעשות לו שום הרחקה. (ואם משום שיבוא לעשות במזיד - הא לזה לא יועיל שום הרחקה שנעשה לו).

ז. אמנם יש להקשות טובא על דברי הנתיות מדברי הגמ' חולין (דף ז, א) דמבואר שם דאין הקב"ה מביא תקלה ע"י צדיקים, ולפיכך לא יתכן דצדיק נכשל בשוגג אפילו באיסור דרבנן, ע"ש בכל הסוגיא. ולפי דברי הנתיות קשה טובא מדוע חשיב 'תקלה', הא ליכא עבירה כלל בכה"ג ואף אי"צ כפרה.

בדברי הרמ"א על כהן שישן באוהל המת דמצוה להקיצו, ובדברי הש"ך דברבנן ליכא דין זה

ח. עוד מצינו בזה, דהנה כתב הרמ"א (יו"ד סי' שע"ב ס"א) דכהן שהוא ישן, ומת עימו באוהל, צריכים להקיצו ולהגיד לו כדי שיצא, ומקורו בשו"ת מהרי"ל (סי' ס"ה). וכתב הש"ך (שם סק"ג) דכל זה הוא רק באיסור טומאה דאורייתא, אבל באיסור דרבנן אי"צ להקיצו. ומתבאר לן מזה חילוק בין איסור דאורייתא לאיסור דרבנן, דבאיסור דאורייתא איכא דין אפרושי מאיסורא אפילו כשהוא ישן ואינו יודע מהאיסור כלל ועיקר. ואילו באיסור דרבנן ליכא דין אפרושי מאיסורא כה"ג. (ואמנם אין מזה ראייה דגם בשוגג ליכא איסור דרבנן, דשמא זהו דוקא בישן, דהוי כמו אנוס ולא הו"ל לאסוקי אדעתיה כלל. והנה אגב אורחא שמענו מדברי הרמ"א דגם באדם הישן שייכא ביה איסורים דאורייתא, ונפק"מ למה שדנו אחרוני זמנינו האם מותר להוציא מי שישן מן הסוכה, וע"י מה שכתבנו בזה בסימן כ"ב אות ט' ואילך, ואכמ"ל).

ביאור דעת הסוברים דהעובר על שוגג דרבנן אי"צ כפרה בהקדם יסוד החילוק בין דאורייתא לדרבנן

ט. והנה בעיקר יסוד הנתיות דהעובר על איסור דרבנן בשוגג אי"צ כפרה, נראה בביאור הדברים, דיש חילוק יסודי בין איסורים ומצוות דאורייתא לבין איסורים ומצוות דרבנן, דבאיסורים דאורייתא איכא 'חפצא דאיסורא', והיינו דיש מציאות של חטא וקלקול בבריאה ע"י העבירה, וכן מציאות של תיקון בבריאה ע"י המצוה, אבל באיסורים דרבנן וכן במצוות דרבנן, אין בזה דבר במציאות, אלא הוא רק דין לשמוע בקול ד', ולפיכך היכא שעבר בשוגג ליכא בזה עבירה כלל. (וע"ע כע"ז בנוסח אחר, בקובץ שיעורים ח"ב קונטרס דברי סופרים סי' א', ובשערי יושר ש"א פ"ז).

והנה בזה נבין טפי הלשון האמור בכל הש"ס לענין מלקות בעובר על איסור דרבנן - 'מכת מרדות'. והיינו דאין בזה מציאות של איסור, אלא רק 'מרידה' בלבד.

כמה חילוקים שמצינו בין דאורייתא לדרבנן ויבואר לפי הנ"ל

י. והנה לפי דברינו נוכל לבאר עוד כמה חילוקים שמצינו בין דאורייתא לדרבנן. דהנה מצינו דבאיסור דרבנן מותר לבטל איסור לכתחילה, משא"כ באיסור דאורייתא, כמבואר בגמ' ביצה (דף ד, ב). ויש להבין הא כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון. ולפי דברינו י"ל דכל הדין שלא לבטל איסור לכתחילה, אינו אלא משום מציאות הקלקול שיש בעולם, אבל באיסור דרבנן דאין בו מציאות של קלקול אלא רק דין לשמוע בקול ד', א"כ היכא שמבטל את האיסור שפיר נחשב ששמע בקול ד'.

יא. עוד מצינו בגמ' בבא מציעא (דף נד, א) דאין חומש על אכילת תרומה של דמאי. (וכע"ז בגמ' מעילה דף ב, ב דאין חומש בדרבנן, עי"ש). ויתכן לבאר הטעם בזה, די"ל דחומש בא לתקן את המציאות של הקדושה שנפגמה, ובדרבנן לא שייך זה, דבדרבנן בלאו הכי ליכא מציאות, אלא רק דין לשמוע בקול ד'.

ביאור לפי"ז בדין ספיא דרבנן לקולא

יב. והנה לפי מש"נ ביסוד החילוק בין איסורים ומצוות דאורייתא לבין איסורים ומצוות דרבנן, נוכל לבאר הדין האמור בכל דוכתי (עי' ביצה דף ג, ב ועוד) דספק דאורייתא לחומרא וספק דרבנן לקולא. דלדברינו י"ל דמשום הכי ספיא דאורייתא לחומרא, משום דיש בזה מציאות של קלקול בפועל, משא"כ בדרבנן ליכא מציאות של קלקול, אלא רק דין לשמוע בקול ד', ובמקום ספק אין זה נחשב שאינו שומע בקול ד'.

בפלוגתת הראשונים לענין הלכה למשה מסיני, וביאור הדברים דבהלכה למשה מסיני ליכא מציאות של קלקול כיון שאינו

כתוב בתורה

יג. והנה מצינו נידון בראשונים ובאחרונים לענין 'הלכה למשה מסיני', האם ספיא לחומרא או ספיא לקולא. דדעת הרמב"ם (פ"ח מהלכות מקוואות ה"ו) והטור דספיא לקולא, ודעת הרמב"ן דספיא לחומרא, (עי' בכ"ז ברמב"ן בספר המצוות שורש א' ד"ה והנה בכאן, ושורש ב' ד"ה והנה הרב, ובשו"ת הריב"ש סי' רס"ג, ובטור וב"י יו"ד סי' רצ"ד, ובשו"ת נודע ביהודה תנינא סי' קמ"ו. וע"ע בשדי חמד מערכת הד' כלל כ"ה ומערכת הה' סימן ל"ד שהביא דעת הרבה פוסקים בזה).

ויש להבין מה טעם הסוברים דספק הלכה למשה מסיני לקולא, והלא הוא דין דאורייתא.

יד. אמנם לפי דברינו מובן היטב. דלענין הלכה למשה מסיני, הגם דיש לזה חומר דאורייתא, מ"מ י"ל דאין בזה מציאות של קלקול, כיון דאינו כתוב בתורה בפירוש, אלא הוא רק דין לשמוע בקול ד', ולפיכך ספיא להקל כמו בדרבנן.

טו. והנה לפי מש"נ ליסד, דדבר שלא כתוב בתורה בפירוש אין בו מציאות של קלקול ושל תיקון, הגם שהוא דאורייתא, נבין דברי הגמ' ביומא לגבי אברהם אבינו.

דהנה שנינו ביומא (דף כת, ב) קיים אברהם אבינו כל התורה כולה ואפילו מצוות דרבנן. וילפינן לה מקרא ד'וישמור משמרת מצוותי חוקותי ותורותי', אחד תורה שבכתב ואחד תורה שבעל פה. והיינו דלשון 'תורות' הוא לשון רבים, ומזה ילפינן אחד תורה שבכתב ואחד תורה שבעל פה. ויש להבין היכן מרומז בזה מצוות דרבנן, הא הרבה מצוות דאורייתא נמי הויין תורה שבעל פה. (ואכן ברבינו חננאל גרס שם: 'תורות' - אחד דברי תורה ואחד דברי סופרים. אך לגירסא שלפנינו קשה).

טז. ולפי דברינו נוכל לבאר דעיקר מה שבאה הגמ' לומר הוא דאברהם אבינו קיים לא רק המצוות שיש בהם מציאות ותיקון בעולם, אלא גם מצוות כאלו שאין בהם אלא ענין של שמיעה בקול ד'. ומעתה, כיון דכתוב בפסוק שקיים גם תורה שבעל פה, וכגון הלכה למשה מסיני, דאין זה מציאות של קלקול ושל תיקון אלא רק ענין לשמוע בקול ד', א"כ ה"ה דקיים נמי מצוות דרבנן. ודו"ק היטב.

יז. והנה בדברינו נוכל לבאר גם דברי הילקוט שמעוני (בראשית פרשת וישב רמז קמ"א) על הפסוק וישמע ראובן: 'אילו היה יודע ראובן שהקב"ה כותב ראובן וישמע ראובן ויצילהו מידם, בכתפיו היה טוענו ומוליכו אצל אביו, אילו היה אהרן יודע שהקב"ה כותב עליו וגם הנה הוא יוצא לקראתך וגו', בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו, אילו היה בועז יודע שכותב עליו ויצבט לה קלי, עגלות פטומות היה מביא ומאכילה, ע"כ. וכבר האריכו בזה המפרשים מה המשמעות של אילו ידע שהקב"ה 'כותב'. ולפי דברינו יבואר היטב, דענין 'כותב' היינו דיש במצוה הזו מציאות ותיקון בעולם, כמו המצוות שכתובות בתורה בפירוש, לאפוקי מהלכה למשה מסיני דאין בהם מציאות של תיקון בעולם אלא רק ענין לשמוע בקול ד'.

וזוהו שאמרו דאילו ידע ראובן ואהרן וכו' שהקב"ה 'כותב', כלומר דיש במצוה זו לא רק שמיעה בקול ד' אלא מציאות של תיקון בעולם - היו עושים זאת בשמחה יותר, ודו"ק.

בנידון הפוסקים בדרבנן שיש בו 'אסמכתא' האם ספיקו לקולא, ויבואר לפי הנ"ל

ית. והנה מצינו נידון בראשונים ובפוסקים לענין דין דרבנן שיש בו 'אסמכתא', האם אזלינן ביה לחומרא או לקולא. דיעו' ברש"י שבת (דף לד, א) לענין עירובי תחומין, דיש להחמיר בזה בספק בין השמשות, כיון דיש לו אסמכתא מן התורה.

וכן יעו' בפרי מגדים (פתיחה כוללת לאו"ח אות כ') שכתב, דיש אופנים של אסמכתא חשובה שדינה כמו דאוריתא לענין דספיקא לחומרא.

וכן יעו' בגמ' סוטה (דף מד, ב) לענין עבירה שחוזר עליה מעורכי המלחמה, דאיכא למי"ד דעל עבירות דרבנן אינו חוזר. ואפילו הכי מבואר במשנה (סוטה פרק ח') דעל איסור חלוצה לכהן הרי הוא חוזר. וביאר בזה בתוספות רעק"א על המשניות (סוטה פרק ח' משנה ה') בשם הריטב"א בפ"ג דמכות, דכיון דיש לאיסור חלוצה אסמכתא לפיכך חמיר כדאוריתא.

וע"ע בתוס' בכורות (דף נד, א ד"ה ושני) דמבואר בדבריהם, דדין דרבנן שיש בו אסמכתא חמיר טפי מדין דרבנן שאין בו אסמכתא. ויש להבין מדוע דרבנן שיש בו אסמכתא חמיר טפי.

יט. ונראה ביאור הדברים עפ"י מש"נ לחלק בין דאוריתא לרבנן, דבדאוריתא איכא מציאות של קלקול, משא"כ בדרבנן אינו אלא דין לשמוע בקול ד', וכמו כן הלכה למשה מסיני אינה אלא דין לשמוע בקול ד'.

ומעתה נראה לומר, דבדבר שיש בו אסמכתא, כיון שהוא רמוז בתורה שבכתב, לפיכך יש בו מציאות של קלקול. דהנה כבר מבואר בריטב"א ראש השנה (דף טז, א) בגדר דין 'אסמכתא', דאינו רק סימן וזכר לדבר בעלמא, אלא שגילתה תורה שראוי לעשות כן, אך לא קבעו הכתוב כחובה, ומסרו לחכמים, עי"ש בכל דבריו. (ועי' מה שכתבנו בארוכה בסימן כ"א בד"ן 'אסמכתא' ובדברי הריטב"א והרמב"ם בזה). וא"כ שפיר י"ל דכיון שהוא כתוב בתורה הרי יש בזה מציאות של קלקול וחמיר טפי. (ונמצא דהריטב"א במכות דלעיל הוא לשיטתו ברה"ה, ודו"ק).

ומעתה ניחא מדוע ספיקו לחומרא, דכיון דיש בו מציאות של קלקול ולא רק דין לשמוע בקול ד', לפיכך ספיקו לחומרא כמו בדאוריתא.

בנוסח ברכת המצוות, 'קדשנו' ו'ציונו', ויבואר לפי הנ"ל דיש ב' חלקים בכל מצוה דאוריתא

כ. והנה על פי מה שנתבאר ביסוד החילוק בין דאוריתא לרבנן, דבדאוריתא איכא מציאות של קלקול, וכן במצוה איכא מציאות של תיקון, ואילו בדרבנן איכא רק דין לשמוע בקול ד', ונכל לבאר ענין נוסף.

דהנה נוסח ברכת המצוות היא 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו'. ונראה לבאר בנוסח זה, דיש כאן ב' ענינים, הא' 'קדשנו', והב' 'וציונו'. והיינו, ד'הקדשנו' הוא המציאות של התיקון שיש בעולם מהמצוה הזו, ואילו ה'וציונו' הוא עצם השמיעה בקול ד'. (דהא בדאוריתא איכא ב' החלקים, גם את החלק של המציאות והתיקון בבריאה, וגם את החלק שיש בדרבנן ששומע בקול ד').

וכל זה בברכות על מצוה דאוריתא. אבל בברכות על מצוה מרבנן, באמת איכא רק את החלק של ה'וציונו', דבדרבנן איכא רק את החלק של לשמוע בקול ד' וכאמור לעיל. (ועי' בגמ' יבמות דף כ, א דאיכא מ"ד דאיסור דרבנן קרי ליה 'מצוה' משום ד'מצוה' לשמוע בקול חכמים', והן הן הדברים). ולפי"ז נצטרך לומר דמה שאומרים אותו נוסח ברכה גם במצוות דרבנן, הגם דאין בזה 'קדשנו', י"ל דלא רצו לחלק את הנוסח מדאוריתא לרבנן, ולכן לעולם אומרים 'קדשנו'. ובאמת בברכה על מצוות דרבנן, הכוונה ב'וקדשנו' היא לקדושה הכללית של כלליות המצוות דאוריתא.

ביאור לפי"ז במה דנשים מברכות על מ"ע שהזמן גרמן, דאיכא את החלק של 'קדשנו'

כא. ואם כנים אנו בזה, נבין את שיטת הראשונים דנשים מברכות על מצוות עשה שהזמן גרמן, דהתוס' בכמה דוכתי (תוס' עירובין דף צו, א ד"ה דלמא, ראש השנה דף לג, א ד"ה הא, חגיגה דף טז, ב ד"ה לעשות וקידושין דף לא, א ד"ה דלא) נקטו דנשים מברכות על מצוות עשה שהזמן גרמן. ודלא כשיטת הרמב"ם (מובא בבית יוסף או"ח סי' תקפ"ט) דנשים אין מברכות. וכן נחלקו בזה המחבר והרמ"א בהלכות ציצית (סי' י"ז ס"ב) ובהלכות שופר (סי' תקפ"ט ס"ו).

ויש להבין כיצד נשים מברכות, והרי בגמ' שבת (דף כג, א) מקשינן היאך מברכים על כל מצוה דרבנן, דהיאך אפשר לומר 'וציונו', והא

אספקלריה

באספקלריה המאירה
המשך מעמוד קודם

היכן וציונו, ומשני מ'לא תסור' או מ'שאל אביך ויגדך', ע"ש בסוגיא. וא"כ לענין נשים שפטורות לגמרי, היאך יוכל לומר 'וציונו'.
כב. ויתכן לומר בזה ע"ד פלפול, דבאמת במצוות עשה שהזמן גרמון, מה שאפשר לברך הוא משום דהגם שלא מתקיים ה'וציונו', מ"מ מתקיים שפיר ה'קדשנו', כיון דבמצוות דאורייתא איכא מציאות של תיקון, וכמ"ש"נ לעיל, וסגי שמתקיים אחד מן הלשונות כדי שיוכלו לברך, (ולא רצו חכמים לחלק בשאר הנוסח בין מצוה למצוה). וכל קושית הגמ' בשבת היתה רק על מצוות דרבנן, דהתם הרי בלא"ה לא מתקיים הלשון 'קדשנו' כראוי, דהא אין בהם מציאות של תיקון, ולפיכך בעינן דלכל הפחות יתקיים בהם הלשון 'וציונו' כראוי, וע"ז מקשינן 'היכן וציונו'. ודו"ק היטב.

בהא דליכא במ"ע שהזמן גרמא דין 'כל הפטור מהדבר ועושהו נקרא הדיוט', ויבואר לפי הנ"ל

כג. והנה יעו' בריטב"א קידושין (דף לא, א), שנתקשה בהא דאיכא מצוה לנשים לקיים מ"ע שהזמן גרמון, ומאי שנא מדברי הירושלמי שבת (פרק א' הלכה ב') ד'כל הפטור מהדבר ועושהו נקרא הדיוט'. (והו"ד דברי הירושלמי בתוס' גיטין דף ו, ב ד"ה אמר, ע"ש בתוס' לענין שירטוט. וע"ע בשו"ע או"ח סי' תרל"ט ס"ז דמי שיושב בסוכה בעת הגשמים נקרא הדיוט).

וכתב שם הריטב"א וז"ל: 'ודוקא במצוות שצוה השם יתברך לאחרים שיש לו בהן רצון, אבל העושה מאליו מצוות שלא צותה בהם תורה כלל, זו היא שאמרו בירושלמי כל שאינו מצווה בדבר ועושהו נקרא הדיוט', עכ"ל. והיינו שמחלק הריטב"א בין היכא דאיכא מצוה לאחרים, לבין היכא דליכא מצוה לאחרים. דהיכא דאיכא מצוה לאחרים, כגון בנשים, לא נקרא הדיוט.

כד. ויש להקשות בזה, דהא הירושלמי בשבת שם איירי לענין שאי"צ לפסוק באמצע הסעודה כשהגיע זמן התפילה, וזה הרי הוי דבר שאחרים מצווים בו, ומדוע נאמר בזה כל הפטור מהדבר ועושהו נקרא הדיוט, (ויש ליישב).

כה. ולפי דברינו היה מקום לומר דיש חילוק אחר בזה, דהיכא דהוא מצוה דרבנן בלבד, כמו תפילה, דליכא בזה ענין מציאות של תיקון, אלא רק החלק של לשמוע בקול ד', א"כ היכא דפטור הוי הדיוט, דנמצא קרח מכאן ומכאן, דאין לו את החלק של מציאות המצוה, ולא את החלק של לשמוע בקול ד'. אבל במצוה דאורייתא, הגם דאין את החלק של לשמוע בקול ד', אבל מ"מ איכא את החלק של מציאות המצוה והתיקון בעולם, ודו"ק. (ומה שבירידת גשמים בסוכה איכא לדין זה, י"ל דהוא משום דמבטל עצמו ממצוות שמחת חג).

ביאור דין 'גדול המצווה ועושה' לפי הנ"ל דאיכא בכל מצוה ב' חלקים, ובדין גדול המצווה ועושה במצוה דרבנן

כו. והנה אמרינן בקידושין (דף לא, א) ובכמה דוכתי ד'גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה'. ויש מקום לפרש הטעם בזה, על פי היסוד שנתבאר לעיל. דבכל מצוה איכא ב' חלקים, א' מציאות של תיקון וקדושה, ב' לשמוע בקול ד'. וא"כ במי שמצווה ועושה איכא ביה את ב' החלקים, ואילו במי שאינו מצווה ועושה איכא רק את החלק של המציאות של התיקון והקדושה, וליכא את החלק של לשמוע בקול ד'.

ולפי זה יצא לן דבמצוות דרבנן ליכא למעלה זו של גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה.

כז. אמנם ברש"י ברכות (דף מה, א ד"ה שאני), מתבאר להדיא דאיכא מעלה זו של גדול המצווה ועושה גם לענין ברכת הזימון דרבנן, ע"ש ברש"י. וע"כ שלא זה הטעם במעלת גדול המצווה ועושה. אלא כמו שביארו התוס' קידושין (דף לא, א ד"ה גדול), דמי שמצווה הרי הוא מצטער ודואג טפי. (וע"ש בראשונים ביאורים נוספים).

הגאון רבי יצחק לוקסנברג שליט"א רב שכונות 'נאות שמחה' ו'נופי-עילית' מודיעין עלית

חימום בשר בחלב במיקרוגל

שאלה: נשאלנו בכח עזר המתנדב בבית חולים שמדי פעם מתבקש ע"י חולה נכרי הרתוק לכסא גלגלים לחמם עבורו כריך, ולעיתים קרובות מבקשים לחמם כריך מחברה שע"פ רוב הוא בשר בחלב [מקדונלס]. ומכיון

אספקלריה

באספקלריה המאירה
המשך מעמוד קודם

שההוראה שקיבלו מחכם הוא כי אין לתת שירות לנכרי בדבר שהוא כרוך באיסור דאורייתא, ורק באיסור דרבנן משום דרכי שלום וחשש איבה יש לדון להיתר לפי הצורך', ולכן יש לברר אם בישול במיקרוגל ובכל מכשיר חשמלי הוא איסור דאורייתא ככל בישול גמור, או שהוא רק אסור מדרבנן.

המבשל בחמה ובחמי טבריה

תשובה: ונקדים לדון האם התורה אסרה רק בישול באש או שאסרה בכל צורת חימום המביאה לידי בישול, כגון המבשל בחמה, וזוהי תלוי אם בישול בחמה ותולדות חמה גם אסורים מדאורייתא.

הרמב"ם (מאכ"א פ"ט ה"ו) והשלחן ערוך (יו"ד סי' פז סעיף ו) פסקו: 'המעושן והמבושל בחמי טבריה, אין לוקין עליו'. וצריך לברר כוונתם האם יש איסור דאורייתא או ספק דאורייתא, אלא שאין לוקין על כך, או שהוא אסור רק מדרבנן, ואם כן צריך לבאר מדוע אסרו חכמים.

שי' המגיד משנה [ע"פ הלח"מ]

וכתב המגיד משנה (מאכ"א פ"ט ה"ו), וז"ל: 'המעושן בעיא דלא איפשיטא בירושלמי (בנדרים פרק הנודר מן המבושל), וידוע שספק תורה להחמיר ואין לוקין עליו. והמבושל בחמי טבריה וכו', גם כן נראה שם שהוא שוה למעושן, ולגבי שבת שהמבשל בחמי טבריה פטור, כנזכר בהלכות שבת'. עכ"ל.

והנה בפשטות ממה שדימה מבושל בחמי טבריה למעושן, ועל מעושן כתב שהטעם הוא משום שהוא ספק בירושלמי שלא נפשט, וספק דאורייתא להחמיר, משמע שגם בחמי טבריה הוא ספק דאורייתא.

אמנם המגיד משנה דימהו גם לשבת ולמה שנאמר בשבת פטור [אבל אסור], והנה בשבת מסקנת הבבלי (שבת מ. פסחים מא.) שהמבשל בשבת בחמה טבריה מותר מדאורייתא ואסור רק מדרבנן, משום שחמי טבריה הוא חמי האור, ובחמה עצמה מותר אף לכתחילה מדרבנן לבשל, וגזרו תולדות חמה אטו תולדות האור. ולפי זה לכאורה אם המגיד משנה דימה המבשל בשר בחלב לשבת, האיסור הוא רק מדרבנן ואינו ספק מהתורה. ואפשר שהמגיד משנה עצמו הסתפק מה טעם הרמב"ם להתיר.

אך הלחם משנה (מאכ"א פ"ט ה"ו) כתב, וז"ל: 'ומה שכתב כאן הרב המגיד ז"ל ולגבי שבת שהמבשל וכו'. נראה דהוקשה לו למה המבשל בחמי טבריה אינו לוקה, כיון דהוא מבשל. ותירץ דכיון דגבי שבת פטור, אם כן אין לנו לומר כאן דלקי'. עכ"ל. והיינו שאין כוונת המגיד משנה לדמות לשבת, ואדרבא דימהו לספק הירושלמי בנדרים, אך הוקשה לו כיון שבבשר בחלב העיקר שיהיה מבושל מה הסברא שלא ילקה, וזוהי ביאר המגיד משנה שהצד בירושלמי להקל הוא לדמותו לשבת, וכיון שבשבת אין איסור מדאורייתא הוא הדין אף בבשר בחלב. אך למעשה הדבר נשאר בעיא דלא איפשיטא, ולכן לדעת המגיד משנה ע"פ ביאור הלחם משנה יש ספק דאורייתא.

שי' הפר"ח והגר"א

והנה בביאור הגר"א ציין מקור לדברי השלחן ערוך על מעושן (יו"ד סי' פז ס"ק יג), וז"ל: 'המעושן. ירושלמי פ"ו דנדרים רבנן דקסרין שאלון מעושן מהו שיהא בו משום תבשילי שבת, מהו שיהא בו משום בשר בחלב'. עכ"ל. והוסיף לחלוק וז"ל: 'אבל בפ"ו דשבת שם הצולה והמטגן השולק והמעשן כולו משום מבשל. ואם כן הוא הדין לענין בשר בחלב. פרי חדש'. עכ"ל. והיינו שהגר"א הסכים עם השגת הפרי חדש שכפי שלגבי שבת נפשט הבעיא בירושלמי, ונפסק שהמעשן בשבת חייב, הוא הדין בבשר בחלב המעשן חייב.

ואילו לגבי מבשל בחמי טבריה כתב (שם ס"ק יד), וז"ל: 'והמבושל כו'. כמ"ש בשבת מ ב, ופסחים מא א'. עכ"ל. הרי שהביא את דברי הגמרא שהמבשל בשבת בחמי טבריה פטור אבל אסור מדרבנן. ולגבי מבשל בחמי טבריה לא הזכיר 'אבל בפ"ו דשבת וכו' כפי שכתב לגבי מעושן. ומשמע שלגבי מעושן סבר הגר"א שהשלחן ערוך סובר שהוא ספק דאורייתא ולכן אין לוקין, והוא נחלק וסבר שהוא ודאי דאורייתא, אך לגבי מבשל בחמי טבריה הגר"א סבר שגם השלחן ערוך מודה נלמד ממסקנת הבבלי בשבת שאין איסור דאורייתא?.

וכן הוא בפרי חדש (יו"ד סי' פז ס"ק ב) לאחר שכתב שמעושן בבשר בחלב חייב מהתורה משום שהירושלמי בשבת פשט את הספק לגבי שבת, והוא הדין לגבי בשר בחלב, אך לגבי המבשל בחמי טבריה שנפסק בבבלי שהוא פטור ואסור רק מדרבנן, אף בבשר בחלב אינו אסור מהתורה.

העולה שאף במעושן נחלקו השלחן ערוך והפרי חדש והגר"א אם הוא אסור מספק או ודאי מהתורה, לגבי חמי טבריה נקטו הפרי חדש והגר"א כדבר פשוט שאינו אסור מהתורה.

1. בעצם הענין ראה משנה ברורה (סי' של סק"ה) ושמירת שבת כהלכתה (פ"מ הערה מב).
2. ובאמת הירושלמי בשבת שם לא הזכיר מבשל בחמי טבריה בחדא מחתא עם מעושן והשאר, ועל מבשל בחמי טבריה הביא חזקיה אוסר ורבי יוחנן מתיר, ולגבי פסח אליבא דחזקיה נחלקו האם אסור משום שיש איסור לאכול ממנו נא ומבושל במים, או שהוא מותר שנאמר צלי אש - כלומר שרק בישול באש אסור.

שי' הלבוש והש"ך

וכן משמע מלשון הלבוש (י"ד ס' פז סעיף ו), וז"ל: 'המבשל בשר בחלב בחמי טבריה, והמעשן אין לוקין עליו משום מבשל שאינו נקרא בישול, וכן האוכלו אינו לוקה, מכל מקום אסור מדרבנן שהרי קבלו זה טעם מזה'. עכ"ל. ומשמע שאינו לוקה משום שהוא מדרבנן ולא מחמת ספק, והוסיף שאסור מדרבנן והמשמעות הפשוטה הוא שאסרו רק אכילתו, שהרי לא מצינו איסור לתת טעם בשר בחלב מדרבנן, ומצינו איסור רק על אכילה. ומשמע בלבוש שאין באמת איסור על הבישול³.

וכן משמע בש"ך (ס"ק יג) שכתב וז"ל: 'אבל איסורא מיהא איכא'. עכ"ל. ומשמע שהוא איסור מדרבנן ולא ספק מהתורה. אמנם בש"ך לא מפורש האם האיסור הוא רק על אכילה, או גם על בישול והנאה.

וכתב החכמת אדם (כלל מ סעיף ו) כתב, וז"ל: 'המעושן והמבושל בחמי טבריה וכו'. כל אלו **אסורין בבישול מדרבנן**. וכן האוכלין אין לוקין משום בשר וחלב מן התורה אלא מדרבנן. ואם נפלו לתבשיל אוסרים התבשיל כשאר איסור דרבנן (סעיף ו' ובש"ך). עכ"ל. ומבואר להדיא שיש גם איסור לבשל מדרבנן.

ומסברא מסתבר שכפי שבשבת גזרו בתולדות חמה אטו תולדות האור משום שמתחלפים, גם באיסור בישול בשר בחלב שהוא איסור דאורייתא, יש לגזור תולדות חמה אטו תולדות האור.

העולה: שלדעת המגיד משנה שבחמה ובתולדות חמה יש ספק איסור דאורייתא. ואילו לדעת הלבוש, הש"ך, הפרי חדש, הגר"א והחכמת אדם אין בזה איסור דאורייתא, וכן נראה עיקר להלכה שכן דעת עמודי ההוראה. ונראה להלכה שיש איסור דרבנן גם על הבישול ולא רק על האכילה, כפי שכתב החכמת אדם להדיא.

מדוע חמי טבריה אינו דאורייתא

והנה המקור והטעם שבישול בשר בחלב בחמי טבריה אינו דאורייתא הוא מדברי הגמרא (פסחים מא.): 'אמר רב חסדא המבשל בחמי טבריה בשבת פטור, פסח שבשלו בחמי טבריה חייב. מאי שנא בשבת דלא דתולדות אש בעינן וליכא, פסח נמי לאו תולדות אש הוא. אמר רבא מאי חייב דקתני דקא עבר משום צלי אש. רב חייא בריה דרב נתן מתני לה להא דרב חסדא בהדיא, אמר רב חסדא המבשל בחמי טבריה בשבת פטור, ופסח שבשלו בחמי טבריה חייב שעבר משום צלי אש'.

ומבואר מקושיית הגמרא מכח שבשבת אינו חייב על בישול בחמה הוא הדין בקרבן פסח משום שאינו באש, מוכח שמשבת התורה למדה לכלל דיני התורה שכל בישול הוא רק באש⁴. וזה כוונת הגר"א ושאר פוסקים שסברו שנלמד מכאן גם לבשר בחלב שרק באש נחשב בישול, וזה בנין אב לכל התורה שכל שיבשל בכח אחר מהאש אינו חייב במקום שאמרה תורה בישול.

ראיה מרש"י ששם בישול הוא באש

וכן מבואר ברש"י (פסחים מא. ד"ה דלאו) שפירש, וז"ל: 'דלאו תולדות אש היא. הלכך לאו בישול הוא, דליהוי חייב משום אב מלאכה'. עכ"ל. ויש לעיין מדוע רש"י צריך לומר שאינו אב מלאכה, שהרי אף אם הוא תולדה גם חייב עליו בשבת, והיה צריך לכתוב בסתמא 'לאו בישול הוא, דליהוי חייב', או 'לאו בישול הוא, דליהוי חייב משום מבשל'.

העולה מדבריו שהראיה בשבת לפסח שבישול בשבת שלא באש אינו חייב, הוא מזה שאינו אב מלאכה, שהאב במבשל הוא באש דווקא, ולא אמרינן שהעושה מעין מלאכה כגון מבשל בחמה יש עליו שם אב, אלא יש תנאי באב מלאכת מבשל שהבישול יהיה באש דווקא, ומזה נלמד לקרבן פסח, והוא הדין לעניינינו לגבי בשר בחלב.

אמנם בשבת עצמו גם לאחר שבירנו שאינו אב מלאכה, יש מקום לדון שהוא יהיה תולדה, ולזה צריך את הטעם שכתב רש"י (שבת לט. ד"ה דשרי) לפרש הטעם שמוותר בשבת לכתחילה לבשל בחמה עצמה 'דאין דרך בישולו בכך'⁵.

ואפשר שבדווקא נקט לגבי פסח שאינו אב מלאכה, ולא נקט שאין דרך בישול בכך, משום שמנין לנו שבקרבן פסח שלא נאמר בו מלאכת מחשבת יהיה תלוי בדרך בישול.

העולה שבבשר בחלב שכתבה התורה לשון בישול כמו בפסח כל בישול שאינו באש אינו חייב עליו מהתורה.

3. ובאמת בחגורת שמואל (שם ס"ק יד) השיג על הלבוש מדברי המגיד משנה, שמשמע שבין מעושן ובין מבושל בחמי טבריה הוא ספק דאורייתא לחומרא. [ומה שסיים בחגורת שמואל 'וכן כתב הפרי חדש' היינו רק לגבי מעושן, ולא לגבי מבושל בחמי טבריה. וז"ע]. וכן כתב בערוך השולחן (י"ד ס' פז סעיף כה) שאסור משום ספק דאורייתא בין במעושן ובין במבשל בחמי טבריה. [וכתב שדבריו הם דלא כלבוש והש"ך שמשמע מדבריהם שאסור מדרבנן, ודלא כפרי חדש שכתב שבמעושן הוא אסור מהתורה].

4. וכתב בחגורת שמואל שהנפקא מינה שלדעת הלבוש מעושן ומבושל בחמי טבריה מותר בהנאה, ואילו לדעת המגיד משנה הוא אסור בהנאה משום שהוא ספק דאורייתא.

5. ולא תירצה הגמרא ששבת שאני משום שלא דומה למשכן וכו', אלא מוכח שבכל מקום כגון פסח ולעניינינו בשר בחמה כל אינו באש אין עליו שם בישול.

5. ואף ששם בישול הוא רק בבישול באש, בלי אש שייך שיהיה תולדה, משום שהתולדה אינו צריך להיות באותם תנאים של האב. למשל במגבן החיוב הוא על התולדה של קיבוץ החלקים אף שבדיני בונה אינו חייב על אהל עראי, ואילו מגבן חייב אף כשעומד לאכילה מיד ואינו בנין קבע. וכן בדש שיטת הרמב"ם שאף שדש הוא רק בגידולי קרקע ולא בבהמה, התולדה של מפרק הוא גם בחולב בהמה. [אלא שיש ראשונים שנחלקו בזה]. וכהנה רבות, ואכמ"ל.

תנור חשמלי ומיקרו גל

העולה שלגבי בשר בחלב בישול במיקרוגל אינו אש, אלא יש גלים הגורמים לחימום הנוזלים שבמאכל, ולא שייך לקרוא לכך אש, וכיון שהוא בישול בצורה אחרת, אף אם נאמר שדרך בישול בכך, מכל מקום אינו בישול באש, והמבשל חייב רק מדרבנן, ואינו תלוי אם דרך בישול בכך. וראה עוד בהערה⁷. והיה מקום לדון שמיקרוגל נחשב עיבור האש שחידש החזון איש (הובא במנחת שלמה ח"א סי' יב בהערה), אמנם נראה שהחזון איש רק דיבר בסגירת מעגל חשמלי שמצד טבעו היה אמור להיות אש, אלא שכיון שהוא במים שהוא חומר שאינו נדלק נוצר רק חימום ולא אש ממש, אך בגלי מיקרו כיון שבמציאות זהו לא אמור להיות אש, אף שאילו היה מפעילו על מתכת היה נוצר גיצי אש, אינו עיבור האש.

אך בתנור חשמלי או טוסטר החימום נעשה ע"י ספירלה חשמלית שכאשר עובר בה זרם חשמל היא מתחממת, לעיתים החימום מגיע למצב שהמתכת לוחטת, ולעיתים היא רק מגיעה למצב שהיא חמה אך אינה לוחטת.

ואין שום ספק שתנור חשמלי או טוסטר לגבי בישול באש, באופן שהמתכת הגיע כבר למצב שהיא גחלת לוחטת והאדימה בודאי נחשב שנוצר אש, ואין הבדל בין יצירת אש ע"י חיכוך אבני אש זה בזה, או חיכוך פנימי של האטומים שיוצר זרם החשמל. [ואם נאמר שהוא תלוי בדרך בישול בוודאי הוא דרך בישול בכך].

ואף אם אינו מגיעה לחום זה יש נידון של עיבור האש.

ולכן מיקרוגל הוא דרבנן וטוסטר הוא דאורייתא.

העולה למעשה

העולה למעשה שבישול במיקרוגל לרוב הפוסקים הוא מדרבנן, מלבד המגיד משנה שיש לדון שהוא ספק דאורייתא. אמנם מכיון שהמשנה ברורה (סי' של סק"ח) פקפק על ההיתר לעשות איסור דרבנן משום איבה⁸ והמנהג שלא להתיר אלא ע"פ הוראת חכמים. ולכן למעשה אם אפשר כדאי להשתדל לעשות את הדבר בצורה שאין גם בישול במיקרוגל למשל לומר לעובד נכרי לחממו, ואף שכתב המשנה ברורה (בה"ל סי' שז סעיף כא ד"ה הילך) שיש איסור אמירה לנכרי כשמבקשו לבשל בשר בחלב, הוא רק שבות דשבות, ובפרט שיש ספק אם יש אמירה לנכרי בשאר איסורים, ולזה מועיל הצירופים הנ"ל.

ובמקרה המדובר למעשה העובדת במקום אמרה שהיא יכולה להניח את הכריך במיקרוגל ולהביא את כסא הגלגלים של החולה למיקרוגל ולומר לו שיבחר את התוכנית הרצויה לו ושהוא יפעיל את המכשיר, וזה בוודאי הצורה היותר ראויה¹⁰.

כיריים קרמיות

לסיום נעיר שלגבי כיריים קרמיות, אם הסברא הוא מצד דרך בישול בכיריים אלו יש בוודאי דרך בישול גמור, אך אם הסברא הוא כפי שביארנו שאינו בישול באש, בכיריים אלו אין כלל אש או תולדות אש, ולכן יהיה רק בישול מדרבנן. אמנם בכיריים אלו נוטה הדבר שלפי מזה שחידש החזון איש דין "עיבור האש", גם בכיריים אלו יש "עיבור האש".

6. ובאגרות משה (או"ח ח"ג סי' נב) דן שנראה לפי המציאות אז שעתיד המיקרוגל להתפשט ולכן יש לדנון שדרך בישול בכך, ולכן כתב שמיקרוגל הוא תולדה של בישול בשבת. ומבואר שמיקרוגל הוא רק נידון של תולדה, אך בבשר בחלב שאין תולדה לא שייך לאסור. אך לפום ריהטא אף לגבי שבת יש מקום לומר שלפי המציאות בימינו עיקר שימוש של המיקרוגל הוא רק לחמם דבר מבושל, ולא לבשל דבר מתחילה. ומה שיש מעטים המשתמשים בו גם לבישול, או שיש מוצרים מאד מסוימים שניתן לבשלו במיקרוגל, ואנשים נהנים ממנו כבישול באש, עדיין אינו נעשה בכך דרך בישול. וכפי שגם אם היה הדרך לגלגל ביצים בגג רותח מחמת החמה, אינו נעשה דרך בישול. או שהדרים ליד חמי טבריה מבשלים מאכלם בחמי טבריה, או דרי המדבר אופים בצק בחמה או בתולדות חמה כדרך שאירע עם אבותינו ביציאת מצרים, עדיין אינו נעשה דרך בישול בכך. אך יש שהחמירו בכך בשבת וסברו שבשבת הוא אסור מדאורייתא. אמנם נראה שאף אם נקבל שלגבי שבת הוא דרך בישול וחייב, היינו משום שכל דרך בישול הוא תולדה של מבשל אף שאינו אש, ואי אפשר להחשיב בישול במיקרוגל כלאחר יד, שאינו דבר משונה. אמנם בבשר בחלב נראה שאין דרך בישול כדי להחשיבו שם בישול.

7. אמנם הנודע ביהודה (תנינא יו"ד סי' מג) הביא דברי הרמב"ן והר"ן (סוף ע"ז) שמליח כרותח נחשב בישול, ולדבריהם מליח הוי מבשל מדאורייתא. והקשה השואל שאם כן מה ביאור דברי הגמרא בפסחים שהוכיח משבת לקרבן פסח שרק באש נחשב בישול. וכתב לפרש דברי הגמרא 'מאי שנא שבת דבעינן תולדות האש' משום שזהו הדרך, ואין תנאי של תולדות האש, אלא שצריך שיהיה דרך בישול. ולפי דבריו שהוא דרך הוא סברא גם בבשר בחלב, שמליח כרותח יחשב בישול כל שהוא דרך בישול בכך. אמנם לכאורה דבריו שם נאמרו רק ביישוב דברי הרמב"ן והר"ן, אך לדינא פסק השלחן ערוך (יו"ד סי' פז סעיף א) שרק דרך בישול אסרה תורה וכתב הש"ך (שם) שהוא לאפוקי כבישה ומליחה. והנודע ביהודה (תנינא או"ח סי' כג) הסיק שמליח כרותח הוא רק לגבי הבלעת טעם, אך לא לגבי דין בישול. אך אפשר שעצם ביאור דברי הגמרא שכוונת הגמרא שבישול באש נחשב בישול היינו מצד שהוא דרך בישול, פירש אליבא דכו"ע. אך לפי זה עדיין נראה כפי שכתבתנו בהערה קודמת שמיקרוגל אינו דרך בישול.

8. ויסוד ההיתר הוא ע"פ תוספת שבת (סי' של סק"ה) חתם סופר (יו"ד סוף סי' קלא) דברי חיים (או"ח ח"ב סי' כה) אגרות משה (או"ח ח"ד סי' עט) שמירת שבת כהלכתה (פ"מ הערה מב) אורחות שבת (פ"מ אות כ).

9. וכן יש להוסיף שאם כוונת הנודע ביהודה שלכו"ע ביאור הגמרא בפסחים הוא משום שרק בישול באש הוא דרך בישול ואין צריך אש ממש, בזה יש לדון שמיקרוגל הוא דרך בישול, ואף שנראה שהוא רק דרך חימום ולא דרך בישול, לפי צד יש יותר מקום להחמיר.

10. בשולי הדברים נעיר שכל הנידון הוא כשמדובר בבשר בהמה טהורה, אולם בשר טמאה הדבר מותר. וכן יש להוסיף שאם מדובר בשר עוף הדבר דרבנן אף כשאינו במיקרוגל. ובמקום שיש ספק האם הוא בשר טמאה אפשר לצרף להתיר במיקרוגל גם בישראל.

[ונבאר בתמצית את המציאות בכיריים אלו, קיים טבע בבריאה שאם משנים את השדה אלקטרומגנטי של דבר בפרט של מתכת, נוצרים בו זרמי מערבולת של חשמל, וככל זרם חשמלי הוא יוצר חיכוך גדול בחומר, והחיכוך מביא את המתכת לידי חימום. חימום ע"י שינוי השדה האלקטרומגנטי של החומר קרוי 'חימום השארתי'. והמעלה שלו שניתן לדייק מאד גם במידת החום המדויקת וגם במיקום החום בתוך המתכת. ובתעשייה 'חימום השארתי' משמש גם להתכה וריתוך של המתכת, ובוודאי שהזרם יכול להביא את המתכת למצב שהיא מתאדמת והיא נחשבת גחלת.

לדינא אין חילוק כיצד הכיריים משנות את השדה האלקטרומגנטי, והשינוי יכול להיות גם ע"י מגנטיים המסתובבים במהירות ליד המתכת שאינם קשורים כלל לאש, אולם כיון שלמעשה נוצר זרם חשמלי בחומר, והזרם יכול להביא את המתכת לידי התכה ומצב של גחלת, אף שאינו דומה ממש למקרה שחידש החזון איש, נוטה הדבר שגם בזה יש כח עיבור האש בזרמי המערבולת, ובכח החימום מחמת החיכוך של הזרם. ולכן נראה לדונו כבישול מדאורייתא. וצ"ע].

הגאון רבי שלמה צוויבעל שליט"א רב ומו"ץ וראש כוללי הוראה בשכונת גני-גאולה ירושלים

הסרת משאבת אינסולין והיכורה בשבת לצורך טבילה

שאלה: אשה הסובלת מסכרת ר"ל, ובקביעות יש לה משאבה המודדת את רמת הסוכר שבגוף, ובאם נדרש מזריק אינסולין, דרך מחט תקוע לתוכו של הגוף במקום שמונח שם. כמובן שמכשיר זה מהווה חציצה בעת טבילתה וצריכה להסירו קודם הטבילה. ובאתה לשאול היות שמנהגה מתמיד שלא לטבול קודם צאת הכוכבים דר"ת, שהיא 72 דקות אחר שקיעה, ועתה חל ליל טבילתה בליל שב"ק, ובאם תסיים חפיפה קודם זמן הדלקת נרות כאן בירושלים, נמצא שוהה בלי המכשיר כשעתיים וחצי, מה עדיף האם להחזיר המכשיר מיד אחר החפיפה ולהורידו לפני הטבילה ממש, ושוב להלבישו אח"כ. או כיון דהורדתו והלבשתו כלול בו שאלות של עשיית חבורה א"כ אולי עדיף שלא להחזירו רק לקחת הסיכון ולהמתין ולהחזירו רק אחר הטבילה.

תשובה: הנה גוף הדבר של חיבור מכשיר זה לגוף נראה דיש בזה חשש איסור דאורייתא, דהיינו עשיית הפתח. אה"נ דעצם זריקת אינסולין כשלעצמו, וגם בדיקת רמת הסוכר כשלעצמו, אף דבשניהם עושה נקב בעור על ידי המחט, מ"מ כבר כתב בתשובות אבני זכרון ח"ג סי' מ' הביאו בשערים מצויינים בהלכה סי' צא סקי"א, דמותר, ונימוקו משום דהנקב הוא להכניס האינסולין ומיד מוציא המחט ונסגר הנקב, ואדרבה רצונו שלא ישאר פתוח, שהרי רוצה שהאינסולין ישאר בגוף ולא יצא, וה"ה כשמוציא קצת דם ובודק רמת הסוכר אפילו לולא שאלת חבלה מ"מ מצד הנקב הרי אין רוצה בו רק להוציא ולא להכניס, וקיי"ל נקב שאינו להוציא ולהכניס אין בו משום עשיית פתח, בס"י שכח סעיף כח' גבי מפיס מורסה בשבת, מ"מ במכשיר זה הרי המחט שבו נשארת תקוע בגוף, וא"כ עשיית הנקב יש בו משום עשיית פתח להכניס ולהוציא בשבת. ומ"מ פשוט כיון דיש חשש סכנה בלעדו, מותר להרכיבו בשבת בחולה שדרוש לו טיפול זה. אמנם יש חשש שאם תרכיב המכשיר בערב שבת אחר חפיפתה, ותורידנו לפני הטבילה, יתכן שיצא דם, וא"כ תעבור על הוצאת הדם משום נטילת נשמה, וכמו כל חובל בעצמו. ואף שעצם הלבשתו אחר הטבילה הותר לה מ"מ ודאי דלמעט במלאכות עדיף.

על כן נראה לענ"ד לפי מה שנתבאר יו"ד סי' קצ"ו סעיף ג-ד דאיסור טבילה ביום ז' משום תרי טעמים: א' משום גזירה שמא תראה ותסתור, ועוד טעם משום גזירת סרך בתה. והנה מבואר משיטת ר"ת שהביא הטור שם דהיכא דלא שייך גזירת סרך בתה, וכגון שלא תחשוב כלל שטבילה ביום או שתסתפק, מותר לה לטבול גם ביום, ולכן באמת התיר סמוך לחשיכה כשעדיין יום הוא עיי"ש, ובש"ך פירוש כוונתו ביום ח' דוקא ולא ביום ז'. אמנם הב"ח וכן נראה בס"ט סק"ט נקטו להלכה כדעת הב"ח.

וא"כ נראה דצריך להתיר לה בכה"ג לטבול מיד זמן הראשון של לילה, כפי הנהוג פה בירושלים עיה"ק, דהיינו שלשים וחמש דקות אחר השקיעה ולא להמתין יותר. דמשום סרך בתה לא שייך, כיון שהרי טבילתה בלילה לכמה שיטות, וכן נהוג בירושלים, ואה"נ שעל עצמה מחמירה כר"ת, מ"מ כיון דמנהג המקום לנקוט כגאונים, ל"ש לומר סרך בתה שהיא תלמוד לטבול בלילה וכמנהג המקום ודו"ק.

שו"ר בתשו' דברי יציב, אחר שהאריך להוכיח שלא להקל לטבול קודם צאה"כ דר"ת, ומ"מ כתב המיקל וסומך גם בכה"ג על שיטות המקילים גם ביום ז' כשבאת לביתה בלילה, אין מזניחין אותה, עכ"ד. הרי ברור א"כ דמקום סכנה הנ"ל משום צורך רפואה שלא תשאר בלי המכשיר שיש בו משום ספק סכנת נפשות, ודאי שטוב לה לטבול מוקדם ולא להמתין עד צאה"כ דר"ת.

אספקלריה

על משמר ההלכה

בישולי נכרים

אחת ההתמודדויות המורכבות, המוכרות לעוסקים בתחום הכשרות, היא נושא בישולי עכו"ם. במטבחים ציבוריים רבים, כמסעדות, אולמות אירועים, מלונות, בתי הארחה ומפעלים רבים, מרבית העובדים - שפים, טבחים ועוד, אינם יהודים. ואילו בהלכה (שולחן-ערך, יו"ד, סי' קיג ס"א) נפסק כי "דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי, וגם עולה על שולחן מלכים לפת בו את הפת או לפרפרת, שבישלו עובד-כוכבים אפילו בכלי ישראל ובבית ישראל, אסור משום בישולי עובדי כוכבים". משמעות הדבר היא, כי ללא סידור מתאים, גם אם נעשית הקפדה מוחלטת על כשרות החומרים מהם מכינים את האוכל, הרי בעצם העובדה שפעולות הבישול נעשות על-ידי גויים המזון נאסר באכילה.

הנושא קיים גם בבתי פרטיים, בייחוד אצל חולים וקשישים שמועסקים בבתייהם מטפלים זרים, אשר במקרים רבים הם אלו שגם מבשלים את האוכל. במקומות רבים בחוץ-לארץ, מועסקות כמעט בכל בית יהודי עוזרות לא יהודיות, ויש הרבה שאינם מודעים לחומרת האיסור ומשתמשים בהן גם לבישולים וכדומה.

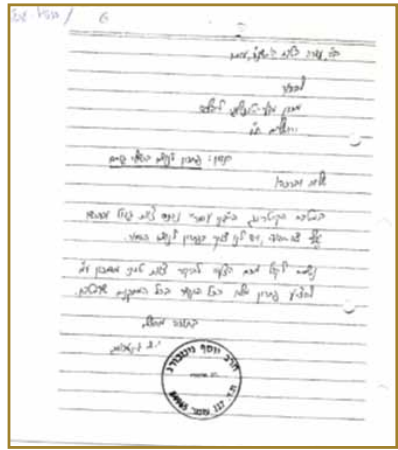
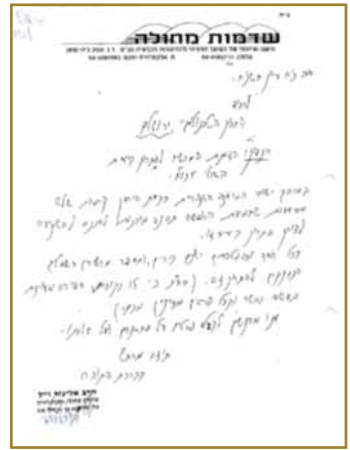
חלק קטן מתוך הפניות הרבות שהגיעו למכון במשך השנים מגופי כשרות ורבנים מהארץ ומהעולם, בבקשות דחופות ונרגשות לקדם פתרון עבור בעיית בישולי נכרים במטבחים הציבוריים

לאורך עשרות השנים האחרונות, הגיעו אל המכון פניות רבות, מן הארץ ומהעולם, עם שאלות הלכתיות סביב נושא בישולי נכרים, ובבקשות חוזרות ונשנות שהמכון ימצא פתרון לבעיה קשה זו.

אכן, במהלך השנים, הציע המכון כמה וכמה פתרונות, אשר זכו לגיבוי והסכמת גדולי הפוסקים. וכאשר הפתרונות שהוצעו בעבר כבר לא היו רלוונטיים כל-כך, בשל אי היותם מותאמים לשינויים ולחידושים הטכנולוגיים המתקדמים של המטבחים החדשים, הציע המכון פתרון חדשני ויצירתי, אשר עשוי לשנות כליל את צורת ההתנהלות של גופי הכשרות סביב עניין בישולי נכרים, ולהוות פתרון של ממש בנושא זה.

נהלי כשרות קשים לביצוע

לדעת מרן הבית יוסף (שו"ע שם), כדי שהמאכל לא יהיה בגדר 'בישולי נכרים', חובה להקפיד על כך שהנחת הסירים על האש, או הכנסת תבניות לתנור פועל, ייעשו אך ורק על-ידי יהודי. לאור זאת, נוהל הכשרות במטבח בו העובדים אינם יהודים צריך להתבצע כך שפעולות אלה יבוצעו על-ידי יהודים דווקא. נקל להבין, שכאשר כל עובדי המטבח או מרביתם אינם יהודיים, קשה מאוד לעמוד על דבר זה. בעיקרון, הנוהל שצריך להיות הוא שהבערות האש או הפעלת מכשירי האפייה והבישול ייעשו אף ורק על-ידי המשגיח, כך שעובדי

המטבח הנכרים רק יניחו את הסירים על הכיריים או יכניסו את התבניות לתנורים בעודם כבויים, ואז יגיע המשגיח ויפעיל אותם. אלא שבמציאות, הדבר מורכב. במיוחד בתנורים מוסדיים, אשר כל פתיחת דלת מכבה אותם וסגירתה מפעילה אותם מחדש, ויש צורך

פניות נוספות ממגוון קהילות וציבורים

להקפיד על כך, שבכל פעם שהטבח רוצה לפתוח לרגע את התנור ולסגור אותו, לא יעשה זאת בעצמו אלא יקרא למשגיח לעשות זאת במקומו.

הקושי אף לדעת הרמ"א

לעומת מרן המחבר בעל ה'בית-יוסף', הרי שהרמ"א (י"ד שם, ס"ז) הביא את דעת החולקים הסוברים שאם היהודי הדליק את האש הרי זה נחשב לבישול ישראל, והביא עוד שיטה נוספת, שאף די בכך שהיהודי יחתה את האש, וביאר הש"ך (שם, סק"א) שלצורך זה מספיק שיהודי ישליך קיסם אל תוך האש שתחת הקדירה. דעה נוספת, שלישית, הביא הרמ"א, שאפילו אם הגוי הדליק את האש מאש של ישראל, גם אז נחשב הדבר כבישול ישראל.

ד"ח תוצאות סקר ובדיקות שערך המכון בשעתו בנושא דרכי בישול ואפייה, במאפיות, קונידטוריות ואולמות, לצורך גיבוש פתרונות מתאימים, עם הערות בכת"י של ראש המכון המנוח הגר"י הלפרין זצוק"ל

למעשה, למרות הקולא היחסית של דעת הרמ"א, גם ניהול מטבח בהתאם לדעתו קשה לביצוע ודורש השגחה צמודה. במיוחד קשה הדבר במציאות הנוכחית, של תנורים חשמליים בהם כל פתיחת דלת מכבה את התנור, וסגירתה מפעילה אותו שנית. שכן בתנורים אלה, בכל פעם שאחד מעובדי המטבח הנוכריים ניגש אל התנור להוצאת והכנסת תבניות אוכל, או לבדיקת מצב המזון שבתנור, הוא מפעיל בעצמו את התנור עם סגירת הדלת.

מבלי להיכנס, במסגרת זו לכל פרטי הדינים וההלכות לפי כל השיטות השונות, נזכיר רק את מקצת הפעולות הבעייתיות, שכאשר הן נעשות על-ידי מי שאינם יהודים הן אוסרות את האוכל אפילו בדיעבד, או לפחות אוסרות לכתחילה, לבני עדות המזרח, ההולכים לאור פסקי מרן ה'בית-יוסף' ועוד פוסקים רבים, וחלקן אוסרות אף לבני עדות האשכנזים, הנוהגים על-פי דעת הרמ"א, והן: סגירת דלת תנור; הכנסת אוכל/מגשים; הפעלת מכשיר חשמלי; הדלקת אש; הנחת סירים על כירי אינדוקציה או כירי גז; חיתוך שווארמה; מכשירי טיגון לסוגיהם, בהם מוסיפים כל הזמן טוגנים למכשיר.

מתוך דברים שכתב הגר"י הלפרין זצוק"ל לעצמו אודות מכשיר ה'בישולית' אשר פותח במטרה למנוע חשש בישולי נכרים, כאשר במהלך הפיתוח הוסיף בכל פעם שיפורים והידורים נוספים

הצורך בפתרון כולל

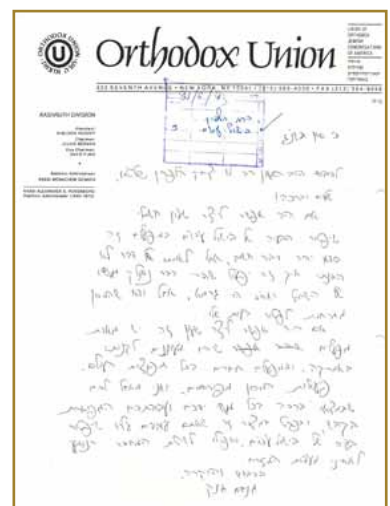
במשך שנות קיומו של המכון, עלה כאמור נושא בישולי נכרים פעמים רבות, כאשר פניות בנושא הגיעו אליו בזה אחר זה, מכל רחבי העולם. מתוך לימוד הנושא והכרתו מקרוב, התברר כי כיום לא ניתן בשום פנים ואופן להסתפק בפתרונות נקודתיים, ויש צורך במתן פתרון מהודר כולל לכלל המערכות. זאת, בעיקר לאור ההתפתחות המשמעותית באמצעי הבישול החדשניים והמתקדמים, כאשר לעיתים רבות המשגיח במקום אינו יודע כלל כיצד להפעיל אותם, דבר שפותח פתח ל'קומבינות' והערמות מצד השפים והטבחים במטבח.

הפתרונות הנפוצים כיום, כמו 'נר תמיד', שהיא להבת אש קטנה קבועה שהודלקה על-ידי המשגיח היהודי - שיש שמסתמכים על להבת האש עצמה, שמסייעת לבישול, ויש שמתמשים בה להעברת אש ממנה על-ידי העובדים הלא יהודים להדלקות נוספות, על סמך הדעה השלישית המובאת בדברי הרמ"א - אינם עומדים כלל במבחן המציאות. לא פעם, הלהבה נכבית, כאשר אף אחד אינו יודע מכך, מלבד הטבח הנכרי, שגם מרשה לעצמו לעיתים רבות לחזור ולהדליקה. מלבד זאת, כאשר מדובר במכשור חשמלי לבישול, טיגון ואפיה, לא ניתן בדרך-כלל לסמוך על להבת 'נר תמיד', שכן גם לדעת הרמ"א אין מקום לסמוך על להבת אש קטנה הממוקמת באיזו שהיא פינה נסתרת של קומביסטימר ענק, למשל, שהיא כמעט כמו לסמוך על להבת אש הבערת בבית השכן...

אב-טיפוס של ה'בישולית'
בגירסתו הראשונית מוצג בתערוכת
הקבע של המכון

יש שמכניסים לתנורי הבישול והאפייה הענקיים, גוף חימום קטן, המופעל על-ידי המשגיח היהודי ופועל ברציפות ללא הפסקה. אם אכן יש בו כדי להועיל, להוסיף ולסייע, לבישול ולאפייה, מה טוב. אך במרבית המקרים משתמשים היצרנים בגוף חימום קטן כל-כך בעל הספק חום מינימלי שבקושי מורגש בתנור. מלבד זאת, פעמים רבות תחזוקני המטבחים, במטבחים ציבוריים גדולים, נוהגים לכבותם ללא ידיעת המשגיחים, מטעמי חסכון ו/או נזק למכשיר. מה גם, שיש מכשור רב שפתרון זה אינו מתאים לו מבחינה טכנית.

מכתב מאת הרב הגאון רבי מנחם גנק שליט"א
יו"ר ועד הכשרות של ה- OU אודות פתרון
הבישולית

קיימים פתרונות נוספים, כמו 'הפעלה ביומטרית' על-ידי המשגיח, שבמקרים רבים אינם אפשריים, ובמקרים חמורים יותר הם יוצרים מכשולות שונים.

לאחר הבנת הנושא כיצד הוא נראה בשטח, התברר שלפתרון מלא לדבר זה יש צורך בפיתוח טכנולוגי מותאם. לאחר כמה וכמה רעיונות שהועלו במכון ונידונו על-ידי ראש המכון, הגאון המופלא רבי לוי יצחק הלפרין זצוק"ל, נולד בשעתו פיתוח מערכת בשם 'בישולית', אשר זכתה להסכמת וגיבוי גדולי הפוסקים.

המדובר הוא, במכשיר חשמלי אותו מחברים למתקני הבישול השונים, כאשר באמצעות הפעלתו מראש על-ידי יהודי, נחשבות כל פעולות הפעלת מתקן הבישול לאחר מכן, הנעשות לכאורה על-ידי הגוי, כאילו הן נעשות על-ידי היהודי מכוח הפעלתו הראשונית.

לאור זאת, שהיה נראה שפיתוח ה'בישולית' ייתן סוף-סוף מענה לנושא המסובך והמורכב של בישולי נכרים, גורמי כשרות ורבנים רבים מהארץ והעולם, גילו התעניינות רבה במכשיר ובשלבי פיתוחו.

מערכת 'בישולית'

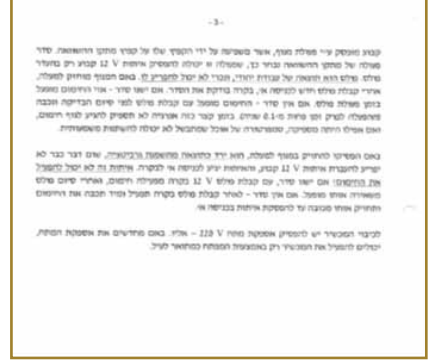
תיאור של הדגם הראשוני של ה'בישולית' הופיע בתשובה הלכתית מעמיקה ומקיפה אשר כתב הגר"י הלפרין, בה הקיף את סוגיית 'בישולי נכרים' מהיבטים רבים. התשובה התפרסמה בשנת תשנ"ז בקובץ 'עטרת שלמה' ולאחר מכן שובצה בתוך שו"ת מעשה חושב (ה"ה סי' כו).

מכשיר הבישולית כולל מנוע חשמלי מופעל באמצעות סוללה. כאשר מפעילים את המכשיר, מתחיל המנוע לפעול, ולסובב מערכת הפחתה של גלגלי שיניים, שבשלב שלפני האחרון שלה נמצא מצמד מגנטי. גלגל השיניים האמור, מסובב גלגל שיניים נוסף, אליו מחוברת זרוע המסתובבת ומפעילה מפסק זעיר, אשר באמצעות שליחת אות חשמלי מכניס את מתקן הבישול לפעולה. אלא שבעת סיבובה של הזרוע, היא נתקלת בדרך סיבובה במוט המונע ממנה להמשיך בסיבוב. המוט המונע, מחובר לסולוואיד - סליל תלת-ממדי מלוכף מחוטים מוליכים, המייצר שדה מגנטי ומשמש כאלקטרומגנט ואשר הופך את האנרגיה החשמלית לתנועה קווית. עם הפעלת הסולוואיד משתחררת הזרוע, ובכך מתאפשר לה להפעיל את המפסק הזעיר.

אישור הגר"י הלפרין לשימוש במכשיר ה'בישולית'
גם לבני עדות המזרח, כשאליו מצטרף בחתימת ידו גם
הראשל"צ מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל

הסולונאיד מחובר למעגל חשמלי, הנסגר על-ידי סיבובי גלגלי השיניים, אלא שיש במעגל קצר חשמלי המונע את הפעלת המתג. בתחילת יום העבודה, או בסמיכות לזמן הבישול, מפעיל משיגח הכשרות, או כל יהודי אחר, את מכשיר הבישולית. בשלב זה, בעקבות הקצר החשמלי, מתקן הבישול לא מתחיל לפעול. כאשר הטבח הנוכרי מעוניין לבשל דבר מה, עליו להניח את הסיר, המחבת או התבנית במקום המיועד, ולאחר מכן לשחרר את הקצר החשמלי באמצעות לחיצה על מתג ייעודי, כאשר בפעולה זו הוא מאפשר לזרוע להשלים את הסיבוב ולהגיע אל המתג ולהכניס את המכשיר לפעולה.

תיאור טכני של 'בישולית-2'

המכשיר מסוגל לזרוע חשמל V 220 - המפעיל המכשיר מתחברת ירי תחילת ייעודי המעגל בעזרת המעגל לזרוע קצר של 2-3 נאמטר. במצב זה המכשיר V 220 - מתקן על מקור החשמל אשר יתקן מרחק של V 12 אל קצוות החשמל. אם פתח החשמל פתוח המעגל החשמלי מתחבר ל-220 V בזמן הפעולה או יורד, קצוות החשמל מתחברות אל המכשיר ויש להקפיד על ביטחון המכשיר. המכשיר יתחבר ל-220 V בזמן הפעולה. המכשיר יתחבר ל-220 V בזמן הפעולה.

בצורה כזו, למרות שמבחינה חיצונית נראה כאילו הטבח הנוכרי הפעיל את המכשיר על-ידי לחיצה על המתג החשמלי, לאמיתו של דבר, מבחינה הלכתית, הפעלת המכשיר מתייחסת אל היהודי אשר הפעיל קודם לכן את מכשיר הבישולית, ואילו הגוי נחשב רק כמסיר את המונע אשר מעכב את הפעולה, וכפי שהארץ לבאר הגר"י הלפרין בכמה מקומות בספריו, וגם בתשובה הנזכרת בהתייחסות ממוקדת ורחבה לאיסור בישולי נכרים.

'בישולית 2'

מאז פורסמה לראשונה תשובתו של הגר"י הלפרין זצוק"ל אודות הבישולית, שוכללה המערכת בפרטים רבים והוכנסו בה שיפורים נוספים, הן מן ההיבט הטכני, והן מבחינה הלכתית, ובניגוד למערכת הראשונית, הדגם המשופר הותאם בצורה פרטנית לגופי חימום ותנורים חשמליים, למחממי קיטור, למבערי גז ולתנורי מיקרו-גל.

אלא שלמעשה, בעקבות התקדמות המכשור החדש במטבחים, גם המערכת החדשה כבר לא הייתה פרקטית ומתאמת די הצורך, והצורך למצוא פתרון מהודר אשר גם יהיה פרקטי, נותר בעינו.

עיקרון 'בית חכם' כפתרון

לאור המגמה ההולכת ומתרחבת של שליטה בכלל מערכות הבתים, באמצעות יישומון 'בית חכם', הכיוון לגיבוש פתרון מוצלח ועדכני לנושא בישולי נכרים במטבחים הציבוריים מתבסס על הטמעת מערכות הפועלות על עיקרון הבית החכם, כאשר השליטה על הפעלת כלל מתקני הבישול והאפייה, ככיריים מכל הסוגים, תנורי בישול ואפייה שונים, מחבתות חשמליות, סירי קיטור וכדומה, תהיה אך ורק בידי משיגחי הכשרות. הדבר ייעשה באמצעות יישומון ייעודי למטרה זו, יחד עם הקמת מוקד מאויש אשר יהווה מערך גיבוי לעבודת המשיגח.

הפעלה מרחוק על-ידי משיגח כשרות

לפי ההצעה, בכל הלחצנים, התרמוסטטים, הברזים החשמליים והדלתות של מתקני הבישול, הטיגון והאפייה, של המטבחים שבהשגחה, ישולבו חיישנים ייעודים, אשר תפקידם לקלוט כל בקשת הפעלה, הן כזו המגיעה בעקבות לחיצה על מתג, והן אם היא מגיעה בעקבות סגירת דלת תנור, סיבוב 'כפתור' וכדומה, ולשדרה כאות סלולארי אל המחשב הראשי. בצורה כזו, כאשר עובד מטבח עושה פעולה כלשהיא, אשר אמורה להפעיל את מתקן הבישול, הרי שבמקום ההפעלה, תשודר

ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א מציג את הפתרון החדשני לנושא בישולי נכרים בפני מועצת הרבנות הראשית לישראל

חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל, בראשות הרב הראשי לישראל הגאון רבי דוד לאו שליט"א, דנים בהצעת הפתרון שהציג בפניהם ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א

מכשיר ה'בישולית' העדכני מוצג בפני הראשול"צ הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א בעת ביקורו במכון. לצד ראש המכון, הגרא"מ הלפרין שליט"א, נראים גם רבני המכון, הרבנים הגאונים רבי יוסף הילדסהיימר ורבי אליעזר לאבנשטיין, בהצגת המכשיר בפניו

בקשה להפעלה אל המחשב. המחשב הראשי אשר יקלוט את הבקשה המדויקת, בהתאם לתא התנור או המיקום הספציפי שעל הכיריים וכדומה, ישלח מידית אות אל הטלפון הנייד של משגיח הכשרות התורן, אשר מותקן בו היישומון עם הרשאת הגישה, והוא אשר יוכל לאשר באמצעות לחיצה את הפעלת המכשיר. לא מן הנמנע גם לפתח יישומון מותאם לטלפונים כשרים, בהם יוכל המשגיח להקיש על ספרה כלשהיא, ובכך לאפשר את הפעלת המכשיר במטבח.

מערך כווננים וגיבוי

הצלחת מערכת מן הסוג האמור, מחייבת איוש מלא של משגיח זמין בכל רגע, אשר יגיב במהירות לכל בקשה אשר מגיעה אליו. שכן מצב בו, לדוגמה, אחד הטבחים פותח לרגע את התנור כדי לבדוק את התקדמות האפייה, ומיד כשהוא סוגר את הדלת התנור לא חוזר לפעול מידית, משבש לחלוטין את עבודת המטבח.

לאור זאת, כדי להבטיח שגרת פעילות שוטפת במטבח, תתוכנן המערכת בצורה כזו, שבמידה והמשגיח המקומי, מכל סיבה שהיא, אינו מגיב לבקשות בתוך זמן קצר ביותר, קצוב מראש, יועבר האיתות מידית אל מרכז בקרה, אשר יהיה מאויש ברציפות על-ידי יהודים בלבד, והם אשר יפעילו את המכשירים.

מטבח מהודר לכל הדעות

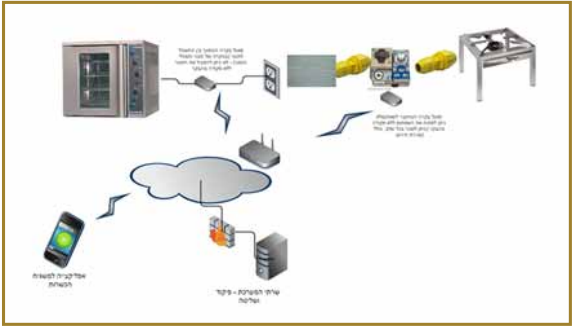
החלטת מועצת הרבנות הראשית לישראל לקבל את הפתרון של ההפעלה מרוחק, תוך ציון כי יתכן שבעתיד יהפוך לנוהל מחייב

בצורה כזו, התנהלות עובדי המטבח תיעשה בצורה טבעית, מבלי צורך בנוכחות המשגיח בצמידות ממש אליהם, ולמרות זאת כל הדלקת מתקן בישול או אפייה במטבח, אף כזו אשר נעשית כלאחר-יד בעקבות פתיחות וסגירות דלתות שגרתיות, תבוצע אך ורק באמצעות המשגיח, או על-ידי צוות מערך הגיבוי שבמרכז הבקרה.

פתרון זה הוא מושלם גם לדעת מרן המחבר, שכן הוא לא מסתמך על אף אחת מן הקולות המוזכרות בדברי הרמ"א, ויאפשר גם לבני עדות המזרח ליהנות מ'בישולי ישראל' לכל הדעות.

היו שטענו, כי מתן אפשרות של השגחה על הנעשה במטבח 'מרחוק' תוריד את רמת הכשרות מזו הנהוגה כיום, כאשר משגיח הכשרות מעורב בכל רגע פיזית ומסתובב בין הרגליים של עובדי המטבח.

אלא שמבחינה מציאותית, הדבר הפוך. מתן שליטה מלאה למשגיחים בנעשה במטבח, גם באותם זמנים שהמשגיח המקומי נאלץ לצאת לכמה דקות, מעלה דווקא את רמת הכשרות.

מכתב הגאון הגדול רבי משה היימן שליט"א מבולטימור, הרב הפוסק של כשרות סטאר-קיי, בבקשה לקדם פתרון עם אפשרות הפעלה מרוחק עבור מטבחים במקומות מרוחקים שבלתי ניתן לשלוח לשם משגיח

פתרון כולל, מהודר ומושלם

יש לציין, כי המתואר לעיל הינו תיאור כוללני בלבד, בעוד שהפתרון המלא כולל עוד שורה ארוכה של פרטים נוספים, המוטמעים במערכת, אשר אמורים להתמודד עם כל תסריט העלול להתרחש במטבח, אליהם לא נוכל להתייחס בפרטנות במאמר הנוכחי. כך לדוגמה, מבחינה הלכתית, מעבר לעצם הדבר שעל הבישול להיעשות בפועל על-ידי יהודי, קיימת גם חשיבות הלכתית שהדבר יהיה ניכר. על-כן יש צורך לתכנן את המערכת בצורה אשר תיתן ביטוי לצופה מן הצד, כי למרות שלמראית עין עובדי המטבח הנוכרים הם אלו שמפעילים את כלל מתקני הבישול, למעשה הפעלתם נעשית בידי יהודי.

גם מן ההיבט הטכני, מדובר במערכת מורכבת ביותר, כאשר יש צורך לתכנן בצורה מיטבית את מערך החיישנים, הן מבחינת בחירת רכיבים מתאימים לסביבת העבודה, והן מבחינת אופן פעולות ניתוק והפעלת המכשירים. כמו כן יש צורך לתכנן בצורה נכונה את קיום האינטראקציה למערכות הבקרה הקיימות בלאו-הכי במכשירים מסוימים, להגדיר את נושא שמירת המידע ועוד פרטים רבים.

זאת ועוד, באשר לצורת התפעול מול המשגיח ומרכז הבקרה, קיימות תוכניות כיצד אמורה מערכת כזו לפעול. כמו כן יש צורך שהמערכת תהיה תואמת לתקני אבטחת מידע ועוד.

המערכת תוכננה, במשך זמן רב, בשיתוף פעולה מלא ובהתייעצות מתמדת עם מומחים מן השורה הראשונה, כמו גם עם גורמים מוסמכים, בארץ ובעולם, בעלי ניסיון רב בהשגחה ומתן כשרות למטבחים מוסדיים וציבוריים גדולים, במטרה לאפשר, מחד גיסא, תפקוד מלא ומושלם של המטבחים, עם אפשרות של מענה מלא ומידי לכל דרישת הפעלה, בכל מגוון אמצעי הבישול והאפייה הקיימים, בכל הסיטואציות האפשריות הקיימות, המצויות והנדירות גם יחד, המתרחשות במטבח במשך 24 שעות ביממה ומאידך גיסא - למנוע ולחסום כל ניסיון לעקוף ו/או להערים על המערכת בכל דרך שהיא.

פנייה מאת סא"ל הרב אייל קרים מהרבנות הראשית הצבאית (המשמש היום כרב הצבאי הראשי) בבקשה לסייע בפתרון בעיית בישולי נכרים במטבחי צה"ל

אימוץ הפתרון בידי מועצת הרבנות-הראשית

לאור ההבנה, כי הפתרון הנזכר הוא זה שעתידי באמת לתת באופן סופי כנראה, את המענה המושלם לבעיה המורכבת והכאובה של בישולי נכרים, פנה המכון אל הרבנות הראשית לישראל, בהצעה להטמיע את הפתרון בכל המטבחים הציבוריים בישראל.

רבי 'המכון המדעי טכנולוגי להלכה' הציג בפני מועצת הרבנות הראשית לישראל:

פיתוח מהפכני לפתרון בעיית בישולי נכרים במטבחים ציבוריים

מועצת הרבנות הראשית לישראל בישיבתה האחרונה אישרה את הפיתוח המדעי 'המכון המדעי טכנולוגי להלכה', באישור האגון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין שליט"א. לפתרון הבעיה חשקה התמורה של בישולי נכרים במטבחים ציבוריים.

המועצה שהתכנסה השניע, בנושאותיו של הרב הראשי לישראל, האגון רבי דוד לאו שליט"א, ובהשתתפותם של חושבי ובעלי דבני ישראל, דנה בסבבי ראש סמינר במסגרתו זו. מפני הרבים חברי המועצה הוצגו בתוך זמן קצר על כן כי מרבית המסקנות במסגרתו הציבוריים הם נכרים. כך הוא הנובע כמעט ככל המסקנות, אולם את איועיים, תלויות ותיי ישי"א, ותיי קיימרגט, אשר הנוכחים, החסיס וכל יתר העובדים, אינם מצבי ישי"א, לגורד כד הוסיפה המועצה את האגון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, רב קהל היישובים ברמת השרון וראב"ד בר"ץ אגנאזאר, להציע בפני חבריה את הערוץ ההסמכי של המכון המדעי טכנולוגי להלכה לפתרון סאל של בעיה זו לטחוליה ולכל הרעיון.

הגרא"מ הלפרין שליט"א, יחד עם צוות המכון השקט ביטוח הפתרון, הציג את עקרונות הפיתוח המדעי, המבוסס על הפעלה מרחוק, באם צעתי ייחוסות יהודי ומבניית 'כית חכם', המאפשרת את הרחלת המכריות והפעלת התגורים מכל מכשיר יודי, כולל טלפונים סמיים, וחוסם כל אט-שירות אחרות של הפעלה ישירה מצד עובדי המטבח כמנוחת עצמם.

במסגרת זו, יוסם סרוב ציבורי וביקרה, שאיישי"א יודיים, על מנת לתת מענה למקרים שבהם המטבח אינו זמן להשיב על הקראות האחריות והשלי חוסם איליי. במקרים אלו יציע האות, לאחר זמן קצוב מראש, לטובת הבקרה, שם יוכלו לזוהת מידות את מיכונם המדעיים של הברייים או התגורר חסם ציפי ולשגר לשם את הפעלה.

לאחר דיון ערוב בכל פרטי ההצעה ומרכיביה, חקע מועצת הרבנות הראשית לישראל כי היא רואה בכך מתרון חובבי ומטענותי ביותר. חברי המועצה גם נתנו לרבי המכון המדעי טכנולוגי להלכה את ברכת תורד לחתקום לקראת השקטת פיתוח הערוץ והוצאתו לפועל, להועלת הרבים ולהחיות מערכות השרות למרחוק של המדורין.

לאור הפניה, הוזמן ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, להציג בפני מועצת הרבנות הראשית את פרטי הרעיון, בישיבה שהתכנסה בראשות נשיא המועצה, הרב הראשי לישראל הגר"ד לאו שליט"א. לאחר הצגת הדברים על-ידי הגרא"מ הלפרין שליט"א והרב הראשי לישראל, התקיים דיון מקיף בנושא, בו נטלו חלק כל הרבנים חברי המועצה, ובסופו התקבלה ההחלטה לאשר את השימוש במערכת, תוך ציון שיתכן שבהמשך הדבר יתכן לתקן מחייב בכל המקומות.

בעקבות ההחלטה פנה המכון לאפיק מו"פ, כאשר הושקעו כבר מאמצים רבים בעניין. יש עדיין קשיים מסוימים שמעכבים את הייצור הסופי, כאשר בין היתר יש צורך במשאבים ומשקיעים נוספים. עם כל זאת, מקווים שבקרוב נוכל בעז"ה לברך על המוגמר, כאשר בכך תעלה רמת הכשרות בכמה דרגות, לטובת כל בית ישראל.

מועצת הרבנות הראשית אימצה פיתוח הלכתי מהפכני לבישולי נכרים

בישיבה שהתקיימה בפני מועצת הרבנות הראשית לישראל הוצג פתרון מהפכני לבעיית בישולי נכרים במטבחים ציבוריים

המועצה הרבנית הראשית לישראל בישיבתה האחרונה אישרה את הפיתוח המדעי 'המכון המדעי טכנולוגי להלכה', באישור האגון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין שליט"א. לפתרון הבעיה חשקה התמורה של בישולי נכרים במטבחים ציבוריים.

המועצה שהתכנסה השניע, בנושאותיו של הרב הראשי לישראל, האגון רבי דוד לאו שליט"א, ובהשתתפותם של חושבי ובעלי דבני ישראל, דנה בסבבי ראש סמינר במסגרתו זו. מפני הרבים חברי המועצה הוצגו בתוך זמן קצר על כן כי מרבית המסקנות במסגרתו הציבוריים הם נכרים. כך הוא הנובע כמעט ככל המסקנות, אולם את איועיים, תלויות ותיי ישי"א, ותיי קיימרגט, אשר הנוכחים, החסיס וכל יתר העובדים, אינם מצבי ישי"א, לגורד כד הוסיפה המועצה את האגון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, רב קהל היישובים ברמת השרון וראב"ד בר"ץ אגנאזאר, להציע בפני חבריה את הערוץ ההסמכי של המכון המדעי טכנולוגי להלכה לפתרון סאל של בעיה זו לטחוליה ולכל הרעיון.

הגרא"מ הלפרין שליט"א, יחד עם צוות המכון השקט ביטוח הפתרון, הציג את עקרונות הפיתוח המדעי, המבוסס על הפעלה מרחוק, באם צעתי ייחוסות יהודי ומבניית 'כית חכם', המאפשרת את הרחלת המכריות והפעלת התגורים מכל מכשיר יודי, כולל טלפונים סמיים, וחוסם כל אט-שירות אחרות של הפעלה ישירה מצד עובדי המטבח כמנוחת עצמם.

במסגרת זו, יוסם סרוב ציבורי וביקרה, שאיישי"א יודיים, על מנת לתת מענה למקרים שבהם המטבח אינו זמן להשיב על הקראות האחריות והשלי חוסם איליי. במקרים אלו יציע האות, לאחר זמן קצוב מראש, לטובת הבקרה, שם יוכלו לזוהת מידות את מיכונם המדעיים של הברייים או התגורר חסם ציפי ולשגר לשם את הפעלה.

לאחר דיון ערוב בכל פרטי ההצעה ומרכיביה, חקע מועצת הרבנות הראשית לישראל כי היא רואה בכך מתרון חובבי ומטענותי ביותר. חברי המועצה גם נתנו לרבי המכון המדעי טכנולוגי להלכה את ברכת תורד לחתקום לקראת השקטת פיתוח הערוץ והוצאתו לפועל, להועלת הרבים ולהחיות מערכות השרות למרחוק של המדורין.

כתבות מתוך העיתונות אודות הדיון במועצת הרבנות הראשית בהצעת הפתרון החדשנית

אספקלריה

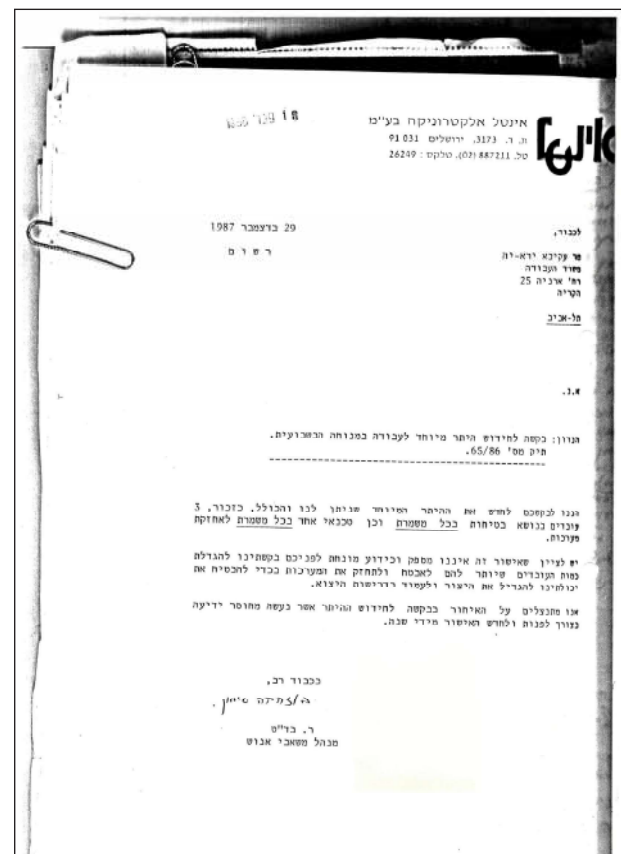
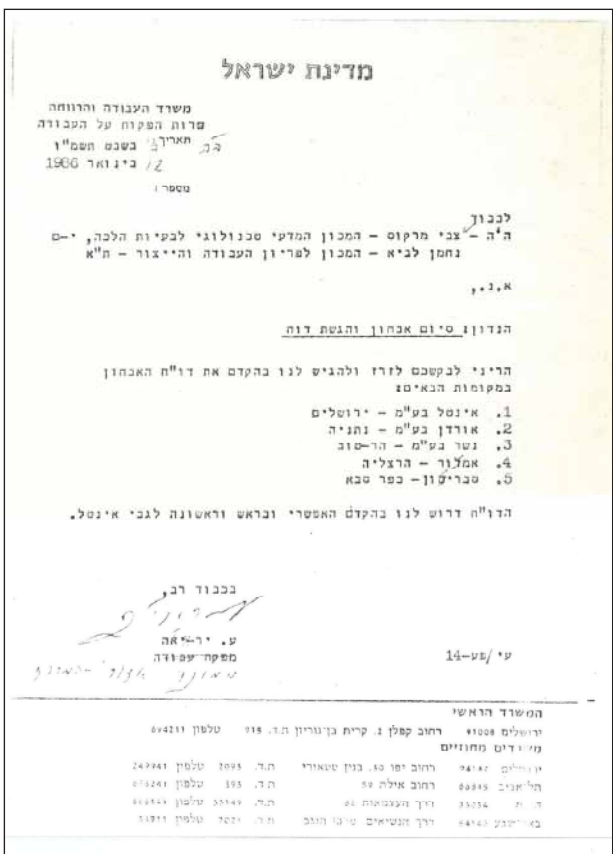
באספקלריית העבר

פרקי תיעוד מתוך פעילות המכון בעבר בתחומים שונים

יום מנוחה וקדושה (15)

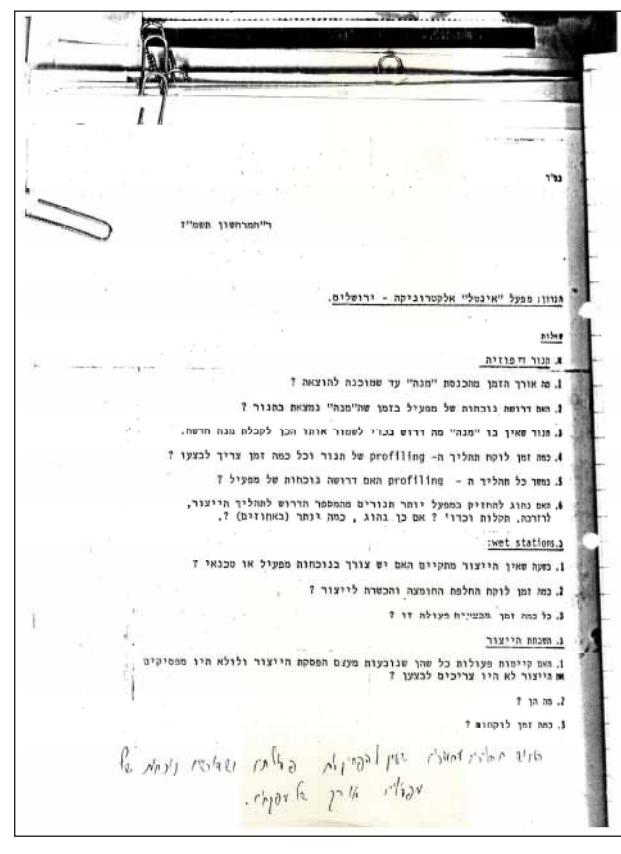
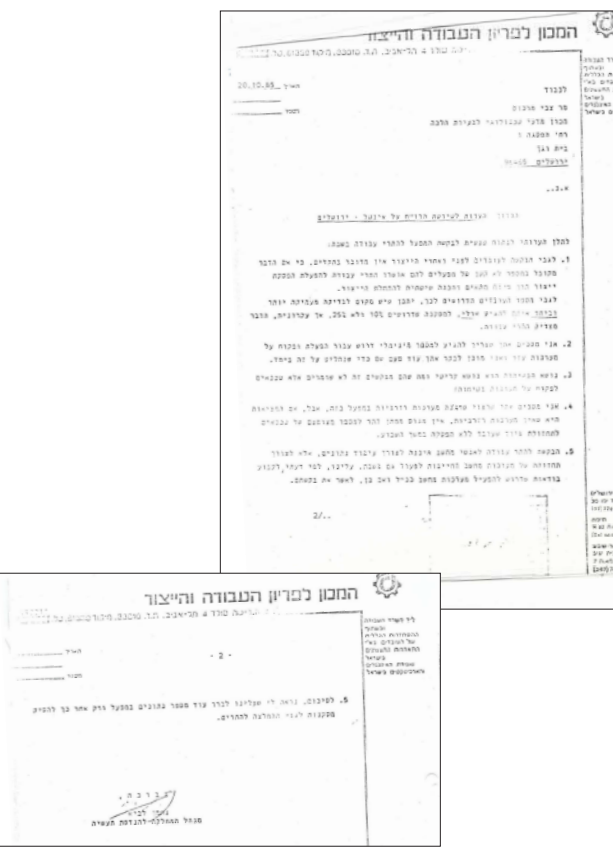
פרקי תיעוד מדגמיים של עשרות שנות פעילות נמרצת למניעת וצמצום חילולי שבת במסווה של 'היתרי עבודה בשבת' במפעלי תעשייה ובמקומות ציבוריים

בשני הפרקים הקרובים, בזה הנוכחי וזה שלאחריו, נסקור את אחת הפרשיות הארוכות והמורכבות של הנסיגות הארוכים והעקשים של המכון לצמצם ככל האפשר את חילולי השבת ♦ המדובר הוא בחילולי השבת במפעל 'אינטל' בהר חוצבים בירושלים, אשר בעקבות האינטרס הממשלתי הרב בקיומו, ניתנו לו הבטחות לפני הקמתו כי נהלי העבודה בשבת יוגמשו עבורו ♦ המפעל היה הראשון מסוגו שחברת 'אינטל' הקימה מחוץ לארה"ב, ונחשב למרכז חשוב ומוערך אשר פותחו בו כמה מוצרים חשובים בתחום המיחשוב ♦ קיומו והצלחתו של מפעל 'אינטל' בישראל נתפסו כמקדמות את מצבן של תעשיות עתירות המדע והידע הטכנולוגי בארץ, כאשר לאור זאת הקמתו וכן המשך קיומו נתמכו בהתמדה בידי גופים ממשלתיים ♦ למרות זאת, לא נרתע המכון לנהל מאבק בכלים העומדים לרשותו, בין השאר מתוך חשש שבעקבות 'אינטל' פירצת חילולי השבת במפעלים תלך ותתרחב ♦ המאבק אכן נחל הצלחה, בהכפפת 'אינטל' אל הסטנדרטים המקובלים, שבאמצעותם ניתן היה לצמצם משמעותית את מספר העובדים במפעל בשבת ♦ התחבולה בה נקטה 'אינטל', בסיוע גורמים מסוימים, הייתה שמשמרות הייצור עבדו בימות החול, כולל בימי שישי ובמוצאי שבת, וכדי לאפשר זאת בוצעו בשבת 'רק' עבודות אחזקה, אשר היו הכרחיות לקיום והמשך הייצור בימות החול, דבר שהצריך למעשה עבודה בשבתות של עובדים רבים ♦ בחודש שבט תשמ"ד, עוד לפני שהמפעל החל לעבוד, הצליח פרופ' לב, מתוקף חברותו בוועדה המייעצת להיתרי עבודה, לגלות מזימה זו, והביע מחאה על כך ♦ בעקבות כך, ובסיוע חברי הכנסת החרדים, כאשר הגיש המפעל בחודש ניסן תשמ"ה בקשה לקבלת 'היתר' עבודה בשבתות, עבור 209 עובדים, הותנתה קבלת ההיתרים בהקמת וועדת אבחון מיוחדת, המורכבת מאנשי משרד העבודה, המכון לפיריון והמכון המדעי טכנולוגי להלכה, על-מנת לבחון את הבקשה ♦ מסקנות אותה וועדה היו כי אין כל הצדקה חוקית לכמות ה'היתרים' הגדולה שהונפקו ל'אינטל' ♦ במהלך השנים נאבקה 'אינטל' בצמצום כמות 'היתרי' העבודה אשר ניתנו לה, ובשנת תשמ"ז, בעקבות לחצים מצידה, הוחלט בוועדה המייעצת למתן היתרי עבודה בשבת, לפנות למומחה מקצועי אשר הוא זה שיקבע בעניין ♦ הבודק הנייטרלי אשר מונה לצורך עניין זה, פרופ' סוננבליך מהאוניברסיטה העברית, חיבר דו"ח אשר גם מסקנותיו היו שכל תהליכי הייצור של המפעל אינם מצריכים עבודה בשבת ♦ הוא גם תמך בעמדת המכון לאורך השנים, כי יש לראות את הפעולות המתבצעות בעת התחלת הייצור השבועי ובסוף הייצור השבועי כחלק בלתי נפרד מהייצור עצמו, ושיש לדון בפעולות אלה כבפעולות ייצור לכל דבר ואין לקיימן בשבת ♦ כמו כן, תמך בעמדה המקצועית של אנשי המכון, כי באמצעות ציוד רזרבי, אוטומציה ועוד צעדים נוספים, ניתן אף לצמצם את עבודות הבטיחות המבוצעות בשבת ♦ תגובתה של חברת 'אינטל' לדו"ח הייתה כי ההמלצות אינן מקצועיות, וכי הן נכתבו רק מתוך מטרה למנוע בכל דרך אפשרית עבודה במפעל בשבת, וכן שיישום המסקנות נוגד להיגיון העסקי, להתחייבויות הייצור, הייצוא והדרישות התחרותיות, וכי הדבר אינו תואם את ההבטחות שניתנו לחברה ♦ למרות זאת, בחודש תמוז תשמ"ח, קיבלה הוועדה המייעצת לנושא היתרי העבודה בשבת את מסקנות הדו"ח והרחבת פירצת חילולי השבת נמנעה פעם נוספת

המכון מתבקש על-ידי הממונה האזורי לבצע בין היתר אבחון למפעל "אינטל"

בקשת "אינטל" משנת תשמ"ז לחדש את תוקפם של ה"היתרים" שניתנו לה

העזרת המכון לפריזן העבודה והייצור

עמוד מתוך דו"ח בדיקת העומק המקצועית שביצע המכון

אספקלריה

באספקלריית העבר המשך מעמוד קודם

institute for science and halacha · הלכה · מדעי טכנולוגי לבעיות הלכה

1 Haysage St. Jerusalem, Israel
בניין 701 אדר ב' תשמ"ו
7 באפריל 1986

98465 תל אביב
02-4348800 - 432330

לכבוד
מר עקיבא יריא-יה
מנהל אגודת על תוכן עבודת עבודה ומנהל
משרד העבודה והרווחה
רח' אילת 59
ת.ד. 393
תל אביב

הנדון: דו"ח סיכום אינטל ירושלים

א. דו"ח סיכום בנושא אינטל אלקטרוניקה בע"מ, ירושלים.
דו"ח זה הואם את תורת דעתנו הראשונית שכבר הועברה אליך, וזאת אחרי שהצלחנו
לאמת את המציאות בדיונים נוספים עם נציגי המפעל ובבדיקה נעשה במפעלים
דומים בחו"ל.
לועגנו אף להחיר העסקת יהודים במפעל זה בשבת פרט לאיש אחד המפקח על העבודה
חיובית ולשומרים.

בכבוד רב,
צבי מרכוס
מנהל

העמק: מר נתן לביא, המכון למריון העבודה והייצור.

צמ/בא

המכון מבסס את עמדתו על סמך בדיקות עומק והשוואה למפעלים בחו"ל

שר העבודה והרווחה
ב"ה, ירושלים, טו' בכסלו תשמ"ו
28 בנובמבר 1985

לכבוד
מר בנימין פרנקל
יו"ר המכון המדעי-טכנולוגי לבעיות ההלכה
ירושלים

שלום רב,
הנדון: מכתבך מיום כז' חשוון תשמ"ו

מאשר בתודה קבלת מכתבך הנ"ל בענין מפעל
אינטל לאלקטרוניקה, קראתי את תוכנו בהשומת
לב רבה.
הוריתי לממונה כי בקשת המפעל להיתר עבודה
שבת תיבדק בקפדנות, כפי שגם מבוקש על ידך.
רצ"ב תשובתי לח"כ א. שפירא באותו ענין.

ב. ב. ה. ה.
משה קצב

העמק: מר אלי פז, סמכ"ל

תשובת שר העבודה והרווחה דאז לפניית יו"ר הנהלת המכון פרופ' בנימין זאב פרנקל ז"ל

9.3.86
כ"ה בצור א' תשמ"ו

לכבוד
מר אלי פז
מנהל משרד העבודה
רח' אילת 59
תל אביב 61070

הנדון: בדיקת היתרי עבודה בשבת

עם התקב טיום שנה הכספים 1985/1986, הנני רואה חובה לעסוק לתכנון
אליך תורת דעת למפעלים הנכונים

אינטל - אלקטרוניקה
מפעלי פלדה באוהרים
המכון הויטרינרי בבית דגן

חובה תורת הנ"ל תן לטיעון יריקתי על שם המכון למריון העבודה והייצור
ועל על דעת המכון לבעיות הלכה, אם כי הם נעככים עם הנתיבות על הנ"ל.
על שנת לא לטוב זמא יומר, הנני מעביר אליך את הדיווחים הנ"ל, במקרה
כי מר צבי מרכוס ירצה לשפר אותם ספק המכון לבעיות הלכה.

בכבוד רב,
נתן לביא
מנהל השלשלת לתורת המשייה

העמק: מר יוסף דוריאל
מנהל המכון למריון העבודה והייצור
/ מר צבי מרכוס - מנהל המכון לבעיות הלכה

חוות הדעת המשותפת לשני המכונים מועברת לסמכ"ל משרד העבודה מר אלי פז

9.3.86

הודעה לבדיקת היתרי עבודה בשבת
דו"ח על בדיקת אינטל-אלקטרוניקה

1. כללי
אינטל אלקטרוניקה הוא מפעל שייך לחברת אינטל האמריקאית.
המפעל החדש בירושלים נבנה בספרת לייצר מעגלים מסוגים עבור תוכן
העולמי רואה מפעל הראשון מסוגו בארץ.
עד עתה מספר מפעלים בקפדנות חקמה וחרצה וחבריה נטובה בעקבות קשת
המפעל להיתרי העסקת עובדים בשבת בתנאי ייצור שוטף.

2. תחום הבקשה
לפי טכנה הבקשה מתאריך 14.4.85, לא סחכונים לעיים ייצור בשבת.
2.1 תקצירם העשורים לתחזוקה ובטיחות כשטר כל השנה (מה"כ 22
עובדים לכל סמכ"ל).
2.2 תקצירם העשורים להעסקת הייצור כיום ו' והתחלת הייצור כמוב"ש
(35 עובדים כיום ו' ו-65 עובדים כמוב"ש).

3. ניתוח הבקשה
כיוון שדוח מפעל ראשון מסוגו בארץ רבם כח"ל, עובדים במפעלים דומים
בטכנולוגיה שונה, קשה לנו לתערך כשיוז טירה דרושים העובדים לתחזוקה
ומשימה כשטר החבא (2.1). אולם, כיוון שדובר במערכות מורכבות ומסוקנות
מבחינה כשיוזיה, הוצע לשטר את קשת המפעל ל-22 עובדים כמסמרה.
לצבי התקצירם הכרוכים בתפקת הייצור והפעלה תחד (2.2), לא טוכנכנו
שדרושים כל כך הרבה עובדים (כרובם חקון העובדים).
נראה לנו שיש לעשות טמטעים אירענניים כדי לתקין למייבוס את מסר
היוזיה אירעשים להעקצירם הנ"ל והמכון לבעיות הלכה והמכון למריון
העבודה, מוכנים למייע מפעל כנייתם הצרכים ובדיקת אשוריות אול"ט
לביצוע העבודה.

צבי מרכוס
מנהל השלשלת לתורת המשייה
המכון למריון העבודה והייצור

דו"ח של עמדת המכון בשיתוף המכון למריון העבודה והייצור המתנגד לאישור שניתן להעסקת רבע מעובדי הייצור של מפעל "אינטל"

אספקלריה באספקלריית העבר המשך מעמוד קודם

אינטל אלקטרוניקה בע"מ
ח.ד. 3173 רשומות 01.031
טל. 0827211 (02) ספקס: 26249

1 יוני 1986

לכבוד:
מר ע. ירא י"ה
שטובה אזורי על חוק עקרה עבודה ונכונות
שטרה העבודה
ח.ד. 7072
תל אביב 61070

א.ג.
בגרות - בקשה לאישור עבודה שבת
מסמכים מיום 1.5.86

ככלנו את חוות הדעת של ח"ה בני מרכוס שהמכון המדעי וטכנולוגי
לקבוע המלצה ובחנן לכיה שהמכון מייצג הכבוד והייצוג. מרות ונת
זו שאופיינית על ידי שלושה מרכיבים עיקריים:

1. המעלמות יורד המרכיבים בבקשתנו. לוגיקה:
- 1.1 אין המיחסות למורכבות צורה המנוקה ולצורך הברור בבספר
1.2 אין המיחסות לכל לכסמאם במחלקת אזהרת ציור.
2. ישנה המיחסות למפעלים אנוכיסים דרישה כשרה ויכולת זהה והיורן
צדד להמליטה המהרה הענייה על צדד המיחסות למפעלים המיר של שאין
כל אפשרות עשייה לכדק באם הם באמת דומים ולאם המליטים
המקיימים בהם זמיס המליכיים המתקיימים אצלנו.
- דוגמא:
1.1 מפרק 3 בפסקנות המהיר על קצודו המליכיים 50-50 שעות 20-
עשה, לא ברור הודעה המעל ברוב הענין ועל אודת המליך המרובה.
2.2 מפרק 4' בפרק המסקנות גם הוא אנוכיסים לחסודן ולא ניתן
להמליחסות.
3. משיורן לא מורו ולא עניף המספר למהרה איר לנגול את המפעל, כל
כל רגע עשויים, בדיקה יסודית ורכובת לעשות כך.
רעה מפרק את עניף המיכוס וכמו כך עשויים כמו א', ה', ו', ה' 2'
בפרק המסקנות.

בנוסף לכך ישנה המיחסות נהלי רלוונטיים לחסודן למענה הבקשה כשינה
מ' בפרק המיכוסים, לבדיק היחסות המיכוס המפעל, האיסור שירך
למכונן על כסמ העבודה. בוא על כסמ המפעלות המענייות שלו.

לסיכום כרובני לבקש את איסורכם המהיר לכשכוננו, כפי שהוגשה על מנה
שכולל לעבוד המפעל סדרה של המפעל המליך היסודי המעושר ערס במהירה
להתאיבות ברורות שקבלנו משטרה העבודה בנושא זה, כעת בדיקה המהכונת
להקמה אינטל כשרה.

בכבוד רב,
עודד אהמי
מנהל שאכבי אנוס

התנגדותו הצפויה מראש של מפעל "אינטל" לחוות-הדעת של המכונים

אינטל אלקטרוניקה בע"מ
ח.ד. 3173 רשומות 01.031
טל. 0827211 (02) ספקס: 26249

2 ביוני 1986

לכבוד:
מר ע. ירא י"ה
שטובה אזורי על חוק
עקרה עבודה ונכונות - איזור והרכוז,
שטרה העבודה והרווחה,
ח.ד. 393,
תל-אביב

מר ירא י"ה הנכבד,

הגלי מתיחס לדו"ח בנושא חזוקר עבודה כשכה במפעל אינטל ואלקטרוניקה.
בגוד שטוכינו העובדות והמחשבות למרטי ענין חזוקר והעבודות והרכוז
במפעל שטיעים את המיחסות המעניית והעבודות הנושא, את שטמיס לכסוד
קשר כך נבוגי הבדיקה והעבודות לכין והעבודות והמפעלות כשינה המעלות
ויכוסו.

לחן הערותינו המיחסות בנושא המסלעות:

- * קיימת המיחסות מוחלטת במחויבותו היסוד והייצוג של המפעל, המהורה
כסמ למחודתו כשון העולמי אשר היו נכמי להקמט ודורשות ביגול מלא של
עקרה העבודה בימי חול.
- * כדי לנצל בוטרי מלא את עקרה העבודה כסמ חול, יש הורה לכפע עקרות
הבנה הדרושה לחיטוט יסודי והנהלן במתימה של עקרה העבודה, בהחלט
למשורט כקשקש המיחר.
- * ושיורן עשוקרות הבנה אלה חן חלן שהמלך חייצור אינו נכונות ואינו כובע
בהכוח מבוטרי המפעלות. מיכיון יודע במבוינו ניתן גם להביר את
המיסיעה לביצוע עבודות החכמה בחלק מהמלך היצור.
- * הנהנה להנהנה צדד דריכה והקיימות אוטומטיה כדל לעמוד את בעייה המיכיה
לענת נכונותו הוא ככדי ענין, משו והוסמט, הצור מורה למעשה המלצה
על שטיעוג גלד עסקים ועמקיות המהורה ארנב יענייה. עע המיחסות
שטרות והוטומטיה מעמדי הקטן מהורה כל המיח הדרושה לעקרות הבנה וסיום
המפעלים את עקרה הבנה.
- * המעלה המיח ונהה עיבודים בדי כסמ את המליכה כשכה וליכל את המפעל
אינו רכיותו משור ומה כניחה המפעל אינו מסוגל לוטורדד על הנושא
ככוחו עמדי. אנובו מניחים שאם יש אנשי ציבור טעוקיים המסוגלים
לורוח לייקול המפעל חייבו מביימים אותם או שטרסם אותם כיועטי.

מכתב התשובה של מפעל "אינטל" - אשר לא התקבל - הדוחה את דו"ח הסקר החיצוני

אינטל אלקטרוניקה בע"מ
ח.ד. 3173 רשומות 01.031
טל. 0827211 (02) ספקס: 26249

1 יוני 1986

לכבוד:
מר ע. ירא י"ה
שטובה אזורי על חוק עקרה עבודה ונכונות
שטרה העבודה
ח.ד. 7072
תל אביב 61070

א.ג.
בגרות - בקשה לאישור עבודה שבת
מסמכים מיום 1.5.86

ככלנו את חוות הדעת של ח"ה בני מרכוס שהמכון המדעי וטכנולוגי
לקבוע המלצה ובחנן לכיה שהמכון מייצג הכבוד והייצוג. מרות ונת
זו שאופיינית על ידי שלושה מרכיבים עיקריים:

1. המעלמות יורד המרכיבים בבקשתנו. לוגיקה:
- 1.1 אין המיחסות למורכבות צורה המנוקה ולצורך הברור בבספר
1.2 אין המיחסות לכל לכסמאם במחלקת אזהרת ציור.
2. ישנה המיחסות למפעלים אנוכיסים דרישה כשרה ויכולת זהה והיורן
צדד להמליטה המהרה הענייה על צדד המיחסות למפעלים המיר של שאין
כל אפשרות עשייה לכדק באם הם באמת דומים ולאם המליטים
המקיימים בהם זמיס המליכיים המתקיימים אצלנו.
- דוגמא:
1.1 מפרק 3 בפסקנות המהיר על קצודו המליכיים 50-50 שעות 20-
עשה, לא ברור הודעה המעל ברוב הענין ועל אודת המליך המרובה.
2.2 מפרק 4' בפרק המסקנות גם הוא אנוכיסים לחסודן ולא ניתן
להמליחסות.
3. משיורן לא מורו ולא עניף המספר למהרה איר לנגול את המפעל, כל
כל רגע עשויים, בדיקה יסודית ורכובת לעשות כך.
רעה מפרק את עניף המיכוס וכמו כך עשויים כמו א', ה', ו', ה' 2'
בפרק המסקנות.

בנוסף לכך ישנה המיחסות נהלי רלוונטיים לחסודן למענה הבקשה כשינה
מ' בפרק המיכוסים, לבדיק היחסות המיכוס המפעל, האיסור שירך
למכונן על כסמ העבודה. בוא על כסמ המפעלות המענייות שלו.

לסיכום כרובני לבקש את איסורכם המהיר לכשכוננו, כפי שהוגשה על מנה
שכולל לעבוד המפעל סדרה של המפעל המליך היסודי המעושר ערס במהירה
להתאיבות ברורות שקבלנו משטרה העבודה בנושא זה, כעת בדיקה המהכונת
להקמה אינטל כשרה.

בכבוד רב,
עודד אהמי
מנהל שאכבי אנוס

תחילת וסוף דו"ח הסקר החיצוני התומך בעמדת המכון

אינטל אלקטרוניקה בע"מ
ח.ד. 3173 רשומות 01.031
טל. 0827211 (02) ספקס: 26249

2 ביוני 1986

לכבוד:
מר ע. ירא י"ה
שטובה אזורי על חוק
עקרה עבודה ונכונות - איזור והרכוז,
שטרה העבודה והרווחה,
ח.ד. 393,
תל-אביב

מר ירא י"ה הנכבד,

הגלי מתיחס לדו"ח בנושא חזוקר עבודה כשכה במפעל אינטל ואלקטרוניקה.
בגוד שטוכינו העובדות והמחשבות למרטי ענין חזוקר והעבודות והרכוז
במפעל שטיעים את המיחסות המעניית והעבודות הנושא, את שטמיס לכסוד
קשר כך נבוגי הבדיקה והעבודות לכין והעבודות והמפעלות כשינה המעלות
ויכוסו.

לחן הערותינו המיחסות בנושא המסלעות:

- * קיימת המיחסות מוחלטת במחויבותו היסוד והייצוג של המפעל, המהורה
כסמ למחודתו כשון העולמי אשר היו נכמי להקמט ודורשות ביגול מלא של
עקרה העבודה בימי חול.
- * כדי לנצל בוטרי מלא את עקרה העבודה כסמ חול, יש הורה לכפע עקרות
הבנה הדרושה לחיטוט יסודי והנהלן במתימה של עקרה העבודה, בהחלט
למשורט כקשקש המיחר.
- * ושיורן עשוקרות הבנה אלה חן חלן שהמלך חייצור אינו נכונות ואינו כובע
בהכוח מבוטרי המפעלות. מיכיון יודע במבוינו ניתן גם להביר את
המיסיעה לביצוע עבודות החכמה בחלק מהמלך היצור.
- * הנהנה להנהנה צדד דריכה והקיימות אוטומטיה כדל לעמוד את בעייה המיכיה
לענת נכונותו הוא ככדי ענין, משו והוסמט, הצור מורה למעשה המלצה
על שטיעוג גלד עסקים ועמקיות המהורה ארנב יענייה. עע המיחסות
שטרות והוטומטיה מעמדי הקטן מהורה כל המיח הדרושה לעקרות הבנה וסיום
המפעלים את עקרה הבנה.
- * המעלה המיח ונהה עיבודים בדי כסמ את המליכה כשכה וליכל את המפעל
אינו רכיותו משור ומה כניחה המפעל אינו מסוגל לוטורדד על הנושא
ככוחו עמדי. אנובו מניחים שאם יש אנשי ציבור טעוקיים המסוגלים
לורוח לייקול המפעל חייבו מביימים אותם או שטרסם אותם כיועטי.

חודש אב תש"נ - המכון מקבל מידע לפיו מפעל "אינטל" שוב מבקש להרחיב את העבודות בשבת

אספקלריה

באספקלריית העתיד

מציאות עתידנית באור התורה וההלכה

דרכו של המכון המדעי טכנולוגי להלכה, על-פי מה שהתווה הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצוק"ל, היא לפקוח עין על כל תחומי התקדמות המדע והטכנולוגיה, ולתת את הדעת מראש לשאלות ההלכתיות הנראות כעתידניות, אולם ברות סיכוי סביר להפוך ביום מן הימים למציאות. זאת, על-מנת שבבוא היום, כאשר יצוצו השאלות, יהיו כבר בידינו התשובות המתאימות והכלים להתמודד עמן, ולא נמצא את עצמנו עומדים מול שוקת שבורה.

על-פי תפיסה זו נציג אי"ה מפעם לפעם במדור זה נידונים הלכתיים שונים אודות רעיונות, מחקרים, פיתוחים והמצאות, הנמצאים עדיין בשלבי מחקר כאלה או אחרים, אולם כבר הגיעו לשלב הניסויים, כך שכבר יצאו מכלל 'מדע בדיוני' גרידא. בשונה מיתר המדורים העוסקים בנושאי הלכה למעשה, גישתנו במדור זה תהיה להציג את הדברים 'הלכה ולא למעשה', בהצגת ההיבטים ההלכתיים השונים, מבלי לקבוע מסמרות ולהסיק מסקנות מוחלטות.

על-מנת להגדיל תורה ולהאדירה ולהרחיב את היריעה התורנית, נשמח גם לקבל תגובות מציבור הקוראים, בהבעת דעה על הנכתב במדור זה, הבאת מקורות נוספים לנידונים ההלכתיים וכדומה. את המכתבים אשר יהיה בהם מן החידוש, נפרסם אי"ה בגיליונות הבאים.

קפסולות מזון

בבתים רבים בעולם ובישראל נמצאות 'מכונות קפה' מבוססות קפסולות. על יסוד צורתן של מכונות אלה אשר ניתן להכין בהן אך ורק קפה אספרסו, הוגים יזמים ישראלים פיתוח מכונות אשר ניתן יהיה להכין בהן, בקלות רבה, ארוחות שלמות ומזינות.

לפי מה שמתארים היזמים, המכשיר שהם מפתחים יאפשר למשתמש לבחור את המנה הרצויה עבורו, להכניס קפסולה מתאימה למכונה, ללחוץ על כפתור, ותוך כ-3 דקות לקבל לתוך הצלחת, ארוחה מלאה, כמו: עוף ואורז, קוסקוס עם ירקות וכדומה. ניתן יהיה גם להכין מנות קינוח: סופלה שוקולד, וכדומה, וגם מנות דיאטטיות מותאמות לחולי סוכרת, לרגישים לגלוטן וכן הלאה. הפשטות יחסית של הרעיון נותנת יסוד לחשוב, כי הפיתוח אכן קרוב להיות מציאותי, כאשר כבר בשנים הקרובות, יוצבו מכונות כאלה, במסעדות, במקומות עבודה וגם בבתים הפרטיים.

מתוך 'ויקיפדיה'

בשיחה שנערכה עם ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א אודות פיתוח זה, הוא ציין, כי במידה והפיתוח יצא לפועל, ומכונות אלה התואמות כל-כך

את אופי החיים המערבי ואת תרבות ה'אינסטנט' הרווחת, יהפכו לחזון נפרץ, יהיה צורך להתייחס לכמה וכמה נקודות הלכתיות סביב השימוש בהן.

הרבה מעבר ל'אספרסו'

מכונות קפה אשר מייצרות קפה אספרסו, עושות זאת באמצעות העברת מים חמים בלחץ דרך קפה טחון. בחלק מן המכשירים, מנת הקפה המדודה והדחוסה מאוחסנת בקפסולה חד-פעמית, המסופקת על ידי יצרן המכונה. כאשר מעוניינים לשתות קפה, מכניסים את הקפסולה אל המקום המתאים ומפעילים את המכונה. בתהליך הכנת הקפה, הקפסולה נפתחת, ומים רותחים מוזרמים לתוכה בלחץ, דרך פולי הקפה הטחונים. בכך מתבצע תהליך חליטת הקפה, שבסופו נמזג הקפה דרך צינור אל תוך כוס, והקפסולה המשומשת נזרקת לאשפה.

בדומה לכך, המכשיר המדובר יהיה מבוסס על קפסולות מזון מוכנות על-ידי היצרן, אשר לכל אחת מהן תהיה תכנית הכנה מותאמת. כאשר הקפסולה תוכנס למכונה ותתקבל פקודה להכין אותה, המכונה תבצע את כל הפעולות הנדרשות עבור הכנת המנה. בישול המאכלים יבוצע על-ידי הזרמת מים רותחים אל תוך הקפסולה, יחד עם ערבוב ובחישת המאכל באמצעות נענוע של הקפסולה. עבור מאכלים שנדרשת להם תהליך אפייה, הדבר ייעשה על-ידי הזרמת אוויר חם. כל התהליך יבוצע במהירות, כאשר לאחר כ-3 דקות המנה תהיה כבר מוכנה לאכילה.

מזון בריא מיובש בהקפאה

השימוש במונח 'קפסולות', בהקשר למזון, עשוי להתפס בטעות כמונח של 'קפסולות מזון' בהן משתמשים במדע הבדיוני, אותן גלולות פלא כביכול, אשר האדם הבולע אותן יכול לתפקד בלא מנוחה, אוכל ושתייה משך כמה ימים. לכן יש להדגיש, שלא בכך עוסק המאמר, אלא בקפסולות מכילות חומרי גלם, בכמות כזו אשר לאחר הוספת המים במידת הצורך מהוות כדי ארוחה משביעה לאדם אחד.

מבחינה מסוימת הקפסולות דומות למוצרים קיימים בשוק של ארוחות יחיד עם הכנה מהירה, כדוגמת מוצר 'מנה חמה' של חברת 'אוסם' הישראלית, הכולל מיכל פלסטיק קטן, שבו פסטה, אורז, נודלס, קוסקוס או פירה, אותם מכינים על-ידי עירוי מים עליהם והמתנה של כמה דקות. החומרים אשר יהיו בקפסולות המדוברות יועברו תהליך ליופיליזציה - ייבוש בהקפאה (אשר יש מכנים אותו 'ייבוש בוואקום'), במהלכו מקפיאים את החומר ומורידים את לחץ האוויר מסביבו, על-מנת לגרום להמראה של המים. בזכות הליך זה, אורך חיי המדף של הקפסולות הללו צפוי לעמוד על כשנתיים, גם ללא שימוש בחומרים משמרים. כמו כן, בשל התהליך האמור, ישמרו חומרי הגלם שבקפסולה על חלק מתכונותיהם המקורית, כצורה חיצונית, מבנה חלבונים, ריחות, טעמים וצבעים. הייבוש בהקפאה, לעומת ייבוש באוויר חם, שומר יותר על המבנה הנקבובי של החומר, במתן יכולת ספיגת מים בכמות גדולה, מה שמאפשר לשחזר בצורה מיטבית יחסית את המוצר לצורתו המקורית.

למרות הדמיון לכאורה של המוצר המתואר, לזה של 'מנה חמה', היזמים מבטיחים, כי במקרה הזה, בניגוד למוצרים הקיימים כיום שהינם דלי רכיבים וערכים תזונתיים ומנגד בעלי ריבוי נתרן, הקפסולות העתידיות, יכילו רכיבים טבעיים ובריאים בלבד.

כשרות

בצריכת קפסולות האוכל, כמובן שיהיה צורך להשתמש דווקא באלה אשר מוטבעת עליהן חותמת כשרות מוסמכת. השאלה שתתעורר תהיה לגבי הכנסת קפסולה עם מזון כשר, אל מכשיר ציבורי, במקום שלא כולם שומרי תורה ומצוות. כן יהיה צורך לדעת, האם ניתן יהיה להשתמש באותו מכשיר עבור קפסולות של מאכלי בשר וקפסולות של מאכלי חלב.

למרות שתהליכי הבישול והאפייה של המאכלים נעשים בתוך הקפסולה הסגורה, יתכן שבזמן התהליך עולים אדים חמים ממנה ומגיעים אל כל חלקי המכונה, כך שיש לחשוש, שבעת הכנת קפסולה אחרת, האדים החמים אשר יעלו ממנה, יגיעו אף הם אל אותם חלקי מכונה ויאסרו את המאכל.

גם אם מחמת כך שהקפסולה סגורה, לא עולים אדים ממנה, יש שאלה הלכתית לגבי חיבור ב'ניצוק' שנעשה בזרם המים החמים הנוגעים במאכל שבתוך הקפסולה (בעניין זה ראה אספקלריה גיליון מ' בראי ההלכה' עמ' 18-19).

מעבר לכך, היות וכנראה, בדומה למכונות קפה, בסופו של תהליך, המזון המוכן ייצא מן הקפסולה ויעבור בעודו חם דרך צינור אל תוך הצלחת, הרי שגם אם הצינור יעבור שטיפה אוטומטית בין שימוש לשימוש, לא יהיה בכך די מבחינה הלכתית, עבור שימוש במכשיר שמכילים בו גם מאכלים לא כשרים, ועבור שימוש לבשר ולחלב.

כיום המצב במכשירי קפה, שלכל יצרנית יש קפסולות מיוחדות עבור המכשירים שלה. במכונות האוכל דבר זה יוכל להוות ייתרון, שכאשר יוצב במקום ציבורי מכשיר של חברה אשר הקפסולות שלה כשרות, ניתן יהיה להניח שלא השתמשו במכשיר עבור הכנת מאכלים לא כשרים, ולהשתמש בו עם הקפסולות הכשרות ללא כל חשש.

כמו כן יוכלו גופי הכשרות לדרוש הכנת מכשירים שונים, עם קפסולות שונות, עבור מאכלי בשר ומאכלי חלב, ובכך למנוע אפשרות של ערבוב מאכלי בשר וחלב.

שחזור מאכלים בהלכה

לדברי ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א, העובדה שהחומרים אשר יוכנסו לקפסולות יעברו תהליך ייבוש בהקפאה ולאחר מכן ישוחזרו באמצעות החזרת נוזלים, מצריך בירור הלכתי לגבי מעמדו ההלכתי של המזון המשוחזר בנוגע לכמה הלכות.

לפני כמה חודשים הובאו במדור זה (אספקלריה גיליון מו, חשוון תשפ"ג באספקלריית העתיד 'מוצרי ללא...' עמ' 53-54) דברי מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל אודות 'מיץ ענבים משוחזר', אשר באמצעות תהליך אידי עובר לתמצית, המהווה 20% בלבד ממה שהיה קודם, ולאחר מכן, כאשר מעוניינים לייצר מיץ ענבים, מוסיפים לתמצית מים ביחס של 80%, כפי שהיה קודם, והמיץ המתקבל דומה בטעמו לטעם שהיה מקודם לכן. והובאה שם דעת הגרש"ז אויערבאך, שלמרות שמבחינה מולקולרית המיץ המשוחזר דומה בהחלט למיץ הענבים הקודם, מכל-מקום אין למיץ המשוחזר הגדרה הלכתית של 'יין'.

מכשיר ליופיליזציה

באופן דומה, טען הרב הלפרין, יש לדון לגבי אותם חומרי גלם אשר רק לאחר הוספת מים יחזרו למצבם המקורי, כמו למשל, רכז של ירקות מיובשים אשר הופכים להיות אבקה, שיש בהחלט מקום לומר שבזמן היותם במצב כזה ברכתם כבר אינה 'בורא פרי האדמה', וכפועל יוצא, גם לאחר שחזורם הם לא יחזרו לברכתם הראשונית.

וכן על זה הדרך, למרות שהבשר אשר הופך להיות אבקה וודאי נשאר להיות 'בשרי', ואינו בגדר של 'פנים חדשות' להתייך אכילתו יחד עם חלב, מכל-מקום, כאשר נצטרך לבשר ממש, כמו לדוגמא, לקיום מצוות שמחה באכילת 'בשר' ביום-טוב וכדומה, יתכן שגם לאחר השחזור לא יהיה למנה המתקבלת מעמד של 'בשר'.

על יסוד זה, יש לברר לגבי כל מקום שיהיה לנו צורך הלכתי במאכל מסוים, מה הדין כאשר הוא עובר שינוי במראהו וטעמו באמצעות תהליך של הקפאה בייבוש, ולאחר מכן משוחזר.

שימוש בשבת

השימוש במכונה בשבת אסור כמוכן, הן מצד איסור הפעלת מכשירים חשמליים, והן מצד איסור 'מבשל'. במידה והחומרים שבקפסולות יעברו תהליך בישול קודם לכן, תהיה אולי אפשרות לבצע התאמות למכשירים עבור שבת, תוך שימוש במים חמים שהורתחו כבר מערב-שב, כפי שנעשה בעבר על-ידי המכון, למכונת קפה ידנית מסוימת, אשר קיבלה את אישור המכון לשימוש בשבת בקפסולות של קפה נמס בלבד. אולם היות וכאמור, מוצרי הקפסולות אמורים להיות מיוצרים בתהליך של הקפאה ולא של בישול, אפשרות של שימוש במכונות בשבת לא תבוא בחשבון. מה גם, שמדובר במכשירים חשמליים.

מכונות כשרות

כאשר ירצו לפתח מכונות כשרות 'למהדרין', מלבד נושא כשרות הקפסולות וההפרדה בין בשר וחלב, יהיה צורך לתת את הדעת לנושא אשר כבר עלה בעבר בגיליונות 'אספקלריה' (ראה בהרחבה, גיליון ל, אב תשפ"א, 'בראי ההלכה' עמ' 14-16), בהקשר למכונות אוטומטיות להכנת פיצה המוצבות במקומות ציבוריים, בכל הנוגע לשאלת 'בישולי נכרים' מחמת עוברי האורח הנוכריים המשתמשים אף הם במכונה, ובשאלה, האם הפעלת המכונה על-ידם הינה אכן בגדר 'בישולי נכרים', אשר בעקבות כך יש לחשוש לבליעת איסור בחלקי המכונה.

בעניין זה, האריך ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א לדון האם בכלל יש חשש איסור בליעה בבישולי נכרים, והאם לגבי מכונות כאלה ספציפית יש לחשוש לכך, וכן הציע מספר פתרונות כיצד לייצר מצב 'מהדרין' עבור דבר זה. מכונות שכאלה לקפסולות מזון, אשר יהיו מיוצרות על-ידי גויים, הרי שבהתאם להוראת המכון עבור מכשירים דומים, גם מכונות אלה יהיו חייבות בטבילה. זאת גם עם חזית המכשיר תהיה מפלסטיק, שכן גוף החימום, המסננות חלקים מהצנרת ועוד, וודאי שלא יהיו עשויים מפלסטיק אלא ממתכת. מאידך, בכל הנוגע למכשירים חשמליים כאלה, היות ובדרך-כלל מאחר שמותקנים בהם כרטיסים דיגיטליים, לא ניתן להטביל אותם, מיעץ המכון כי טכנאי יהודי יפרק את המכשיר פירוק של ממש ויחזור וירכיבו שוב, מעשה-אומן, באופן שייחשב כגמר מלאכתו על-ידי ישראל, ועל-ידי כך יפטור את המכשיר בטבילה.

ולמרות שבמכשירים אחרים, כמו מיחמים חשמליים וכדומה, מקפיד המכון ומחמיר כדי לפוטרם מטבילה, לפרקם באופן שלא יהיה בהם בית קיבול כלל ורק אז לחזור ולהרכיבם, לגבי מכשירים שכל שימושם הוא אך ורק בחיבור הן לחשמל והן לרשת המים, וללא חיבורים אלו לא ניתן לעשות בהם כל שימוש כלל, מורה המכון כי ניתן להקל ולהסתפק בפירוק חשמלי יסודי, כמו ניתוק חוט חשמל פנימי מולחם, דבר שמצריך את הלחמתו מחדש.

